

මෙත් සිතේ විමුක්තිය

(මෙත්ත) චේතෝ විමුක්තිය)

කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද හිතමු

**පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ
විශේෂ නිවේදනය**

2013.07.07 දින අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මේතාක් සම්පාදිත සහ ඉදිරියට සම්පාදනය කරනු ලබන සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශයට පත් කෙරෙන බවත් මින් පසු උන්වහන්සේගේ කිසිදු ග්‍රන්ථයක් කොළඹ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් ප්‍රකාශයට පත් නොකරෙන බවත් අප පාඨක පිරිස වෙත මෙයින් දන්වා සිටිමු.

මෙයට

සසුන් ලැදි

පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය

මෙත් සිතේ විමුක්තිය

(මෙහෙය වේගේ විමුක්තිය)

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද හිතමු

ISBN 978-955-1255-43-5

පොත්ගුලුගල ආරණ්‍ය සේනාසන

'පහත කණුව'

කන්දේගෙදර, දෙවාලේගම

ප්‍රකාශනය

පොත්ගුලුගල බිම් ගුණ බිම් ලුණ මාධ්‍ය භාරය

2014

ධර්ම දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

පොත ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. අනුර රූපසිංහ මහතා - 27, කොළඹ විදිය, මහනුවර.
2. ස්ටැන්ලි සුරියාරච්චි මහතා - 25, කඩවිදිය, දේවාලේගම.
3. ඩී. ටී. චේරගල මහතා - 422, වැලිපාර, තලවතුගොඩ.
4. හේමමාලා ජයසිංහ මිය
29/8, පැඟිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
5. සංජීව නවරත්න මහතා
අංක 308/17 බී, කිරිවත්තුඩුව පාර, මාගම්මන, හෝමාගම.
6. හේමා රූපසිංහ මිය - 26, හැව්ලොක් පාර, ගාල්ල.
7. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මණ පාර, මාතර.
8. සිරිමා විජේරත්න මිය - ඇලපාත, රත්නපුර.
9. ඒ.ජී. සරත් චන්ද්‍රරත්න මහතා
සමන්, ඇරැවුල හන්දිය, කණ්ඩලම පාර, දඹුල්ල.
10. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
11. ජේ.ඒ.ඩී. ජයමාන්න මහතා
ජයමාන්න වත්ත, ලබුයාය, කුරුණෑගල පාර, කුලියාපිටිය.
12. ආර්.ඒ. චන්දි රණසිංහ මිය
ස්ට්‍රඩියෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.

වෙබ් අඩවිය: www.seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය:

කොලට් ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 011-4 870 333

ප්‍රසාචනා

තිලෝගුරු බුදුරජුන්
මෙන් සුතුර තුළින්
ලොවට දී වදාළේ
මෙන් වැඩුමෙන් ලද හැකි
විමුක්තියක් පිලිබඳ
අසිරිමත් පණිවිඩයකි.
එනම්,
සැලෙන - නහවුරු
ලොකු - කුඩා
දටු - නුදටු
දුර - නුදුර
උපන් - නුපන්
හැම සතුන් අරමුණු කර
අසීමිත - අපරිමිත
මෙන් සිතක් වැසීමයි.

තමා මුල්කරගෙන
තමාට හිත - අහිත - මැදහත් වැනි
පටු වැට කඩුලු නොතනා,
තමා කේන්ද්‍ර කරගෙන
උඩ - යට - සරස
හැම දිසාවටම
බාධා විරහිත ලෙස
අවෙච්ච
නොසතුරුව
උතුරා යන මෙන් සිතක්
සතර ඉරියවු වේදීම
පැතිර විය යුතුය යනු

මෙත් සුතුරෙන් දෙන
සරල උපදෙසයි.

ඒ උපදෙස
මවු සෙනෙහස හඳුනන
ලාබාල දරුවකු විසිනුදු
පුරුදු පුහුණු කළ හැකි වේ.

'මව නම එකමැ	පුතු
දිවිදි රකින ලෙන්	ගතු
කම මෙන් සියලු	සතු
නට මෙන පැතිර විස	යුතු'

- බුදුන් වහන්සේ

*

*

*

සම - මෙන

“ගැහෙන හැම හඳුකටම -
දැහෙන හැම ජීවියකුටම -”
- මෙත් සිතූම් පැතුම් 1 -

පටුන

	පිටු
හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	xii
ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින්	
පළකැරෙන ග්‍රන්ථ මුද්‍රණයට දායකවීම	xiv
අමාගහ	xv
ධර්මදේශනා සංස්කෘත කැටි	xvi
1. මෙන් සිතුම් පැතුම් (මෙහි විනතා)	1
2. මෙන් වඩන මඟ	5
3. මෙන් වැඩීමේ අනුසස්	8
4. මෙන් වැඩුම උපෝසථාංගයක් වන සැටි	10
5. වේතෝ විමුක්තිය සහ කම් විපාක	13
6. සිවුදිග පැතිරෙන සක්භඬ	16
7. ලුණු කැටයේ උපමාව	22
8. සමණසාමීච්චි පටිපදාව	24
9. මෙතනාවේතෝවිමුක්තිය අමාදොරක් වන සැටි	26
උපග්‍රන්ථය	
1. පහන්කණුව ධර්මදේශනා අංක 147	31
2. පහන් කණුව ධර්මදේශනා අංක 163	55

හැඳින්වීම

සියලු ලෝසතුන් තුළ ඇති 'සැප කැමති බව' පිළිගැනීම මෙන් සිතේ පදනමයි. මෙත් වැඩිමෙහිදී එය හද පත්ලෙන් නැගෙන පැතුමක් බවට පත්වී 'සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා!' වැනි පද කිහිපයකින් නිකුත් වෙයි, දෙව්‍යය, ක්‍රෝධය, වෛරය වැනි සිත බැඳ තබන, සිරකරන, කිලිටි කරන හැඟීම් ජයගෙන නිමිල සිතක විමුක්තියක් ඒ තුළින් අත්දකිය හැකි වෙයි.

කිලෝගුරු සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ ලොවට හෙළිකර වදාළ 'මෙතනා චේතෝවිමුක්තිය' ලාබාල දරුවකු විසිනුදු පුරුදු කළ හැකි සරල භාවනාවකි. දිසා හඳුන්වන සම්මුක්ති නාම නොදත් දරුවකුට පවා 'උඩ-යට-සරස' ('උදධං අධො ච තිරියඤ්ඤ') වශයෙන් හෝ ඉදිරි පස, පසුපස, දෙපස, උඩ, යට වශයෙන් හෝ සලකා සදිසාවටම මෙන් සිත පැතිරවීම පුහුණු කළ හැකිය. සත්‍රියක් හෝ වේවා, පුරුෂයෙක් හෝ වේවා මෙතනා චේතෝ විමුක්තිය වැඩිය යුතුය යනු බුදුරජාණන් වහන්සේ කරන අනුශාසනයයි.

පුද්ගල හේදය: මෙතනා චේතෝ විමුක්තිය පිළිබඳ බුද්ධ වචනය මෙසේ නමුත් අටුවා යුගයෙහිදී එකතුවන සංකීණී විවරණ මාථී නිසා මෙතනාචේතෝ විමුක්තිය මුළුගැන්වෙන්ට විය. තමා, හිතවතා, මැදහතා, අහිතවතා යන පුද්ගල හේදයක් මත පදනම්වූ විග්‍රහයකට අනුව කැරෙන සීමා සම්හේදයකින් (සීමා බිඳීමකින්) මෙතනා චේතෝ විමුක්තිය සැලසෙන බවක් අද බොහෝ භාවනා ඇදුරන් 'ගුරු පොත' ලෙස සලකන විශුද්ධි මාථීයේ දක්වෙයි. මෙතන සුත්‍රයේ අනතර්ගතය හා කිසිසේත්ම නොසැසඳෙන මේ විවරණ මාථීය, වැට කඩුලු තනමින් බිඳලමින් චේතෝ විමුක්තියක් වෙත ළංවීමට තැත් දරයි.

මේ විපරිත විවරණ මාථීයට හේතුවී ඇත්තේ මෛත්‍රීය හා මිත්‍රතිය අතර වෙනස වටහා නොගැනීමෙන් වූ වැරදි ආකල්පයකි. දෙව්‍යයට ප්‍රතිවිරුද්ධ හැඟීමක් වූ පමණින් මෛත්‍රීය යනු මිත්‍රතිය නොවේ. අද ඇතැමෙක් "මෛත්‍රීය වනාහි මිත්‍රතියය" යන නිව්වනයෙන් මෛත්‍රී භාවනාවට උපදෙස් දීම අරඹන්නේ මේ වචන දෙකෙහි බාහිරව පෙනෙන සමානතිය දැකීමට ගැනීමෙනි. මිත්‍රත්වය වී 'මිත්‍රතා' යන පදයත්, මුදුමොළොක් බව හඟවන 'මෙතනා' යන පදයත් උච්චාරණයේදී තරමක් සමාන ලෙස පෙනෙත් ඒ දෙපදය පටලවා නොගත යුතුබවට 'මෙතනානිසංස' සහ 'මිත්‍රතානිසංස' යන සූත්‍ර දෙකම සාධකයකි. බුදුරජුන් ඉතා ඉහළින් වණිනා

කළ මෙතනානිසංස සමග මිතනානිසංස සැසඳිය නොහැකි බව ඒ සුත්‍ර දෙක විමසා බලන්නකුට පැහැදිලි වනු ඇත. මිත්‍රත්‍වය හා මෛත්‍රීය අතර ඇති පරතරය පහත සඳහන් විග්‍රහය තුළින් පෙන්වුම් කළ හැකිය.

1. මිත්‍රත්‍වය පෞද්ගලිකයි	-	මෛත්‍රීය පොදුයි
2. මිත්‍රත්‍වය අන්‍යෝන්‍යයි	-	මෛත්‍රීය විශ්වසාධාරණයි
3. මිත්‍රත්‍වය පටුයි	-	මෛත්‍රීය පුළුලයි
4. මිත්‍රත්‍වය බන්ධනයක්	-	මෛත්‍රීය විමුක්තියක්
5. මිත්‍රත්‍වයට 'දෙන්තෙක්' අවශ්‍යයි	-	මෛත්‍රීය හුදෙකලාව වැඩිය හැකියි
6. මිත්‍රත්‍වය සීමිතයි	-	මෛත්‍රීය අසීමිතයි, අපරිමිතයි, විපුලයි, අප්‍රමාණයි

තමාට මෛත්‍රී කරගැනීම.

'තමාට තමා ප්‍රියය' යන සිද්ධාන්තය උපමාවක් ලෙස ගෙන, ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය සාක්‍ෂිසථානයේ තබාගෙන, අනුනට මෙන් වැඩිය යුතුය යනු බුදුරදුන්ගේ උපදෙසයි. එහෙත් ඒ උපදෙස වරදවා ගැනීමෙන් පළමුවෙන්ම තමාට මෙන් වැඩිය යුතු බවක් විශුද්ධි මාභීය කියයි. බ්‍රහ්ම විහාර භාවනාව හුදෙක් බැහැරට යොමු කර වැඩිය යුතු විතක ආකල්පයකි. ඒ බව අමතක කිරීමේ අනිෂ්ට විපාකය හෙළිවන්නේ තමා - ප්‍රිය පුද්ගල - මධ්‍යස්ථ පුද්ගල - වෛරී පුද්ගල යන සතර දෙනාටම 'සම මෙත' ඇතිව 'සීමා සම්භේද' අවස්ථාවට ළං වන අයුරු දක්වන විශුද්ධිමාභී විස්තරයෙනි.

'තමා' - 'තමාට' ප්‍රිය - 'තමාට' මැදහත් - 'තමාට' වෛරී යන පුද්ගල හේදය නියෝජනය කරන හික්‍ෂුන් වහන්සේලා සිවු නමක් හමුවට පැමිණෙන සොරමුලක් බිලි පුද සඳහා මැරීමට එක් නමක් ඉල්ලා සිටි විට අනෙක් තෙතම වෙනුවෙන් දිවි පිදීමට 'තමා' ඉදිරිපත් වීම සීමා සම්භේද සම - මෙත හා නොගැලපෙන 'තමාට' මෛත්‍රීය නැති බවක් ලෙස බුද්ධිඝෝෂ හිමියෝ නිගමනය කරති. නිරිසන් ආතමභාව වලදී පවා අනුන් වෙනුවෙන් ජීවිතය පූජා කළ බෝධි සත්ත්‍වයන් වහන්සේ 'තමාට' මෛත්‍රීය නැත්තකු ලෙස මේ අනුව සැලකිය යුතුවෙයි!

'මවක් තම එකම පුතු දිවිදී රකින්නාක් මෙන් සියලු සත්ත්‍වයින්

කෙරෙහි මෙන් සිත පැතිරවිය යුතුය' යනු බුද්ධ මතයයි. එයට ඉදුරාම පටහැනි යටකී බුද්ධඝෝෂ මතයට අනුව ළංවන වේතෝ විමුක්තිය කෙබඳු විය හැකිද? දිසා ඵරණ වශයෙන් මෙන් සිත පැතිරවීමේදී තමා කෝප්‍රසාදයක් ලෙස ගෙන ඊට සාපේක්ෂකව උඩ - යට - සරස ආදී වශයෙන් සලකනු මිස **තමාට මෙහි කර ගැනීමේ** ආතමාච්ඡාමී ආකල්පයක් බුදුරදහු අනුමත නොකරති. මෙහිදී අරමුණු කරගත යුත්තේ තමාගේ දෘෂ්ටිකෝණයට අනුව ඇති කරගත් හිත - අහිත - මැදහත් සත්ත්ව කොටසක නොව විශ්වමය මිම්මකින් බුදුරදුන් දක්වා වදාළ සමස්ත පහකින් නිර්දේශිත සකල සත්ත්ව විශ්වාමය.

සමයක පහ

.....යෙ කෙවි පාණ භුතථී

1. තසා වා ටාවරා වා අනවසෙසා
2. දීඝා වා යෙ මහනතා වා මජ්ඣමාරසසකාණුකපුලා
3. දිට්ඨා වා යෙව අඤ්ඨා
4. යෙ ව දුරෙ වසනති අවිදුරෙ
5. භුතා වා සමභවෙසීවා

සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා

..... පණ ඇති, හටගත් යම් සත්ත්වයෝ වෙත්ද

1. සැලෙන හෝ තහවුරු හෝ - නිරවශේෂවම
2. දිගු හෝ මහත් හෝ මැදුම් තරමේ හෝ කොට හෝ සියුම් හෝ තරවු හෝ
3. දුටු හෝ නුදුටු හෝ
4. දුර හෝ නුදුර වෙසෙන
5. හටගත් හෝ හටගැන්මක් සොයන

ආතමාච්ඡාමී දෘෂ්ටිකෝණයකට අනුව ගත්, තමා - හිතවතා - මැදහතා - අහිතවතා වැනි පටු වැට කඩුළු තුළ හිර නොවී, ඉහත දැක්වූ විශ්වසාධාරණ සමස්ත පහ අරමුණු කර සදිසාවටම මෙන් වැඩිය යුතුවේ. දිසාවකට මෙන් පැතිරවීමේ දී දැනට සම්මත ක්‍රමය වී ඇත්තේ දිසා නාම උච්චාරණය කරමින් කාල්පනික වශයෙන්ම මෙන් වැඩීමයි. ('නැගෙනහිර දිශාවේ සියලු සත්ත්වයෝද දකුණු දිශාවේ සියලු සත්ත්වයෝද'.....ආදී වශයෙන්) එහෙත් සුත්‍රාගත වේතෝ විමුක්ති ක්‍රමයට අනුව නිතරම දක්වෙන්නේ එක් දිශාවක් (එකං දිසං), දෙවෙනි දිශාව ('දුතියං දිසං'), තුන්වෙනි දිශාව

(‘තනියං දිසං’), හතරවෙනි දිශාව (වකුඤ්චං දිසං) උඩ (‘උඤ්චං’) යට (‘අධො’) යන අනුපිළිවෙලින් කෙරෙන ‘දිසාචරණ’ විධියකි. **ප්‍රත්‍යක්‍ෂය** මුල් කරගෙන තමා ඉදිරිපිට, දකුණු පස, පසුපස, වම්පස, උඩ සහ යට දිශාවන් සලකා මෙන් සිත පැතිරවිය යුතු බව මෙයින් පෙනේ.

පෙනෙන මානය සහ අපරිමාණය.

අප මෙහිදී ‘ප්‍රත්‍යක්‍ෂය’ යන්නෙන් අදහස් කරන්නේ ඒ ඒ දිසාවන්හි මසැසට පෙනෙන සීමිත ප්‍රදේශය පමණක් නොව ඒ ඇසුරෙන් මනැසට හසුකරගත හැකි අනන්‍යය දක්වා විහිදී යන අසීමිත ප්‍රදේශයයි. දුටු - නුදුටු, දුර - නුදුර, ලොකු - කුඩා සියලු සතුන් **මනැසට** හසු කර ගැනීමට **මසැසින්** ගන්නා දිසා භය පිලිබඳ මූලික සංඥාව උපකාර කරගත හැකිය. **ඇරගත් ඇසට හසු වන්නේ ‘පෙනෙන මානය’ පමණි. වසාගත් ඇසට අපරිමාණය අරමුණුවෙයි. ප්‍රමාණයෙන් අප්‍රමාණයටත්, අන්තයෙන් අනන්‍යයටත් මෙන් පැතුම විහිදුවාලීම මනැසට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීමකි.** හුදු වාචසික අභ්‍යාසයක් වශයෙන් දිශා නාම උච්චාරණය කිරීම හෝ දේශ ප්‍රදේශ ලේඛනයක් සඤ්ඛානා කිරීම හෝ නියම මෙන් වැඩිමක් නොවේ. මනැසට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම සඳහා ආධාරකයක් වශයෙන් තමා කේන්ද්‍ර ස්ථානයක් කරගෙන ගොඩනඟාගත් උඩ - යට - සරස ‘දිසාචරණය’ කෙළවර වන්නේ කේන්ද්‍රස්ථානයත් මැකී යන අන්දමින් ඉතිරි - පැතිර යන අසීමිත අපරිමිත මෙන් සිතකිනි.

‘රාජකාර’ අභෝසිසි! හැමදා - ‘පඩිදා’!

මෙතො වේතෝ විමුක්තිය පිලිබඳව මෙම කෘතියෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙන අදහස්, සම්මතයට එරෙහිව නගන හුදු විප්ලව වාදයක් ලෙස සලකා බැහැර නොකොට ඒවායේ ප්‍රායෝගික වටිනාකම මැදහත් සිතින් පිරික්සා බැලීමට පාඨකයින්ට ආරාධනා කරමු. මුළු ගැන්වී තිබුන මෙතො වේතෝ විමුක්තිය ඕනෑම කුඩාදරුවකුට, සත්‍රියකට, පුරුෂයකුට එදිනෙදා පුරුදු පුහුණු කළ හැකි මහත්ඵල මහානිසංස සරල භාවනාවක් ලෙස හඳුන්වාදීමෙන් සමාජය තුළ විශාල පරිවර්තනයක් සිදුවිය හැකිය. අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ ගුරු - සිසු දෙපසට මෙන්ම විවිධ වෘත්තීන්හි නියුතු ස්වාමි - සේවක දෙපසයටද දැනට පවතින විෂම අසහනකාරී වාතාවරණයෙන් මිදීමට මේ සරල මෙන් පැතුම උපකාරීවනු ඇත. මෙතොනිසංස සූත්‍රයේ දක්වෙන අනුසස් පෙළ, මෙතො වේතො විමුක්තිය වැඩිමේ දෛනික ප්‍රතිලාභ ලෙස හඳුන්වා දෙනොත් රාජ්‍ය සේවය තුළ පවා **‘රාජකාර’ සංකල්පය අභෝසිවී සියල්ල තමන්ගේම කාර්යක් ලෙස** සැලකෙන අවංක මෙවුනී සහගත

සුභද ආකල්පයක් ක්‍රමයෙන් ගොඩනැගෙනු ඇත. ඒ තුළින් 'හැමදා - පඩිදා' මෙන් හැඟෙන භාවනාමය ප්‍රතිලාභ (ආනිසංස) පිළිබඳ උද්යෝගයක්ද ඇතිවිය හැකිය. නිවසේදී, මගනොටේදී, වාහනයේදී, පාසැල්දී, කාසාලයේදී, රෝහලේදී සිත තුළින් නිරායාසයෙන් මතුවන මෙන් පැතුම, කම්කටොලු අගහිඟකම් මැද ගෙවන දිවි පෙවෙතකට වුවද සහනය, සතුට, සැනසුම ළඟා කරදීමෙහි සමත්වෙයි.

නියම 'පොහොසත්' බව

දැනට සම්මත තමාට 'මෙහි කරගැනීමේ' විකෘත විඤ්ඤාන, තම සිරුරේ අවයවවලට මෙන් වැඩිමක් දක්වා විහිදී ගොස් ඇත. එය, තම නිවසින් බැහැර ගොස් සිට ආපසු පැමිණි කෙනකු. තමාටම 'ආගන්තුක සත්කාර' කරගැනීමක් වන්න. තමාගේ සිරුරට මෙහි කරන්නකු සංසාර විමුක්තියට උපකාරවන පිළිකුල් භාවනාව, අසුභ භාවනාව, වඩන්නේ කෙසේද? පළමුව තමාට මෙහි කර 'පුරවාගත්' මෙහි ශක්තිය අනුක්‍රමයෙන් තම හිතවතාට, මැදහතාට සහ අභිතවතාට බෙදා දෙන පිළිවෙතක් දැනට සම්මත මෙහි භාවනා ක්‍රමය තුළ ඇත. 'භෞතික පොහොසත් බව' සහ 'ආධ්‍යාත්මික පොහොසත් බව' අතර වෙනස වටහා නොගැනීම මේ අවුලට හේතුවී ඇතැයි හැඟේ. භෞතික දෘෂ්ටිකෝණයට අනුව ගිය 'ධනාත්මක' විඤ්ඤාන අගය කරනොත්, නියමි හෝ අනියමි විධිවලින් තමා පළමුව 'ධනපතියකු' පසුව 'දානපතියකු' විය යුතුය. එහෙත් 'වාග' නම් වූ අතහැරීම, පරිත්‍යාගය, ආසි ධනයක් ලෙස සැලකෙන ආධ්‍යාත්මික දෘෂ්ටිකෝණයට අනුව නම්, කෙනෙක් 'පොහොසත් වන්නේ' ආතමාච්ඡාසය අතහැර පමණටය. බුදුරදුන් මෙන් සුතුර තුළින් ලොවට හඳුන්වා දුන් යටකී සමස්ත පහ අරමුණු කර දරූ සෙනෙහසින් දිවිපුදන මවගේ ආකල්පය සිතියට නඟා ගෙන සදිසාවට මෙන් වැඩිමෙන් 'පොහොසත් වන' 'කුඩා දරුවාත්', 'ස්ත්‍රියත්', 'පුරුෂයාත්' ආධ්‍යාත්මිකව පොහොසත් වෙති. ඒ පොහොසත් බව පදනම් කරගෙන අවසානකුලව එක් අයකු දෙසට ඒ ප්‍රබල මෙන් සිත යොමු කිරීමට කිසිදු බාධාවක් නොමැත.

බුද්ධ කාලයේදී විසූ සාමාවතී බිසව මෙතොටිභාරීන් අතර 'එකදගු' තනතුර බුදුරදුන්ගෙන් ලබාගත් ගිහි ශ්‍රාවිකාවකි. ඇය මෙන් සිත තුළින් පෑ ආශාවින් ප්‍රාතිහාසි ධම් සාහිත්‍යයේ සඳහන් වී ඇත. එවැනි උදාර චරිත ආදර්ශයට ගෙන මෙහි වෙතො විමුක්තිය වැඩිමට යොමුවෙතොත් පටු ආතමාච්ඡාසී තරඟකාරී විඤ්ඤාන වෙනුවට සුභද පරහිතකාමී ආකල්පයක් ගොඩ නැගෙනු නොබැරිය. සමාජ විෂමතා තුළ සිරවී සිටින ජන කොටස්වලට එමගින් විමුක්තියක් ළඟාවනු ඇත.

නිවන් දොරටුවක්

ඉහත දැක්වූ පරිදි මෙතො වේතෝ විමුක්තිය මෙකල සමාජ විද්‍යාඥයින් සොයන සමාජ විමුක්තියට දොරටුවක් වනු පමණක් නොව එය ඇත්ත වශයෙන්ම සංසාර විමුක්තියටද දොරටුවකි. මැදුම් සඟියේ එන අට්ඨක නාගර සූත්‍රයට අනුව එය අමා දොරටු (අමතඤ්චාරා) එකොළොසින් එකකි. මෙතො වේතෝ විමුක්තිය පාදක කරගෙන විදසුන් වඩා අමා මහ නිවන් සුව පසක්කර ගත හැකි හෙයිනි. පණ ඇති සියලු සතුන් තුළ ඇති පොදු ප්‍රවණතාව වන 'සැප කැමති බව' අරමුණු කරගෙන පුද්ගල විවිධත්වය නොතකා කිසියම් ඒකත්වයට සිත ගෙන ඊමක් මෙතො වේතෝ විමුක්තිය තුළ ඇත. නානත්වයෙන් එකත්වයට ගිය සමාධිමත් සිත විදර්ශනාවට යොමු කිරීම පහසුය. නිවන් මඟ අවුරාලන ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ යන කෙලෙස් තුනෙන් ද්වේෂය ජයගැනීමටත් නිවරණ අතුරෙන් ව්‍යාපාදය ජයගැනීමටත් මෙතො වේතෝ විමුක්තිය උපකාරී වෙයි. ඒ අඵයෙනුදු එය නිවනට දොරටුවක් වෙයි. එකී නිවරණය මදීනය කරගැනීමට මෙහි මූලටම එන '**මෙක් සිතුම් පැතුම්**' (මෙත්ථිචිතතා) පෙරමග දක්වනු ඇත.

සාධක සූත්‍ර

අප විසින් පවත්වනට යෙදුන 'පහන් කණුව' දෙසුම් දෙකකදී (C.D. අංක 147 සහ 163) මෙතො වේතෝ විමුක්තිය පිළිබඳව සැහෙන විවරණයක් කළ නමුත් එහිදී කෙටියෙන් උපුටා දැක්වූ සාධක සූත්‍ර කොටස් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරවීමේ මූලික අදහසින් මේ කෘතිය සකස් කළෙමු. සූත්‍ර පිටකය ඇසුරින් මෙතො වේතෝ විමුක්තිය ඇගයීමට ප්‍රමාණ කරගත හැකි තවත් සූත්‍ර කොටස් මෙහිදී ඉදිරිපත් කළෙමු. යටකී පහන් කණුව දෙසුම් දෙක ග්‍රන්ථාවසානයේ එන උපග්‍රන්ථය වශයෙන් ඇතුළත් කළේ ග්‍රන්ථාගත කරුණු වල සම්පිණ්ඩනයක් නැතහොත් පරිශීෂටයක් ලෙස පෙනී යන අයුරිනි.

මෙයට,
සසුන්ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද හික්කු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
"පහන්කණුව"
කන්දේගෙදර,
දේවාලේගම.
(2554) 2011 මාර්තු

පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ

ප්‍රකාශක නිවේදනය

දේවාලේගම, කන්දේගෙදර පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනවාසී පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනාද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධම් ග්‍රන්ථ හා දේශික ධම් දේශනා පිරිසිදු ධම් දානයක් වශයෙන්ම ධම් පිපාසික ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීම උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීයයි. ශ්‍රී දත්ත ධාතුන් වහන්සේ වැඩ වෙසෙන ඓතිහාසික මහනුවර පුරවරය කේන්ද්‍රකොටගෙන අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍යභාරය' එම උදාරතර අරමුණ ඉටු කිරීමට ඇප කැපවී සිටියි.

මේතාක් කොළඹ කේන්ද්‍රකොටගෙන පවත්වා ගෙන යන ලද 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' තුළින් මින් ඉදිරියට උන්වහන්සේගේ ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය නොකෙරෙන අතර එයට අදාළව පැවති ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය හා බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාසිභාරයත්, මේතාක් මහනුවර 'ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් ඉටුකරන ලද ධම් දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ (seeingthroughthenet.net) වෙබ් අඩවිය පවත්වා ගෙන යාමත් මෙම පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධම්කාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධම් දාන වැඩ පිළිවෙලට දායකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇති අතර ඒ පිළිබඳ සියලු විමසීම් පහත සඳහන් ලිපිනයට යොමු කිරීම මැනවි. ආධාර යොමු කිරීමට මෙම ගිණුම හැර සම්පත් බැංකුවේ වෙනත් ගිණුමක් ගොමැති බව අප පාඨක පිරිස දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරමු.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
පොත්ගුල්ගල ධම් ග්‍රන්ථ ධම් ශ්‍රවණ මාධ්‍යභාරය

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

පොත්ගල්ගල ධර්ම ශ්‍රී ලංකා ධර්ම ශ්‍රී ලංකා මාධ්‍යසාරය

ගිණුම් අංක: 100761000202

සම්පත් බැංකුව - මහනුවර

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ විමසීම්:

අනුර රූපසිංහ, 27, කොළඹ වීදිය, මහනුවර.

දුරකථන අංක: 0777-801938

ඊමේල් ලිපිනය: pothgulgala@seeingthroughthenet.net

අමා ගග

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැන් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ “උතුරට” හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා “එදා-වේල” සඳහා වත් විය පැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසඳිටු හැර, සැදැහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මඟට නැමී ගත්හ. ලොවී - ලොවුතුරු මල් පල නෙලා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැනියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

“ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය” නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දාන වැඩපිළිවෙල සඳහා අපගෙන් වැයවුනේ පිරිසිදු ධම්දාන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ “උතුරට” හැරවුවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදැහැවත්හුමය. “නිවනේ නිවීම” පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවිති “පහන් කණුව ධම්දේශනා” පොත් පෙළෙහි “බර පැන” දැරීමටත්, දෙස් - විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත - පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. “දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ” අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම “නැවත මුද්‍රණ” පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

“පොත් අලෙවිය” පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන “දහම් පඩුර” තුළින් ධම්දාන සංකල්පයෙහි අගය වටහා ගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නෑ-හිතවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ලැදියනටද දී ධම් දානයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවිති, ශක්ති පමණින් “ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට” උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ, ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

“සබ්බදානං ධම්මදානං ජිනාති”

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
'පහන් කණුව'
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම
2000 ජුනි 05 (2544 පොසොන්)

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැදි හිසු

01

මෙහි සිතූම් පැහැමි

(මෙහි විනය)

1. අඳුරු ලොවක සොඳුරු ආලෝක දක්මක් සඳහා මෙතො වේතෝ විමුක්තියට සිත හරවන්න.

("සුභ පරමාහං හික්ඛවෙ මෙතො වෙතොවිමුක්තිං වදාමි",
මහණෙනි, "මම මෙතො වේතෝ විමුක්තිය සුභය යන ආකල්පය කෙළවර කොට ඇතැයි කියමි" - (බොජ්ඣංග සංයුක්ත - සංයුක්ත නිකාය)

2. මුලින් කළ අඟුරු කැට දුටු තැන්වල නොකැපු මැණික් කැට දක ගැනීමට මෙතො වේතෝ විමුක්තිය ඔබට ආරාධනා කරයි.

3. 'ද්වේෂය' නමැති වගුරු මුකලානට ඉහළින් **ක්ෂාන්තිය** නමැති උස් වැව් බැම්ම බැඳ ඉතිරි පැතිර යන්න මෙන් ගඟ හරවන්න.

4. 'සැලෙන - තහවුරු සැවොම මෙන් සිතින් ස්පඨි කරන්න.'
(“මෙතොය එසො තසථාවරානි” - සාරපුත්ත සුත්ත, සුත්ත නිපාත”)

5. 'සම - මෙත' : 'ගැහෙන හැම හදකටම -
දැනෙන හැම ජීවියකුටම -'

6. දක යුතු දැක් කියත් දක:

“මහණෙනි, දැක් කියතකින් පල්හොරු නුඹලාගේ අගපසග කපා දමන්ද, එහිදු යමෙක් සිත දුෂ්‍ය කරගනී නම් ඔහු මාගේ අනුශාසනය පිළිපදින්නෙක් නොවේ.”

- කකචුපම සුත්ත, මජ්ඣිම නිකාය

'උප්පජ්ජනෙ සවෙ කොධො ආචජ්ජ කකචුපමං' (බ්‍රහ්මදත්ත ථෙරගාථා) ක්‍රෝධය උපන්නොත්, කියත් උපමාව සිහි කරගන්න.

7. 'බහින් - බස් වීමකදී 'කැඩුන තඹ බඳුන' මතක් කරගන්න. (කැඩුන තඹ බඳුන ප්‍රතිරාව නොනගයි.)

**‘සවෙ නෙරෙසි අක්කානං
කංසො උපහතො යථා
එස පනෙතාසි නිබ්බානං
සාරමොහා තෙ න විජ්ජති’**
- දණ්ඩ වගග, ධම්ම පද

‘ඉදින් ඔබ කැඩුන තඹ බඳුනක් මෙන් තමාම වළක්වා ගනී නම් ඔබ ‘නිවනට’ පැමිණියෙහිය. ඔබට ‘එකට - එක’ කථාවක් නොවන්නේය.

8. සාක්ෂුව

ඔබට වෙර කරන්නා ‘වෙරස’ විසකින් පෙළෙන රෝගියකු ලෙස සලකා ඔහුට සාක්ෂු කරන්න.

- (1) ‘මෙක්’ වතුරෙන් නාවා ඔහුගේ දවිලි නිවා සිසිලස සලසන්න.
- (2) ‘මෙක්’ සබන් ගා හොඳහැටි වෙරස විස සෝදා හරින්න.
- (3) ‘මෙක්’ තුවායෙන් පිසදා පසුතැවිලි ගඩු මතුපිට වළක්වන්න.
- (4) ‘මෙකාලේපය’ ආලේප කර ඔහුගේ නොරිස්සුම්, කැසිලි, දද, බිබිලි, පරණ තුවාල සුවකරන්න.

9. ‘ආසාත’ නමැති බද්ධ වෙරයේ විනිශ්චයකරු ඉදිරියේ විත්තියේ නිකීඥයා වී දඬුවම ලිහිල් කිරීමට හෝ සමාව දීමට හෝ නිවැරදිකරු බව ඔප්පු කිරීමට ඔබේ වාග් ශක්තිය යොදන්න.

ඔබේ සේවාදායකයින් පස්දෙනා:

(ධම්ම සේනාපති සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේගේ ‘නීති පොත’ ඇසුරෙනි. - ආසාතවගග, පඤ්චක නිපාත - අංගුත්තර නිකාය)

1. අපිරිසිදු කාය සමාවාරය ඇති නමුත් පිරිසිදු වච්චි සමාවාරය ඇති විත්තිකරු -
2. අපිරිසිදු වච්චි සමාවාරය ඇති නමුත් පිරිසිදු කාය සමාවාරය ඇති විත්තිකරු -
3. අපිරිසිදු කාය සමාවාරය සහ අපිරිසිදු වච්චි සමාවාරය ඇති නමුත් විටින් විට සිතෙහි විවරයක්, විකල්පසාදයක් ලබන විත්තිකරු-

4. අපිරිසිදු කාය සමාවාරයක් සහ අපිරිසිදු වචී සමාවාරයක්ද ඇති ඉදහිටවක් සිතෙහි විවරයක්, චිත්තප්‍රසාදයක් නොලබන විත්තිකරු -

5. පිරිසිදු කාය සමාවාරයක්ද, පිරිසිදු වචී සමාවාරයක්ද ඇති විටින් විට සිතෙහි විවරයක්, චිත්ත ප්‍රසාදයක් ලබන විත්තිකරු -

නීති උපදේශනය

1. පළමුවෙනි විත්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටින විට -

ඔහුගේ අපිරිසිදු කාය සමාවාරය මෙතෙහි නොකර ඔහුගේ පිරිසිදු වචී සමාවාරය මෙතෙහි කරන්න.

උපමාව

පංසුකුල සිවුරු පරිභෝග කරන හික්කුචක් වීදියේ වැටී ඇති කිලිට්ටෙරිදි කඩක් දක වම් පයින් එක් කොණක් පාගා දකුණු පයින් ඇද ඉරා ගතයුත්තක් ගෙන යන්නාක් මෙන් -

2. දෙවන විත්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටින විට -

ඔහුගේ අපිරිසිදු වචී සමාවාරය මෙතෙහි නොකර ඔහුගේ පිරිසිදු කාය සමාවාරය මෙතෙහි කරන්න.

උපමාව

ශ්‍රීෂමයෙන් තැවුණු, පීඩිත වූ, කලාන්ත වූ, පිපාසිත වූ පුරුෂයෙක් දියසෙවෙල් වලින් ගැවසුන පොකුණක් ළඟට පැමිණ අත් දෙකෙන් දිය සෙවෙල් ඇත් කර දෝතින් පැන් බී යන්නාක් මෙන් -

3. තුන්වෙනි විත්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටින විට

ඔහුගේ අපිරිසිදු කාය සමාවාරය හෝ අපිරිසිදු වචී සමාවාරය හෝ මෙතෙහි නොකර විටින් විට ඔහුගේ සිතෙහි ඇති වන විවරය, චිත්ත ප්‍රසාදය මෙතෙහි කරන්න.

උපමාව

ශ්‍රීෂමයෙන් තැවුණු, පීඩිත වූ, කලාන්ත වූ, පිපාසිත වූ පුරුෂයෙක් ගවකුර සටහනක රැළුන පැනිත්තක් දක එය දෝතින් ගැනීමට හෝ භාජනයකින් ගැනීමට හෝ තැත්කළොත් මඩ කැලැන්වන බව සලකා ගවයකු මෙන් හතරගාතෙන් වැටී ඒ පැනිත්ත බී යන්නාක් මෙන් -

4. සතර වෙනි වික්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටින විට -

ඔහුගේ අපිරිසිදු කාය සමාවාරයද, අපිරිසිදු වචී සමාවාරයද ඉඳහිටවත් සිතෙහි විචරයක් චිත්ත ප්‍රසාදයක් නොලබන බවද සලකා ඔහු කෙරෙහි කරුණාව, දයාව, අනුකම්පාව උපදවා ගන්න.

'අනේ! මේ තැනැත්තා කාය දුසිරිත අතහැර කාය සුසිරිත වඩනවා නම්, වචී දුසිරිත හැර වචී සුසිරිත වඩනවා නම්!, මනෝ දුසිරිත හැර මනෝ සුසිරිත වඩනවා නම්! මේ තැනැත්තා කය බිඳී මරණින් මතු අපායට දුගතියට විනිපාතයට නිරයට නොවැටේවා!' (යන අදහසිනි).

උපමාව

දිගු මඟකට බැස යන්නාවූ ආබාධිත, දුකඛිත දඩ්ලෙස ගිලන් වූ පුරුෂයකුට පෙර මඟ ගමද දුරය, ආ - මඟ ගමද දුරය, ඔහුට ලෙඩට නිසි අහරද නොලැබෙන්නේය, ලෙඩට නිසි බෙහෙත්ද නොලැබෙන්නේය. සුදුසු උපසාධායකයෙක්ද නැත, ගමට මඟ දක්වන්නෙක්ද නැත. ඒ දිගු මගටම බට එක්තරා පුරුෂයෙක් මේ පුරුෂයා දකින්නේය. ඔහු මේ පුරුෂයා කෙරෙහි කරුණාවම ඇති කර ගන්නේය. දයාවම ඇතිකරගන්නේය. අනුකම්පාවම ඇතිකරගන්නේය.

'අනේ! මේ පුරුෂයාට ලෙඩට නිසි ආහාර ලබෙනවා නම්! නිසි බෙහෙත් ලැබෙනවා නම්! සුදුසු උපසාධායකයෙක් ලැබෙනවා නම්! ගමට මඟ දක්වන්නෙක් ලැබෙනවා නම්! අනේ, මේ පුරුෂයා මෙහිම ව්‍යසනයට නොපැමිණේවා!' (යන අදහසිනි.)

5. පස්වෙනි වික්තිකරු වෙනුවෙන් පෙනී සිටින විට -

ඔහුගේ යම් පිරිසිදු කාය සමාවාරයක් වේද, එයද මෙනෙහි කළ යුතුය, ඔහුගේ යම් පිරිසිදු වචී සමාවාරයක් වේද, එයද මෙනෙහි කළ යුතුය. විටින් විට ඔහු ලබන යම් සිතෙහි විචරයක්, චිත්තප්‍රසාදයක් වේද, එයද මෙනෙහි කළ යුතුය.

උපමාව

පිරිසිදු සුවදායක, සිසිල්, නිම්ල දිය ඇති, මනා පැන් තොට ඇති නොයෙක් ගස්වලින් ගැවසී ගත්, රමණීය පොකුණක් වෙත පැමිණෙන ශ්‍රීෂමයෙන් තැවුණ, ශ්‍රීෂමයෙන් පිඩිත වූ ක්ලාන්ත වූ පිපාසිත වූ පුරුෂයෙක් ඒ පොකුණට බැස නා, පැන් බී, ගොඩට විත් එහිම රුක් සෙවනක හිඳින්නාක්, වැතිර ගන්නාක් මෙන් හැම අතින්ම පහදවන සුලු පුද්ගලයා පිළිබඳව සිත ප්‍රසාදයට පත්වන්නේමය.

02

මෙන් වඩන මග (මෙතන සුත්‍රයට අනුව)

"..... සුඛිනො වා ඛෙමිනො භොනතු
සුවුත්තෝ හෝ වෙත්වා!
උචුරු නොමුත්තෝ හෝ වෙත්වා!

සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිත්තතා
සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් සිතැත්තෝ වෙත්වා!

යෙ කෙච්චි පාණභුත්තථී
පණ්ණ'ති භට්ඨන් යම් සත්ත්වයෝ වෙත් නම්

තසා වා ටාවරා වා අනවසෙසා
සැලෙන හෝ තහවුරු හෝ කිසිවෙකුත් අත නොහැරම

දීසා වා යෙ මහන්තා වා
දිගු වූ හෝ මහත් වූ හෝ

මජ්ඣිමා රසසකාණුකදුලා
මැදුම් තරමේ හෝ කොට - සියුම් - තර - තරමේ

දිට්ඨා වා යෙව අද්දිට්ඨා
දුටු හෝ නුදුටු හෝ

යෙව දුරෙ වසන්ති අච්චුරෙ
දුර හෝ නුදුර වෙසෙනා

භූතා වා සමඟවෙසී වා
හටගත් හෝ පැවැත්මක් සොයනා හෝ

සබ්බෙ සත්තා හවනතු සුඛිත්තතා
සියලු සත්වයෝ සුවපත් සිතැත්තෝ වෙත්වා!

න පරො පරං නිකුබ්බෙඨ
එකෙක් අනිකකුහට වංචා නොම කරුවා!

නාතිමඤ්ඤෙඨ කපථචී නං කඤචී
කොතැනකවත් කිසිවකුට අවමනක් නොකෙරේවා!

බ්‍යාරොසනා පටිසසඤ්ඤා
රොස් පරොස් වී ගැටෙන සිතකින්

නාඤ්ඤමඤ්ඤසස දුකබ්බීවෙජයා
එකෙක් අනිකකුහට දුකක් නොපතාවා!

මාතා යථා නියං පුත්තං
මවක් යම් සේ තම පුත්‍ර -

ආයුසා එක පුත්තමතුරකෙබ්
- තම එකමු පුත්‍ර - රකිද දිවිදී

එවමච්චි සබ්බභූතෙසු
එසෙයින් හැම සතුන් කෙරෙහිමු

මානසං භාවයෙ අපරිමාණං
අපමණවූ සිතක් වඩනේ.

මෙත්තඤච සබ්බ ලොකසමීං
මුළු ලොව සතුන් වෙත මෙන් -

මානසං භාවයෙ අපරිමාණං
- සිත අපමණවූ වඩනේ.

උදධං අධොව තිරියඤච
උධ යටඳ සභ සරසඳ

අසමබාධං අචෙරං අසපතතං
බාධා නොමැති නොචෙර නොසතුරු සිතකින්

තිට්ඨං චරං නිසීනෙනා චා
සිට හෝ යෙමින් හෝ හිඳිමින්

සයානො චා යාවතසස විගතමිදෙධා
සයනයේදී හෝ නිඳිමත දුරුව ඇති තුරු

එතං සතිං අධිට්ඨෙය්‍ය
මෙම සිහිය අදිටන් කරනේ

බ්‍රහමමෙතං විහාරං ඉධමාහු.....
මෙයම මෙහි බඹ විහරණයි කීවේ.

- උරග චගග, සුතත නිපාත

03

මෙන් වැඩිමේ අනුසස්
(මෙතනානිසංස සූත්‍රයට අනුව)

(අ.) "මෙතනාය භික්ඛවෙ වෙතො විමුක්ඛියා
"මහණෙනි, මෙතනා වේතෝ විමුක්ඛිය

- ආසෙවිතාය - ඇසුරු කරන ලද කල්හි
- භාවිතාය - වඩන ලද කල්හි
- බහුලීකතාය - බහුලව කළ කල්හි
- යානි කතාය - යානයක් කරගත් කල්හි
- ව්‍යඥකතාය - ගෙ - බිමක් කරගත් කල්හි
- අනුවර්තියාය - අනුව සිටගත් කල්හි
- පරිවිතාය - පුරුදු කරගත් කල්හි
- සුසමාරදධාය - හොඳින්මු ඇරඹූ කල්හි

එකාදසානිසංසා පාටිකඛවා -

අනුසස් එකොළොස්ක් බලාපොරොත්තු විය හැකි වේ.

කතමෙ එකාදස -

කවර එකොළොස්ක්ද?

1. සුඛං සුපති - සුවයේ නිදියේ.
2. සුඛං පටිබුජකති - සුවයේ පිබිඳේ.
3. න පාපකං සුපීනං පසසති - පාපී සිහින නොදකී.
4. මනුසසානං පියො හොති - මිනිසුන්ට ප්‍රිය වේ.
5. අමනුසසානං පියො හොති - නොමිනිසුන්ට ප්‍රිය වේ.
6. දෙවතා රකඛන්ති - දෙවියෝ රකිත්.
7. නාසස අගභි වා විසං වා ස්‍යථං වා කමති -
මොහු වෙතට ගිනි හෝ විය හෝ අචි හෝ ළං නොවේ.
8. තුච්චං විතතං සමාධියති - වහා සිත එක්කැන්වේ.
9. මුඛවණ්ණො විපපසීදති - මුහුණ පැහැපත් වේ.

10. අසම්මුලෝහා කාලං කරෝති - නුමුලාව මීය යේ.

11. උතතරං අපපට්ච්ඡකිනො චුභමලොකුපගො හොති

- ඉහළට විදසුන් නොවඩනොත් බඹලොවට යන්නක් වේ.
- අනුසසති වගන්, එකාදසක් නිපාත, අංගුත්තර නිකාය.

(ආ.) 'යො ච මොකං භාවයති
අපපමාණං පතිස්සනො
තනුසංයෝජනා හොනති
පසසනො උපධිකඛයං

'යමෙක් සතිමත්ව අප්‍රමාණ ලෙස මෙන් වඩයිද, උපධි ක්‍ෂය කිරීම
දක්නාවූ ඔහුගේ සංයෝජනයෝ (සසර බැඹී) තුනී වෙත්.

එකමපි වෙ පාණං අදුට්ඨිනො
මොක්කායති කුසලො තෙන හොති
සබ්බෙව පාණෙ මනසානුකම්පං
පහුතමරියො පකරොති පුඤ්ඤං

'එකම ප්‍රාණීයකුට වුවද දූෂිත නොවූ සිතකින් යමෙක් මෙන් වඩයිද
එයින්ද හේ කුශලයක් වෙයි. සියලුම ප්‍රාණීන්ට සිතින් අනුකම්පා
කරන ආර්යා බොහෝ පින් රැස් කරයි.

- මොක්කා වගන් අධික නිපාත, අංගුත්තර නිකාය
අංගුත්තර නිකාය 5 - 4 (බු. ජ. ත්‍රි)

මෙත් වැඩුම උපෝසථාංගයක් වන සැටි

(නවඛන උපෝසථය)

“නවභවෙගහි සමනනාගතො හිකඛවෙ උපොසථො උපවුතො මහස්ථො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිජ්ජාරො.”

“මහණෙනි අංග නවයකින් සමන්විත උපෝසථය සමාදන්ව විසුයේ මහත්ඵල වෙයි, මහානිසංස වෙයි, මහාජෝතිමත් වෙයි, මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි.”

මහණෙනි, අංග නවයකින් සමන්විත උපෝසථය කෙසේ වඩන ලද කල්හිද මහත් ඵල මහානිසංස මහාජෝතිමත් මහා පැතිරීම් ඇති එකක් වන්නේ?

1. මෙහිලා, මහණෙනි, ආසි ශ්‍රාවකයෙක් මෙසේ නුවණින් සලකා බලයි:

රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇතිනාක් පර පණ නැසීම අතහැර පර පණ නැසීමෙන් වෙන්ව, දඬුමුගුරු, අවි බහා තබා, පර පණ නැසීමෙහි ලජ්ජාවී, දයාවට බැසගෙන, සියලු පණැති සතුන් කෙරෙහි හිතානුකම්පාවෙන් වෙසෙත්. මමද අද මේ රැය මේ දහවල, පර පණ නැසීම අතහැර, දඬුමුගුරු අවි බහා තබා, පර පණ නැසීමෙහි ලජ්ජාව, දයාවට බැසගෙන, සියලු පණැති සතුන් කෙරෙහි හිතානුකම්පාවෙන් වෙසෙමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. ම විසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ පළමුවන අංගයෙන් සමනනාගත වෙයි.

2. රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇතිනාක් නොදුන්දෙය ගැනීම අතහැර, නොදුන්දෙය ගැනීමෙන් වැළකී, දුන් දෙයක්ම ගන්නාහු, දුන් දෙයක්ම බලාපොරොත්තු වන්නාහු, නොසොර පිටිතුරු සිතින් වෙසෙත්. මමද අද මේ රැය, මේ දහවල නොදුන් දෙය ගැනීම අතහැර, නොදුන් දෙය ගැනීමෙන් වැළකී, දුන් දෙයක්ම ගනිමින්, දුන් දෙයක්ම බලාපොරොත්තු වෙමින් නොසොර පිටිතුරු සිතින් වෙසෙමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. ම විසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ දෙවන අංගයෙන් සමනනාගත වෙයි.

3. රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇතිතාක් අබ්‍රහමවර්ෂාව අතහැර බ්‍රහමචාරීව, ග්‍රාමය හැසිරීමක්. වන මෛත්‍රික සේවනයෙන් වැළකී එයින් ඇත්ව හැසිරෙත්. මමද අද මේ රැය මේ දහවල අබ්‍රහමවර්ෂාව අතහැර, බ්‍රහමචාරීව, ග්‍රාමය හැසිරීමක් වන මෛත්‍රික සේවනයෙන් වැළකී එයින් ඇත්ව හැසිරෙමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන්වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මවිසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ කෙවන අංගයෙන් සමන්තාගත වෙයි.
4. රහතන්වහන්සේලා දිවි ඇතිතාක් මුසාවාදය අතහැර සත්‍යවාදීව, සත්‍යය හා බැඳී, සථීර කථා ඇතිව, ඇදහිය හැකි වචන ඇතිව, කීදේ නොකීවෙමැයි ලොව හා නොගැටෙයි. මමද අද මේ රැය මේ දහවල මුසාවාදය අතහැර, සත්‍යවාදීව, සත්‍යය හා බැඳී, සථීර කථා ඇතිව, ඇදහියහැකි වචන ඇතිව, කී දේ නොකීවෙමැයි ලොව හා නොගැටෙමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන්වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මවිසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ සිවුවන අංගයෙන් සමන්තාගත වෙයි.
5. රහතන්වහන්සේලා දිවි ඇතිතාක් මදයට හා ප්‍රමාදයට කරුණුවූ රහමෙර අතහැර මදයට හා ප්‍රමාදයට කරුණුවූ රහමෙරින් වැළකී සිටිත්. මමද අද මේ රැය මේ දහවල මදයට හා ප්‍රමාදයට කරුණුවූ රහමෙරින් වැළකී සිටිමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මවිසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ පස්වන අංගයෙන් සමන්තාගත වෙයි.
6. රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇතිතාක් එක් අහර වෙලකින් යැපෙන්නාහු, රාත්‍රි හෝෂනයෙන් වැළකුණාහු විකාල හෝෂනයෙහි නොඇලුනාහු වෙති. මමද අද මේ රැය මේ දහවල එක් ආහාර වෙලකින් යැපෙමින්, රාත්‍රි හෝෂනයෙන් වැළකී, විකාල හෝෂනයෙහි නොඇලී වෙසෙමි. මේ අංගයෙනුදු රහතන්වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මවිසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ සයවන අංගයෙන් සමන්තාගත වෙයි.
7. රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇති තාක් නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම්, විසුළු දකුම්, මල් ගඳ විලවුන් දැරුම්, හැඩවැඩ දමුම්, සිරුර සැරසුම් යන කරුණෙන් වැළකුණාහු වෙති. මමද අද මේ රැය මේ දහවල නැටුම්, ගැයුම්, වැයුම්, විසුළු දකුම්, මල් ගඳ විලවුන් දැරුම්, හැඩවැඩ දමුම්, සිරුර සැරසුම් යන කරුණෙන් වැළකෙමි. මේ

අංගයේනුදු රහතන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. මවිසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ සත්වන අංගයෙන් සමනනාගත වෙයි.

8. රහතන් වහන්සේලා දිවි ඇතිනාක් උස් අසුන්, මහ අසුන් අතහැර උස් අසුන් මහ අසුන්වලින් වැළකුණාහු මිටි ඇඳෙක හෝ තණ ඇතිරියෙක හෝ සයනය කරන්. මමද අද මේ රැය මේ දහවල උස් අසුන්, මහ අසුන් අතහැර උස් අසුන් මහ අසුන්වලින් වැළකී මිටි ඇඳෙක හෝ තණ ඇතිරියෙක හෝ සයනය කරමි. මේ අංගයේනුදු රහතන් වහන්සේලා අනුකරණය කරමි. ම විසින් පෙහෙවස්ද රකින ලද්දේ වන්නේය. මේ අටවන අංගයෙන් සමනනාගත වෙයි.

9. මහණෙනි, මේ සසුනෙහි ආශී ශ්‍රාවකයෙක් මෙමුඛී සහගත සිකිත් එක් දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. එසේම දෙවන දිශාව,.....එසේම තෙවන දිශාව.....එසේම සිවුවන දිශාව.....මෙසේ උඩ යට සරස හැමතනහි සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුක් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ අවෙරි වූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මෙමුඛී සහගත සිකිත් පතුරුවා වෙසෙයි. මේ නවවන අංගයෙන් සමනනාගත වෙයි.

මහණෙනි, මෙසේ විසු නව අංගයකින් සමනනාගත උපෝසඨය මහත් ඵල වෙයි. මහානිසංස වෙයි. මහා ජෝතිමත් වෙයි, මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි.

- සීහනාද වග්ග, තවක නිපාත
අංගුත්තර නිකාය.
අං. නි. 5 - 429 (බු. ජ. ත්‍රි)

05

වේනෝ විමුක්තිය සහ කම් විපාක

(කර්මකාය සූත්‍රය)

“මහණෙනි, මම, දැන දැන කරන ලද, රැස් කරන ලද, කම්යන්ගේ නොවිඳ කෙළවරවීමක් ඇතැයි නොකියමි. එයද වනාහි මේ ආත්මභාවයෙහිම හෝ වෙයි, දෙවන ඡන්මයෙහි හෝ වෙයි, අනෙක් යම් ඡන්මයක හෝ වෙයි. එනමුත්, මහණෙනි, මම, දැන දැන කරන ලද, රැස් කරන ලද, කර්මයන්ගේ විපාක නොවිඳ දුක කෙළවර කිරීමක් ඇතැයි නොකියමි.

මහණෙනි, ඒ මේ ආසි ශ්‍රාවකයා මෙසේ පහවූ විෂම ලෝභ ඇතියේ, පහවූ ව්‍යාපාද (ද්වේෂ) ඇතියේ, නුමුලා වූයේ, සිහි නුවණින් යුක්තවූයේ මෙන් සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව.... එසේම තෙවන දිශාව.... එසේම සිවුවන දිශාව.... මෙසේ උඩ යට සරස හැමතනින් සියලු වශයෙන්ම, සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණ වූ අවෙරිවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මෙහි සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

හේ මෙසේ දැනියි: ‘පෙර වනාහි මාගේ මේ සිත නොවඩන ලද්දේ අල්ප (ටිකක්) විය. දැන් වනාහි මාගේ මේ සිත හොඳින් වඩන ලද්දේ අප්‍රමාණ වෙයි. යම් කිසි ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද කම්යක් වේ නම් එය එහි ඉතිරි නොවෙයි, එය එහි නොරදයි.

මහණෙනි, එය කිමැයි හඟිවූද, ළදරු කල් පටන් ඉදින් ඒ මේ කුමාර තෙම මෙතො වේනෝ විමුක්තිය වඩන්නේ නම් පව් කමක් කෙරේද?

“නැතමය, ස්වාමීනි”

“දුක, පව්කම් නොකරන්නකු ස්පඨි කරයිද?”

“නැතමය, ස්වාමීනි, දුක කෙසේනම් පව්කම් නොකරන්නකු ස්පඨි කරාවිද?”

“මහණෙනි, ස්ත්‍රියක විසින් හෝ පුරුෂයකු විසින් හෝ මේ මෙතො වේනෝ විමුක්තිය වැඩිය යුතුමය. මහණෙනි, සත්‍රියකගේ හෝ වේවා පුරුෂයකුගේ හෝ වේවා මේ කය (පරලොව) ගෙන යා හැකි නොවේමය.

මහණෙනි, මනුෂ්‍යයා ඇතුළත සිතක් ඇත්තෙකි. හේ මෙසේ දනියි: මෙලොව ම විසින් පෙර මේ කර්මයින් යම්කිසි පව්කමක් කරන ලද නම්, ඒ සියල්ල මෙලොවම වින්ද යුතුය. එය, අනුව යන්නක් නොවන්නේය. ”

මහණෙනි, මෙසේ වඩන ලද මෙතනා වේනෝ විමුක්තිය, මතුයෙහි අර්භව විමුක්තිය ප්‍රතිවේධ නොකරන ප්‍රඥාව ඇති මහණහට මෙලොව අනාගාමී තත්ත්වය පිණිස පවත්නේ වෙයි.

කරුණා සහගත සිතින්.....මුදිතා සහගත සිතින්.....උපේක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව.....එසේම තෙවන දිශාව.....එසේම සිවුවන දිශාව. මෙසේ උඩ යට සරස හැම තන්හි සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත්ඛවට ගිය අප්‍රමාණ වූ අවේරීවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ උපේක්ෂා සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

හේ මෙසේ දනියි: ‘පෙර වනාහි මාගේ මේ සිත නොවඩන ලද්දේ අල්ප (ටිකක්) විය. දැන් වනාහි මාගේ මේ සිත හොඳින් වඩන ලද්දේ අප්‍රමාණ වෙයි. යම්කිසි ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද කම්යක් වේ නම්, එය එහි ඉතිරි නොවෙයි, එය එහි නොරදයි.

“මහණෙනි, එය කිමැයි හඟිවූද? ළදරු කල් පටන් ඉදින් ඒ මේ කුමාර තෙම උපෙකධා වේනෝ විමුක්තිය වඩන්නේ නම් පව්කමක් කෙරේද?”

“නැතමය, ස්වාමීනි.”

“දුක පව්කම් නොකරන්නකු ස්පඨී කරයිද?”

“නැතමය, ස්වාමීනි, දුක කෙසේ නම් පව්කම් නොකරන්නකු ස්පඨී කරාවිද?”

“මහණෙනි, ස්ත්‍රියක විසින් හෝ පුරුෂයකු විසින් හෝ මේ උපෙකධා වේනෝ විමුක්තිය වැඩිය යුතුය. මහණෙනි, ස්ත්‍රියකගේ හෝ වේවා, පුරුෂයකුගේ හෝ වේවා, මේ කය (පරලොව) ගෙන යා හැකි නොවේමය. මහණෙනි, මනුෂ්‍යයා ඇතුළත සිතක් ඇත්තෙකි. හේ මෙසේ දනියි: ‘මෙලොව ම විසින් පෙර මේ කර්මයින් යම්කිසි පව්කමක් කරන ලද නම්, ඒ සියල්ල මෙලොවම වින්ද යුතුය. එය, අනුව යන්නක් නොවන්නේය.’”

මහණෙනි, මෙසේ වඩන ලද උපෙකඛා වේතෝ විමුක්තිය, මතුයෙහි අර්භඤ්ච විමුක්තිය ප්‍රතිවේධ නොකරන ප්‍රඥාව ඇති මහණහට මෙලොව අනාගාමී තත්ත්වය පිණිස පවත්නේ වෙයි.

අං. නි. 6 - 555 (බු. ඡ. ත්‍රි.)

සටහන් :

වේතෝ විමුක්ති භාවනාව විස්තර කෙරෙන කිසිදු සූත්‍රයක **දිශා නාම සඳහන් නොවීම** සැලකිය යුතු කරුණකි. දිශා නම් කරනු වෙනුවට ඒ හැම තැනකම මෙත් පැතිරවීමට උපදෙස් දෙන්නේ **එක් දිශාවකට දෙවෙනි** දිශාවට, **තෙවැනි** දිශාවට, **සිවුවන** දිශාවට සහ **උඩට** සහ **යටටය**. දිශා සලකා ගත නොහැකි මහවනයක් මැද 'නැගෙනහිර දිශාවට', බටහිර දිශාවට, උතුරට දකුණට ආදී වශයෙන් මෙත් පතුරන්නේ කෙසේද?

සිවුදිග පැතිරෙන සක්භඳ

(සංඛදාම සූත්‍රය)

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්දාවෙහි පාචාරික අඹවනයෙහි වැඩ වසන සේක. එකල්හි නිගණ්ඨ ශ්‍රාවකවු අසිඛන්ධක පුත්‍ර ගාමණී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළඹියේය.....

එකත්පස්ව හුන් අසිඛන්ධක පුත්‍ර ගාමණීහට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක.

“කෙසේද ගාමණී, නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර ශ්‍රාවකයින්ට ධර්මය දේශනා කරන්නේ?”

“මෙසේය, ස්වාමීනි, නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර ශ්‍රාවකයන්ට ධර්මය දේශනා කරන්නේ.

“යම්කිසි කෙනෙක් පරපණ නසන්ද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් නුදුන් දෙයක් ගන්නෝද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙද්ද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් බොරු කියන්ද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය. යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම්, එයින් එයින් (යා යුතු තැනට) පමුණුවනු ලැබේ යයි මෙසේය. ස්වාමීනි, නිගණ්ඨනාතපුත්‍ර ශ්‍රාවකයන්ට ධර්මය දේශනා කරන්නේ.”

“ගාමණී, යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම් එයින් එයින් පමුණුවනු ලැබේයයි මෙසේ ඇති කල්හි නිගණ්ඨනාතපුත්‍රගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක් නිරයට යන්නෙක් නොවන්නෝය. ගාමණී, ඒ කිමැයි හැඟිවුද? යම් ඒ පුරුෂයෙක් පරපණ නසාද රැයෙහි හෝ වේවා දවල්හි හෝ වේවා කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට කවර කලද ඉතා වැඩි, ඔහු පරපණ නසන කාලයද? ඔහු පරපණ නොනසන කාලයද?”

“ස්වාමීනි, යම් ඒ පුරුෂයෙක් පරපණ නසන්නෙක් වේද, රැය හෝ දවාල හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකනවිට හේ යම් කලෙක පරපණ නසා නම් ඒ කාලය ඉතා ටිකය. අනෙක් අතට, ඔහු යම් කලෙක පරපණ නොනසා නම් ඒ කාලයම ඉතා වැඩිය.”

“ගාමණී, යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම් එයින් එයින් පමුණුවනු ලැබේයයි, මෙසේ ඇතිකල්හි නිගණ්ඨතාපුත්තගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක්, නිරයට යන්නෙක් නොවන්නේය.”

“ගාමණී, ඒ කිමැයි හඟිවුද? යම් ඒ පුරුෂයෙක් නුදුන් දේ ගන්නෙක් නම් රැයෙහි හෝ දවාලෙහි හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකනවිට හේ යම් කලෙක නුදුන් දේ ගනීද, යම්කලෙක නුදුන් දේ නොගනීද, කවර කලද ඉතා වැඩි? ඔහු නොදුන් දේ ගන්නා කාලයද, ඔහු නුදුන් දේ නොගන්නා කාලයද?”

“ස්වාමීනි, යම් ඒ පුරුෂයෙක් නුදුන් දේ ගන්නේවේද රැය හෝ දවාල හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට හේ යම් කලෙක නුදුන් දේ ගනීද ඒ කාලය ඉතා ටිකය. අනෙක් අතට ඔහු යම් කලෙක නුදුන් දේ නොගනීද ඒ කාලයම ඉතා වැඩිය.”

“ගාමණී, යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම් එයින් එයින් පමුණුවනු ලැබේයයි මෙසේ ඇති කල්හි නිගණ්ඨතාපුත්තගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක්, නිරයට යන්නෙක් නොවන්නේය.”

“ගාමණී, ඒ කිමැයි හඟිවුද? යම් ඒ පුරුෂයෙක් කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන්නෙක් නම් රැයෙහි හෝ දවාලෙහි හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට යම් කලෙක හේ කාමයෙහි වරදවා හැසිරේද, යම් කලෙක හේ කාමයන්හි වරදවා නොහැසිරේද, කවර කලද ඉතා වැඩි? ඔහු කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන කාලයද, ඔහු කාමයන්හි වරදවා නොහැසිරෙන කාලයද?”

“ස්වාමීනි, යම් ඒ පුරුෂයෙක් කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන්නෙක් වේද, රැයෙහි හෝ දවාලෙහි හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට, හේ යම්කලෙක කාමයන්හි වරදවා හැසිරේද ඒ කාලය ඉතා ටිකය. අනෙක් අතට, ඔහු යම් කලෙක කාමයන්හි වරදවා නොහැසිරේද ඒ කාලයම ඉතා වැඩිය.”

“ගාමණී, යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම් එයින් එයින් පමුණුවනු ලැබෙයි මෙසේ ඇති කල්හි නිගණ්ඨනානපුත්තගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක්, නිරයට යන්නෙක් නොවන්නේය.”

“ගාමණී, ඒ කිමැයි හඟිවුද? යම් ඒ පුරුෂයෙක් බොරු කියන්නෙක් නම් රැයෙහි හෝ දවාලෙහි හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට හේ යම් කලෙක බොරු කියයිද, යම් කලෙක බොරු නොකියයිද, කවර කලද ඉතා වැඩි? ඔහු බොරු කියන කාලයද, ඔහු බොරු නොකියන කාලයද?”

“ස්වාමීනි, යම් ඒ පුරුෂයෙක් බොරු කියන්නෙක් නම් රැය හෝ දවාල හෝ කල් නොකල් වශයෙන් සලකන විට හේ යම් කලෙක බොරු කියයිද ඒ කාලය ඉතා ටිකය. අනෙක් අතට ඔහු යම් කලෙක බොරු නොකියාද, ඒ කාලයම ඉතා වැඩිය.”

“ගාමණී, යමක් බහුල කොට, යමක් බහුල කොට වෙසේ නම් එයින් එයින් පමුණුවනු ලැබෙයි මෙසේ ඇති කල්හි නිගණ්ඨනානපුත්තගේ වචනය පරිදි කිසිවෙක් අපායට යන්නෙක් නිරයට යන්නෙක් නොවන්නේය.”

“ගාමණී, මෙහි ඇතැම් ශාඤ්ඤාවරයෙක් මෙබඳු වාද ඇත්තේ මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තේ වෙයි: ‘යම්කිසි කෙනෙක් පරපණ නසද්ද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් නුදුන් දේ ගනිද්ද, ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙද්ද ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය. යම්කිසි කෙනෙක් බොරු කියද්ද ඒ සියලු දෙනා අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය. ගාමණී, ඒ ශාඤ්ඤාවරයා කෙරෙහි ශ්‍රාවකයෙක් බෙහෙවින් පැහැදුනේ වේ. ඔහුට මෙබඳු සිතක් වෙයි; “මාගේ ශාඤ්ඤාවරයා මෙබඳු වාදයක් ඇත්තෙකි, මෙබඳු දෘෂ්ටියක් ඇත්තෙකි: ‘යම්කිසි කෙනෙක් පරපණ නසත් නම් ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය (යනුවෙනි). මවිසින් පරපණක් නසා ඇත. මමද අපායට යන කෙනෙක්මි. නිරයට යන කෙනෙක්මි යන දෘෂ්ටිය ලැබ ගනියි. ගාමණී ඒ වචනය අතනොහැර ඒ සිත අත නොහැර, ඒ දෘෂ්ටිය බැහැර නොකොට යම් සේ ගෙනෙන ලද්දක් බහා තබන ලද්දේද එමෙන් (ඔහු) නිරයෙහි වෙයි.”

මාගේ ශාඤ්ඤාවරයා මෙවැනි වාදයක් ඇත්තේ මෙවැනි දෘෂ්ටියක් ඇත්තේ වෙයි: ‘යම්කිසි කෙනෙක් නුදුන්දේ ගනිත්ද ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය. නිරයට යන්නෝය (යනුවෙනි) මවිසින් නුදුන් දෙයක් ගෙන

ඇත. මමද අපායට යන්නෙක්මි. නිරයට යන්නෙක්මි යන දෘෂ්ටියක් ලැබගනියි. ගාමණී ඒ වචනය අත නොහැර ඒ සිත අතනොහැර ඒ දෘෂ්ටිය බැහැර නොකොට යම් සේ ගෙනෙන ලද්දක් බහා තබන ලද්දේද එමෙන් (ඔහු) නිරයෙහි වෙයි.

මාගේ ශාස්තෘවරයා මෙවැනි වාදයක් ඇත්තේ මෙවැනි දෘෂ්ටියක් ඇත්තේ වෙයි: 'යම්කිසි කෙනෙක් කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙත් නම් ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය. (යනුවෙනි). මවිසින් කාමයන්හි වරදවා හැසිර ඇත. මමද අපායට යන්නෙක්මි, නිරයට යන්නෙක්මි, යන දෘෂ්ටිය ලැබ ගනියි. ගාමණී, ඒ වචනය අත නොහැර ඒ සිත අත නොහැර ඒ දෘෂ්ටිය බැහැර නොකොට යම්සේ ගෙනෙන ලද්දක් බහා තබන ලද්දේද එමෙන් (ඔහු) නිරයෙහි වෙයි.

මාගේ ශාස්තෘවරයා මෙවැනි වාදයක් ඇත්තේ මෙවැනි දෘෂ්ටියක් ඇත්තේ වෙයි: යම්කිසි කෙනෙක් බොරු කියත්ද ඒ සියලු දෙන අපායට යන්නෝය, නිරයට යන්නෝය (යනුවෙනි). මවිසින් බොරුවක් කියා ඇත. මමද අපායට යන්නෙක්මි, නිරයට යන්නෙක්මි යන දෘෂ්ටිය ලැබ ගනියි. ගාමණී, ඒ වචනය අත්නොහැර, ඒ සිත අත්නොහැර, ඒ දෘෂ්ටිය බැහැර නොකොට යම්සේ ගෙනෙන ලද්දක් බහා තබන ලද්දේද, එමෙන් (ඔහු) නිරයෙහි වෙයි.

ගාමණී, අරහත්වු සමමාසමබුද්ධ වු විජ්ජාවරණසම්පන්න වු සුගත වු ලොකවිදු වු අනුත්තරපුරිසදම්මසාරථී වු, දෙවි මිනිසුන්ව ශාස්තෘ වු බුද්ධ වු භගවත් වු තථාගතයන් වහන්සේ මේ ලෝකයෙහි උපදිත්. උන්වහන්සේ නන් අයුරින් පරපණ නැසීමට ගරහත්. දඩිසේ ගරහත්. පරපණ නැසීමෙන් වළකිවු යයි වදාරත්. නුදුන් දෙය ගැනීමට ගරහත්. දඩිසේ ගරහත්. නුදුන් දෙය ගැනීමෙන් වළකිවු යයි වදාරත්. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමට ගරහත්, දඩිසේ ගරහත්. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකිවු යයි වදාරත්. බොරු කීමට ගරහත්. දඩිසේ ගරහත්. බොරු කීමෙන් වළකිවු යයි වදාරත්.

ගාමණී, ඒ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි ශ්‍රාවකයෙක් වෙසෙසින් පැහැදුනේ වෙයි. හේ මෙසේ නුවණින් සලකයි. ඒ භාගාවතුන් වහන්සේ නන් අයුරින් පරපණ නැසීමට ගරහත්, දඩිසේ ගරහත්. පරපණ නැසීමෙන් වළකිවු යයිද වදාරත්. මවිසින් යම් පමණ වු හෝ පරපණෙක් නසන ලදුව ඇත. මා විසින් යම් පමණ වු හෝ පරපණෙක් නසන ලදද එය යහපත් නොවේ. එය නොමැනවි. ඉදින් මම ඒ හේතුවෙන් විපිළිසර ඇත්තෙක්

වන්නෙම් නමුදු මවිසින් පාපකමීය නොකරන ලද්දේ නොවන්නේය., හෙතෙම මෙසේ නුවණින් සලකා ඒ පරපණ නැසීම අතහරයි. මතු වටද පරපණ නැසීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. මෙසේ මේ පාපකමීයෙහි ප්‍රභානාය වෙයි. මෙසේ මේ පාපකමීයෙහි ඉක්මවීම වෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නන් අයුරින් නුදුන් දෙයක් ගැනීමට ගරහන්. දැඩි සේ ගරහන්. නුදුන්දේ ගැනීමෙන් වළකිවු යයි වදාරන්. මවිසින් යම් පමණ වු නුදුන් දෙයක් ගන්නා ලද්දේමය. මවිසින් යම් පමණවු නුදුන් දෙයක් ගන්නා ලද නම් එය යහපත් නොවේ. එය නොමැනවි. ඉදින් මම ඒ හේතුකොට ගෙන විපිළිසර වන්නෙම් නමුදු මවිසින් ඒ පාප කමීය නොකරන ලද්දේ නොවන්නේය. හෙතෙම මෙසේ නුවණින් සලකා ඒ නුදුන් දේ ගැනීම අත හරයි. මතු වටද නුදුන්දේ ගැනීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. මෙසේ මේ පාප කමීයෙහි ප්‍රභානායවෙයි. මෙසේ මේ පාප කමීය ඉක්මවීම වෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නන් අයුරින් කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමට ගරහන්. දැඩිසේ ගරහන්. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වළකිවු යයි වදාරන්. මවිසින් යම් පමණ වු හෝ කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන ලද්දේමය. ම විසින් යම් පමණ වු හෝ කාමයන්හි වරදවා හැසිරෙන ලද්දක් වේ නම් එය යහපත් නොවේ. එය නොමැනවි. ඉදින් මම ඒ හේතුකොට ගෙන විපිළිසර වන්නෙම් නමුදු මවිසින් ඒ පාප කමීය නොකරන ලද්දේ නොවන්නේය. හෙතෙම මෙසේ නුවණින් සලකා ඒ කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම් අතහරයි. මතු වටද කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. මෙසේ මේ පාප කමීයෙහි ප්‍රභානාය වෙයි. මෙසේ මේ පාප කමීය ඉක්මවීම වෙයි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නන් අයුරින් බොරු කීමට ගරහන්, දැඩිසේ ගරහන්. බොරු කීමෙන් වළකිවු යයි වදාරන්. මවිසින් යම් පමණ වු හෝ බොරු කියන ලද්දේමය. මවිසින් යම් ඒ පමණවු යම් බොරු කියන ලද්දේ නම් එය යහපත් නොවේ. එය නොමැනවි. ඉදින් මම ඒ හේතුකොට ගෙන විපිළිසර වන්නෙම් නමුදු මවිසින් ඒ පාපකමීය නොකරන ලද්දේ නොවන්නේය. හෙතෙම මෙසේ සලකා ඒ බොරුකීම අතහරයි. මතු වටද බොරු කීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. මෙසේ මේ පාපකමීය ප්‍රභාණය වෙයි. මෙසේ මේ පාපකමීය ඉක්මවීම වෙයි.

හෙතෙම පරපණ නැසීම අතහැර පරපණ නැසීමෙන් වැළකුණේ

වෙයි. නුදුන් දේ ගැනීම අතහැර නුදුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. කාමයන්හි වරදවා හැසිරීම අතහැර කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. කේලාම් කීම අතහැර කේලාම් කීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. හිස් වචන දෙඩීම අතහැර හිස්වචන දෙඩීමෙන් වැළකුණේ වෙයි. විෂම ලෝභය අතහැර විෂම ලෝභය නැත්තෙක් වෙයි. ව්‍යාපාද සිතිවිලි අතහැර අව්‍යාපාද සිත් ඇත්තේ වෙයි. මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය අතහැර සමයක් දෘෂ්ටිය ඇත්තේ වෙයි.

ගාමණී, ඒ මේ ආසිඝ්‍රාවකයා මෙසේ විෂම ලෝභය ඉවත් කළ කෙනෙකු වී, ව්‍යාපාදය ඉවත් කළ කෙනෙකු වී නුමුලාව සිහිනුවණින් යුක්තවූයේ මෙහි සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේ දෙවැන්නද එසේ තෙවැන්නද එසේ සිවු වැන්නද මෙසේ උඩ යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම, සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණ වූ අවෙරිවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මෙහි සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

ගාමණී, යම්සේ බලවත් සක්පිඹින්නෙක් පහසුවෙන්ම සිවු දිශාවටම (නාදයෙන්) දකුම් දෙන්නේද, එසෙයින් ගාමණී මෙහි වේනේ විමුක්තිය මෙසේ වඩන ලද කල්හි, බහුලව කරන ලද කල්හි ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද යම් කම්යක් වේ නම් එය එහි ඉතිරි නොවෙයි. එය එහි නොරදයි.

ගාමණී, ඒ මේ ආසිඝ්‍රාවකයා මෙසේ විෂම ලෝභය ඉවත් කළ කෙනෙකු වී, ව්‍යාපාදය ඉවත් කළ කෙනෙකු වී නුමුලාව සිහි නුවණින් යුක්තවූයේ කරුණා සහගත සිතින්..... මුදිතා සහගත සිතින්..... උපේක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේ දෙවැන්නද, එසේ තෙවැන්නද, එසේ සිවුවැන්නද මෙසේ උඩ යට සරස හැම තන්හි, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුලවූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණ වූ අවෙරි වූ ව්‍යාපාද රහිතවූ උපේක්ෂා සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

ගාමණී යම්සේ බලවත් සක් පිඹින්නෙක් පහසුවෙන්ම සිවු දිශාවටම දකුම් දෙන්නේද එසෙයින්ම, ගාමණී උපෙකඩා වේනේ විමුක්තිය මෙසේ වඩන ලද කල්හි, බහුලව කරන ලද කල්හි ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද යම් කම්යක් වේ නම් එය එහි ඉතිරි නොවෙයි. එය එහි නොරදයි.

- සංයුක්ත නිකාය සලායතන වග්ග
බු. ජ. ත්‍රි. 4 - 575 - 584

ලුණු කැටයේ උපමාව

(ලොණ එල සූත්‍රය)

“මහණෙනි, යමෙක් “යම් යම් ආකාරයකින් මේ පුරුෂ තෙම කමීයක් කරයිද, ඒ ඒ ආකාරයෙන්ම එය විදියි” යනුවෙන් කියයිද, මෙසේ ඇති කල්හි බ්‍රහ්මච්ඡි වාසයක් නොවේ. මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීමට අවකාශයක් නොපැහැණේ.

එනමුත්, මහණෙනි, යමෙක් මෙසේ කියයිද, ‘යම් යම් ආකාරයකින් විදිය යුතු වූ කමීයක් මේ පුරුෂ තෙම කරයිද, ඒ ඒ ආකාරයට එහි විපාකය විදියි.’ මෙසේ වත්ම බ්‍රහ්මච්ඡි වාසය වෙයි. මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීමට අවකාශයක් පැහැණේ.

මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයකු විසින් අල්පමාත්‍රවූද පාපකමීයක් කරන ලද්දේවේද, ඒ කමීය ඒ පුද්ගලයා නිරයට ගෙනයයි. මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයකු විසින් එබඳුවූම අල්පමාත්‍රවූ පාප කමීයක් කරන ලද්දේ එය දිට්ඨධම්ම වෙදනීය වෙයි. පරලොවට (විපාක දීමට) අණුමාත්‍රයකුදු විද්‍යමාන නොවේ. බොහෝ (විපාක) ගැන කියනු කිම?

මහණෙනි, කෙබඳු පුද්ගලයෙකු විසින් කරන ලද අල්පමාත්‍රවූද පාපකමීය ඒ පුද්ගලයා නිරයට ගෙන යයිද?

මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් කාය භාවනා නැතියේ වෙයි. ශීල භාවනා නැතියේ වෙයි. චිත්ත භාවනා නැතියේ වෙයි. ප්‍රඥා භාවනා නැතියේ වෙයි. සුදු පටු කෙනෙක් වෙයි. මහණෙනි මෙබඳු පුද්ගලයකු විසින් කරන ලද අල්පමාත්‍රවූද පාපකමීය ඒ පුද්ගලයා නිරයට ගෙනයයි.

මහණෙනි, කෙබඳු පුද්ගලයකු විසින් කරන ලද එබඳුවූම අල්පමාත්‍ර පාපකමීය දිට්ඨධම්ම වෙදනීය වේද? පරලොවට (විපාක දීමට) අණුමාත්‍රයකුදු විද්‍යමාන නොවේද? බොහෝ (විපාක) ගැන කියනු කිම?

මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයෙක් වඩන ලද කාය භාවනා

ඇතියේ වෙයි. වඩන ලද සිල් ඇතියේ වෙයි. වඩන ලද සිත ඇති යේ වෙයි. වඩන ලද ප්‍රඥා ඇතියේ වෙයි. සුදු පටු නොවුවෙකි. මහාත්මයෙකි. අප්‍රමාණ විහරණ ඇත්තෙකි. මහණෙනි, මෙබඳු පුද්ගලයකු විසින් එබඳුවම අප්‍රමාණ වූ පාපකමීයක් කරන ලද්දේ දිට්ඨධම්ම වෙදනීය වේ. පරලොවට (විපාක දීමට) අණු මාත්‍රයකුදු විද්‍යමාන නොවේ. බොහෝ (විපාක) ගැන කියනු කිම?

මහණෙනි, යම්සේ පුරුෂයෙක් ලුණු කැටයක් කුඩා දිය තලියෙක දමන්නේ වේද, මහණෙනි, ඒ කිමැයි හඟිවූද? දිය තලියෙහි වූ ඒ දියත්ත අර ලුණු කැටයෙන් ලුණු රස ගැන්වේද?

“එසේය, සවාමීනි”

“ඒ කවර හෙයින් ද?”

“සවාමීනි, දියතලියෙහි ඒ දිය ටිකය. එය අර ලුණු කැටයෙන් ලුණු රස ගැන්වේ.”

“මහණෙනි, යම්සේ පුරුෂයෙක් ලුණු කැටයක් ගංගා නදියෙහි දමන්නේද, ඒ කිමැයි හඟිවූද, මහණෙනි ඒ ගංගා නදිය අර ලුණු කැටයෙන් ලුණු රස ගැන්වේද?

“එය නොවේමය, සවාමීනි.”

“ඒ කවර හෙයින්ද?”

“සවාමීනි, ගංගා නදියෙහි ඒ මහා දිය කඳෙකි. ඒ මහා දිය කඳ අර ලුණු කැටයෙන් ලුණු රස නොගැන්වේමය.

“එසේම, මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයකු විසින් කරන ලද අල්පමාත්‍ර වූද පාපකමීයක් ඒ පුද්ගලයා නිරයට ගෙනයයි. මහණෙනි, මෙලොව ඇතැම් පුද්ගලයකු විසින් එබඳුවම අප්‍රමාණ වූ පාපකමීයක් කරන ලද්දේ එය දිට්ඨධම්ම වෙදනීය වෙයි. පරලොවට (විපාක දීමට) අණුමාත්‍රයකුදු විද්‍යමාන නොවේ. බොහෝ (විපාක) ගැන කියනු කිම?

අංගුත්තර නිකාය - නික නිපාත
බු. ජ. ත්‍රි. 2 - 443 - 446

සමණ සාමීච්චි පටිපදාව

(චූල අසසපුර සුත්‍රය)

“.....මහණෙනි, කෙසේද මහණෙක් මහණුන්ට නිසි නිවැරදි පිළිවෙතට පිළිපත් වන්නේ? මහණෙනි, විෂම ලෝභයට නැඹුරු වූ යම්කිසි මහණකුගේ විෂම ලෝභය ප්‍රහීන වේද, ව්‍යාපාදයට ගිය සිත ඇති මහණකුගේ ව්‍යාපාදය ප්‍රහීන වේද, ක්‍රෝධයට ගිය සිතැති මහණකුගේ ක්‍රෝධය ප්‍රහීන වේද, බඳබවේරයට ගිය සිතැති මහණකුගේ බඳබවේරය ප්‍රහීන වේද, ගුණමකු මහණකුගේ ගුණමකුකම ප්‍රහීන වේද, (උතුමන් හා සමකොට සිතන) පලාස නමැති දුර්ගුණය ඇති මහණකුගේ පලාසය ප්‍රහීන වේද, ඊර්ෂ්‍යා ඇති මහණකුගේ ඊර්ෂ්‍යා ප්‍රහීන වේද, මසුරු මහණකුගේ මසුරු බව ප්‍රහීන වේද, ශය මහණකුගේ ශය බව ප්‍රහීන වේද, මායාව මහණකුගේ මායාව ප්‍රහීන වේද, පාපක ඉච්ඡා ඇති මහණකුගේ පාපක ඉච්ඡා ප්‍රහීන වේද, මිථ්‍යාදෘෂටික මහණකුගේ මිථ්‍යාදෘෂටිය ප්‍රහීන වේද, මහණෙනි, අපායෙහි ඉපදීමට කරුණු වන, දුගතිසෙහි වින්දනයන්ට කරුණු වන ඒ මහණ මල, මහණ දොස්, මහණ කසල ප්‍රහීන කිරීමෙන් සමණ සාමීච්චි පටිපදාවට පිළිපත්තෙකැයි කියමි.

හෙතෙම, මේ හැම පාපක අකුශල ධර්මයන්ගෙන් තමා විශුද්ධ බව දකින්නේය. මේ හැම අකුශල ධර්මයන්ගෙන් තමා විශුද්ධයයි දක්නා ඔහුට ප්‍රමෝදය උපදී. ප්‍රමුදිතයාහට ප්‍රීතිය උපදී. ප්‍රීතිසිත් ඇත්තහුගේ කය සන්තිදෙයි. සන්සුන් කය ඇත්තේ සුබයක් වීදී. සුබිතයාගේ සිත සමාධිගත වෙයි.

හේ මෙමනී සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සිවුවන දිශාව පතුරුවා වෙසෙයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේරීවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මෙමනී සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

කරුණා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සිවුවන දිශාව පතුරුවා වෙසෙයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේරීවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ කරුණා සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

මුදිතා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සිවුවන දිශාව පතුරුවා වෙසෙයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේරීවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මුදිතා සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

උපේක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වෙසෙයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සිවුවන දිශාව පතුරුවා වෙසෙයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේරීවූ ව්‍යාපාද රහිතවූ උපේක්ෂා සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි.

මහණෙනි, යම්සේ පැහැදිලි දිය ඇති, මිහිරි දිය ඇති, සිසිල් දිය ඇති, පිරිසිදු වූ, මනා වූ තොට ඇති රමණීය පොකුණක් වේද, පෙර දිගිනුදු ග්‍රීෂ්මයෙන් තැවුනාවූ, ග්‍රීෂ්මයෙන් පීඩිත වූ, කලාන්ත වූ, පිපාසිතවූ පුරුෂයෙක් එන්නේද, හෝ ඒ පොකුණ වෙත පැමිණ දිය පිපාසය දුරුකරගන්නේද, ග්‍රීෂ්ම දැවිල්ල දුරු කරගන්නේ වේද, අවර දිගිනුදු පුරුෂයෙක් එන්නේ වේද,..... උතුරු දිගිනුදු පුරුෂයෙක් එන්නේ වේද,..... දකුණු දිගිනුදු පුරුෂයෙක් එන්නේ වේද,..... යම් දිශාවකින් හෝ කොතැනකින් හෝ ග්‍රීෂ්මයෙන් තැවුනාවූ, ග්‍රීෂ්මයෙන් පීඩිත වූ, කලාන්ත වූ, පිපාසිතවූ පුරුෂයෙක් එන්නේද, හෙතෙම ඒ පොකුණ වෙතට අවුත් දිය පිපාසය දුරු කරගන්නේ වේද, ග්‍රීෂ්ම දැවිල්ල දුරුකරගන්නේ වේද -

- මහණෙනි, එ පරිදිම ඉදින් ක්ෂත්‍රිය කුලයෙක් ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වූයේ වේද, ඔහුද තථාගතයන් වහන්සේ විසින් හඳුන්වා දෙන ලද ධර්ම විනයට අවුත් මෙසේ මෙමිත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා වඩා තම සිත් සතන්හි සන්සිද්ධිම ලබයි. සිය සිත් සතන්හි සන්සිද්ධිමෙන් සමණ සාමීච්චි පටිපදාවට පිළිපන්නේ යයි කියමි. ඉදින් බ්‍රාහ්මණ කුලයෙකුදු,..... ඉදින් වෛශ්‍ය කුලයෙකුදු,..... ඉදින් ශුද්‍ර කුලයෙකුදු,..... ඉදින් යම් යම්ම කුලයකින් ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදිවූයේ වේද, ඔහුද තථාගතයන් වහන්සේ විසින් හඳුන්වා දෙන ලද ධර්ම විනයට අවුත් මෙසේ මෙමිත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා වඩා තම සිත් සතන්හි සන්සිද්ධිම ලබයි. සිය සිත් සතන්හි සන්සිද්ධිමෙන් සමණ සාමීච්චි පටිපදාවට පිළිපන්නේ යයි කියමි.

- මණ්ඩම නිකාය - 1 652 - 658
(බු. ඡ. ක්‍ර.)

**මෙතනා වේනෝ විමුතතිය අමා දොරක් වන සැටි
(අධ්‍යයනාගාර සූත්‍රය)**

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් කලෙක ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර බේලුව ගමෙහි වැඩ වසන සේක. එකල අධ්‍යයන නගරයෙහි වැසි දසම ගෘහපතියා කිසියම් කරුණකින් පැලළුන් නුවරට පැමිණියේ වෙයි. අධ්‍යයන නගරයෙහි වැසි දසම ගෘහපතියා කුකුළුපාරාමයෙහි එක්තරා මහණකු වෙත එළැඹියේය. එළැඹී ඒ මහණහු වැද එකත් පසෙක හුන්නේය. එකත් පසෙක හුන් අධ්‍යයන නගර වැසි දසම ගෘහපති ඒ මහණහට මෙය කීය.

“සචාමීනි, ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ දැන් කොහි වෙසෙත්ද? අපි ඒ ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ දකිනු කැමැත්තෙමු.”

“ගෘහපතිය, ඒ ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ විශාලා මහනුවර බේලුව ගමෙහි වැඩ වාසය කරති.”

එවිට අධ්‍යයන නගරයෙහි වැසි දසම ගෘහපතියා පැලළුන් නුවර ඒ කටයුත්ත නිමවා විශාලා මහනුවර බේලුව ගමෙහි ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේ වෙත එළැඹියේය. එළැඹී, ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේට වැද එකත් පසෙක හුන්නේය. එකත් පසෙක හුන් අධ්‍යයන නගර වැසි දසම ගෘහපතියා ආයුෂ්මත් ආනන්ද සථවිරයන් වහන්සේට මෙය කීය.

“සචාමීනි, ආනන්දයෙනි, දන්තාවු දක්තාවු අර්හත්වු සමාසක් සම්බුද්ධ වු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අප්‍රමතතව කෙලෙස් තවන වීඪි ඇතිව වාසය කරන මහණක්හුගේ යම් අරමුණෙක නොමිදුන හෝ සිත මිදේද, ක්‍ෂය නොවු හෝ ආශ්‍රවයෝ ක්‍ෂය වෙත්ද, නොපැමිණි හෝ අනුත්තර යෝගකෂ්මයට (නිවනට) පැමිණෙත්ද එබඳු එක් ධර්මයක් වදාරන ලද්දේ වේද?”

“ගෘහපතිය, දන්තාවු දක්තාවු අර්හත්වු සමාසක් සම්බුද්ධ වු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් අප්‍රමතතව කෙලෙස් තවන වීඪි ඇතිව වාසය කරන මහණක්හුගේ යම් අරමුණෙක නොමිදුනාවු හෝ සිත මිදේද, ක්‍ෂය නොවු

හෝ ආශ්‍රවයෝ ක්‍ෂය වෙත්ද, නොපැමිණි හෝ අනුතර යෝගක්‍ෂේමයට (නිවනට)පැමිණෙත්ද, එබඳු එක් ධර්මයක් වදාරන ලද්දේය.

“සවාමීනි, ආනන්දයෙනි, දන්තාවු දක්තාවු සමාසක් සම්බුද්ධ වු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්..... එබඳු වදාරන ලද එක් ධර්මය කවරේද?”

“ගෘහපතිය, මේ සස්තෙහි මහණ කාමයන්ගෙන් වෙන්ව අකුශල ධර්මයන්ගෙන් වෙන්ව විතර්ක සහිත විචාර සහිත විවේකයෙන් උපන් ජීවිත සුඛ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි: “මේ ප්‍රථමධ්‍යානයද සකස් කරගත් දෙයකි, චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි. යම් කිසිවක් සකස් කරන ලද නම් චේතනාවෙන් නිපදවන ලද නම් එය අනිත්‍යය, නිරුද්ධවන සභාව ඇත්තේයයි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ ආශ්‍රවක්‍ෂයට පැමිණෙයි. ඉදින් ආශ්‍රවක්‍ෂයට නොපැමිණෙන්නම් එම (ශමථ - විදහිතාමය) ධර්ම රාගයෙන් ඒ ධර්ම නන්දයෙන් පඤ්ච ඔරමභාගිය සංයෝජනයන් ක්‍ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. ඒ බඹ ලොවින් ආපසු නොඑන සභාව ඇතිව එහිම පිරිනිවෙයි. ගෘහපතිය, දන්තා වු දක්තාවු අර්භත්වු සමාසක් සම්බුද්ධ වු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්..... එබඳු මේ එක් ධර්මයක් වදාරන ලද්දේ වෙයි.

තවද ගෘහපතිය, විතර්ක විචාරයන්ගේ සන්සිඳු වීමෙන් සිය සතන්හි සම්ප්‍රසාද ඇති කරන දෙවන ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ දෙවනධ්‍යානයද සකස් කරගත් දෙයකි, චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි. යම් කිසිවක් සකස් කරන ලද නම් චේතනාවෙන් නිපදවන ලද නම් එය අනිත්‍යය, නිරුද්ධවන සභාව ඇත්තේයයි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ ආශ්‍රවක්‍ෂයට පැමිණෙයි. ඉදින් ආශ්‍රවක්‍ෂයට නොපැමිණෙන්නම් එම (ශමථ - විදහිතා) ධර්ම රාගයෙන් ඒ ධර්ම නන්දයෙන් පඤ්ච ඔරමභාගිය සංයෝජනයන් ක්‍ෂය කිරීමෙන් ඔපපාතික වෙයි. ඒ බඹ ලොවින් ආපසු නොඑන සභාව ඇතිව එහිම පිරිනිවෙයි. ගෘහපතිය, දන්තා වු දක්තාවු අර්භත්වු සමාසක් සම්බුද්ධ වු ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්..... එබඳු මේ එක් ධර්මයක් වදාරන ලද්දේ වෙයි.

තවද ගෘහපතිය, මහණ..... ජීවිවිරාග යෙනුදු තුන්වන ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ තුන්වන ධ්‍යානයද සකස් කරගත් දෙයකි, චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගක්‍ෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය, මහණ..... සිව්වන ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ සිව්වන ධ්‍යානයද සකස් කරගත් දෙයකි, චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි හේ එහි සිටියේඅනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය, මහණ මෙමු සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පතුරුවා වාසය කරයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සතරවන දිශාවදැයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේර්වූ ව්‍යාපාද රහිතවූ මෙමු සහගත සිතින් පතුරුවා වෙසෙයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ මෙතො වේතෝ විමුත්තිය සකස් කරගත් දෙයකි. චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි. යම්වූ දෙයක් සකස් කරන ලද නම්, චේතනාවෙන් නිපදවන ලද නම්, එය අනිත්‍යය, නිරුද්ධවන සවභාව ඇත්තේයයි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය, මහණ කරුණා සහගත සිතින් මුදිතා සහගත සිතින් උපෙකධා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් අරමුණු කොට වාසය කරයි. එසේම දෙවන දිශාව, එසේම තෙවන දිශාව, එසේම සතරවන දිශාවදැයි. මෙසේ උඩ - යට සරස හැම තන්හිම, සියලු වශයෙන්ම සියල්ලෙන් යුත් ලොව විපුල වූ මහත් බවට ගිය අප්‍රමාණවූ, අවේර්වූ ව්‍යාපාද රහිතවූ උපේකධා සහගත සිතින් අරමුණු කොට වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ උපේකධා වේතෝ විමුත්තිය ද සකස් කරගත් දෙයකි. චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි. යම්වූ දෙයක් සකස් කරන ලද නම් චේතනාවෙන් නිපදවන ලද නම්, එය අනිත්‍යය, නිරුද්ධවන සවභාව ඇත්තේයයි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය මහණ සර්වප්‍රකාරයෙන් රූප සංඥාවන්ගේ සමතික්‍රමණයෙන් අහස අනන්තයැයි ආකාසානඤ්චායතනට පැමිණ වාසය කරයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්තියද සකස් කරගත් දෙයකි. චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය මහණ සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්ම 'විඤ්ඤාණය අනන්තයැයි විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණ වාසය කෙරෙයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ විඤ්ඤාණඤ්චායතන සමාපත්තියද සකස්

කරගත් දෙයකි. චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

තවද ගෘහපතිය මහණ සර්වප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මවා 'කිසිත් නැතැයි ආකිඤ්ඤායතනයට පැමිණ වාසය කෙරෙයි. හේ මෙසේ සිතයි. මේ ආකිඤ්ඤායතන සමාපතියද සකස් කරගත් දෙයකි. චේතනාවෙන් නිපදවන ලද්දකි නුවණින් දනියි. හේ එහි සිටියේ අනුත්තර යෝගකෂේමයට පැමිණෙයි.

මෙසේ වදාළ කල්හි අට්ඨක නගරයෙහි වැසි දසම ගෘහපති ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරණුවන්ට මෙය කීය. "සවමිනි, ආනන්දයෙනි යම්සේ එක නිධානයක් සොයන පුරුෂයෙක් එකවරම නිධාන එකොළොසක් ලබා ගනියිද, එසේම, ස්වාමීනි, මම එක් අමාදොරක් සොයන්නෙමි එකවරම එකොළොස් අමාදොරක් ගැන අසන්නට ලැබීමි. ස්වාමීනි, යම්සේ මිනිසෙකුට එකොළොස් දොරක් ඇති ගෙයක් වේද, ඒ ගෙය ගිනි ඇවිලගත් කල්හි එක් එක්ම දොරකින් තමහට සුවසෙත සලසා ගැනීමට හැකිවේද, එසේම ස්වාමීනි, මම මේ එකොළොස් අමාදොර අතුරෙන් එක් එක්ම අමාදොරකින් තමහට සුවසෙත සලසා ගත හැකි වෙමි. ස්වාමීනි, මේ අන්‍යකීර්ථකයෝ ආවාසියාට ආවාසිධනය සොයති. කුමක් හෙයින් මම ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරන්වහන්සේට පුජාවක් නොකරන්නෙමිද?"

ඉක්බිති අට්ඨක නගරයෙහි වැසි දසම ගෘහපති පැළලුප් නුවරවුද විසාලා නුවරවුද හික්කු සංඝයා රැස් කරවා ප්‍රණීත බාද්‍ය හෝජ්‍යයන් සියතින් සන්නඵණය කරවීය. එක් එක් හික්කුවට වසත්‍ර යුගලයක්ද දුන්නේය. ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරණුවන්ට තුන් සිවුරු දුන්නේය. තවද ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරණුවන්ට පඤ්ඤානික විහාරයක් කැරැවීය.

- මජ්ඣිම නිකාය 2 - 20 - 26 (බු. ජ. ත්‍රි)

ငဝ်း ဣပီယ

නමෝ තසස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධසස

යොව මෙතතං භාවයති
අපපමාණං පතිසසතො
තනු සංයෝජනා හොනති
පසසතො උපධිකබ්බං

එකමපි වෙ පාණමදුට්ඨවිතො
මෙතතායති කුසලො තෙන හොති
සධෙධිව පාණේ මහසානුකමපං
පහුතමරියො පකරොති පුඤ්ඤං ති*

- ඉතිවුත්තක, එක නිපාත

සැදහුවත් පින්වතුනි,

මෙහි භාවනාව තුළින් මතුකරගන්නා විත්ත විමුක්තියේ ආනිශංස පක්ෂය තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම ඉහළින් වර්ණනා කරලා තියෙනවා. මෙතතාවෙතොවිමුක්ති නමින් හැඳින්වෙන ඒ විත්ත තත්ත්වය දානාදී පින්කම්වල සියලුම කුසල් බලය අහිභවා බැබලෙන, ඊට වඩා වටිනාකමක් ඇති, ඒ වගේම යම් යම් බරපතල කර්ම විපාකවල පවා බලය බිඳින ප්‍රබල කුසල් සිතක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දීලා තිබෙනවා.

දැන් මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා සඳහන් වන ඉතිවුත්තක පාළියේ

*මෙම දෙසුම අපගේ 'භාවනා මාභීය' පොතටද ඇතුළත්විය.

ඉතාමත් විසිතුරු උපමා වලින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහි වේතෝවිමුක්තියේ අගය විදහා දක්වලා තිබෙනවා. සංසාරයේ කෙනෙක් බලාපොරොත්තු වන හවහෝග සම්පත්-සාමාන්‍යයෙන් හවහෝග සම්පත්වලට යොදන වචනය 'උපධි' කියන වචනයයි. ඒ හවහෝග සම්පත් ලබාදෙන පුණ්‍ය ක්‍රියා මේ ධර්මයේ හැඳින්වෙන්නේ ඔපධික පුඤ්ඤකිරිය ව්‍යුත්පන්න - ඔපධික පුණ්‍ය ක්‍රියා වස්තු නාමයෙන්. මේ සුභු දේශනාවේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට වදාරනවා "මහණෙනි, යම්තාක් ඔපධික පුණ්‍යක්‍රියා වස්තූන් තිබෙනවා නම්, ඒ කියන්නේ හවහෝග සම්පත් දෙන කුසල ශක්තීන් තිබෙනවා නම්, පුණ්‍යක්‍රියා තිබෙනවා නම්, ඒ සියල්ලම මෙහි වේතෝවිමුක්තියෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නැත. මෙහි වේතෝවිමුක්තියම ඒ සියලු පින්කම් අභිභවා ආලෝකවත්ව බැබළෙනව. ඊළඟට උපමාවක් දෙනවා. යම්සේ මහණෙනි, තාරකා වල යම් ප්‍රභාවක් තිබේද ඒ ප්‍රභාව වන්දනාවෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නැත්තේ යම්සේද, එසේම ඔපධික පුණ්‍යක්‍රියා වස්තු වල කුසලශක්තිය මෙහි වේතෝවිමුක්තියෙන් දහසයෙන් පංගුවක්වත් වටින්නේ නැත. ඊට වඩා බබළනවා කියලා. ඊළඟට දෙවැනි උපමාවක් දක්වනවා. යම්සේ මහණෙනි, වස්සාන සෘතුවේ අවසාන මාසයේ සරත් සමයේ සූර්යයා වළාකුළු නැති අහසට පැන නැගිලා දීප්තිමත්ව ආලෝකය විහිදනවාද, බබළනවාද අන්න එසේම සියලුම ඔපධික පුණ්‍යක්‍රියා වස්තූන්වල ආනිශංස පක්ෂය අභිභවලා මෙහි වේතෝවිමුක්තිය බබළනවය. තුන්වැනි උපමාවකුත් දක්වනවා. මහණෙනි, යම්සේ රූයෙහි අලුයම් කාලයෙහි පහන්තරුව දීප්තිමත්ව බබළනවාද එසේම සියලුම ඔපධික පුණ්‍යක්‍රියා වස්තූන් ඉක්මවලා මෙහි වේතෝවිමුක්තිය බැබළෙනවය. එහෙම ප්‍රකාශ කරලා තමයි මෙන්න මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා වදාළේ.

ඒ ගාථාවල අර්ථයට හිත යොදවු. 'යොව මෙතං භාවයති - අප්පමාණං පතිස්සතො' - යම් කෙනෙක් සිහියෙන් යුක්තව අප්‍රමාණ වශයෙන් මෙහි වඩයිද, 'නනුසංයොජනා භොතති'- පස්සතො උපධිකඛයං; උපධිකඛය කියල කියන්නේ උපධීන් ක්ෂය කිරීම නම්වූ නිවන. ඒ නිවන දකින්නාවූ ඒ පුද්ගලයාගේ සංයෝජන කියලා කියන්නේ හව බැමි-හවබන්ධන - තුනීවෙනවාය.

ඊළඟ ගාථාවේ කියවෙනවා 'එකමසි වෙ පාණමුදුධිවිතො- මෙතායති කුසලො තෙන භොති'- එක ප්‍රාණියකුට, එක සත්ත්වයෙකුට හෝ දූෂිත නොවූ සිහින් මෙහි වඩනවා නම් ඒ තැනැත්තා කුසල් කරන්නෙක්, කුසල තැනැත්තෙක්, දක්ෂයෙක් වෙනවා ධර්මානුකූලව. 'සබ්බව පාණෙ මනසානුකම්පං- පහුතමරියො පකරොති පුඤ්ඤං'- සියලුම ප්‍රාණීන්ට

අනුකම්පා කරන ඒ ආර්ය පුද්ගලයා 'පහුකමරියෝ පකරොති පුඤ්ඤං' ඒ ආර්ය ශ්‍රාවකයා බොහෝ පිං රැස්කරනවා කියලා ඒ ගාථාවේ වදාලා.

එතකොට මේ මෙත්‍රී භාවනාව-මෙත්‍රීය කියන වචනය-කාටත් ප්‍රියයි. හැම දෙනාම දන්නවා. මෙත්‍රී භාවනාව ගැන කියන කොට හැමදෙනාටම එක පාරටම සිහියට නැගෙන්නේ මෙත්ත සූත්‍රයයි. මේ මෙත්ත සූත්‍රය වචනයක් වචනයක් පාසා, පදයක් පදයක් පාසා, මහා පුදුම විධියට ගැලපිලා තියනවා. තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රී මුඛයෙන් නිකුත් වූන සූත්‍රයක් කියලා හිතෙන තරමට පුදුම විධියට අර්ථවත්ව ගැලපිලා තියෙනවා. පොඩි කාරණයක් මතක් කරන්න තියෙනවා. බොහෝ දෙනා මේ සූත්‍රය හඳුන්වන්නේ 'කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය' නමින්. එතන පොඩි අඩුපාඩුවක් තියෙනවා. මොකද, මේ සූත්‍රය ආරම්භවන පද 'කරණීයමඤ්ඤා සං තං සන්තං පදං අභිසමෙව' - එතන අඤ්ඤා සං තං සන්තං පදං අභිසමෙව කියන වචනයයි තියෙන්නේ. ඒක නිසා එක්කෝ මේකට 'කරණීය සූත්‍රය' කියන්න ඕන. නැත්නම් 'මෙත්ත සූත්‍රය' කියන්න ඕන. කරණීය මෙත්ත සූත්‍රය කියන එක සුදුසු මදි බවයි අපේ හැඟීම.

ඉතින් කොහොම හෝ වේවා, මේ මෙත්ත සූත්‍රය ආරම්භ වෙන්නේ මේ විදියට ඒකේ මූලික අදහස ප්‍රකාශ කරමින්. 'කරණීයමඤ්ඤා සං තං සන්තං පදං අභිසමෙව.' අඤ්ඤා සං තං සන්තං පදං අභිසමෙව කියලා කියන්නේ යහපත සලසා ගන්න දක්ෂයා, තමන්ගේ යහපත සලසා ගන්නා දක්ෂයාකු විසින් කළයුතු- මොකක් සඳහාද? යම් ඒ ශාන්ත පද නම්වූ නිවන අවබෝධ කරගැනීම සඳහා- ඔන්න එතකොට ඒ නිවන අවබෝධ කර ගැනීමට සුදුසු අන්දමින්මයි. මෙත්‍රීය වැඩිමේදී ඒකට අවශ්‍යවන ගුණාංග පහළොවකුත් එතන ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. අපි මතක තියා ගන්න ඕන. මේ සූත්‍ර දේශනය දේශනා කළේ ආරණ්‍යක යෝගාවචර සංඝයා වහන්සේලා සඳහායි. විශේෂයෙන්ම උන්වහන්සේලාගේ ජීවිතයට අදාළ අන්දමින් අපි ඒ පදමාලාව තේරුම් ගත යුත්තේ. නමුත් ඒකට සීමා නොකර අපි කල්පනා කරන්න ඕන, ගිහි හෝ පැවිදි හෝ යෝගාවචරයෙක් මෙත්‍රීය හරියට වඩන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා නම් වෙතොවිමුක්කිය තත්ත්වය දක්වා, මේ ගුණාංග තමා තුළ දියුණු කරගතයුතු බව.

මොනවද ඒ ගුණාංග? මේ සමහර වචන පැහැදිලි නොවන්න පුළුවන් මේ කාලේ. 'සකෙකා' කියලා කියන්නේ හැකියාවක් ඇති. දක්ෂ කියන අදහසයි. මෙත්ත අදහස් වන්නේ සංඝයා වහන්සේලා පිළිබඳව නම් වන පිළිවෙත පිළිබඳව, ඒ පැවිදි ජීවිතය හා සම්බන්ධ කටයුතු පිළිබඳව දක්ෂයෙක් වීම. කුසලව, අනලස්ව, දක්ෂවීම-'සකෙකා'. 'උජු' කියලා කියන්නේ

සෘජු, අවංක කියන එකයි. මෙතන වචන දෙකක් තියෙනව තරමක් දුරට සමාන. 'උජු සුජු' 'උජු' කියන්නේ සෘජු. 'සුජු' කියන්නේ වඩාත් සෘජු. ඒ වචන දෙකේ අර්ථය සාමාන්‍යයෙන් තෝරන්නේ 'උජු' කියල කියන්නේ කයිනුත් වචනයෙනුත් සෘජු. සමාජයට බාහිරව අවංක. සුජු කියල කියන්නේ තමාට තමා අවංක. ඒ කියන්නේ සිතිනුත් සෘජු, මනසින් අවංක. එතකොට 'සකෙකා උජු ව සුජු ව සුවවො' -ඒ වචනය දන්නවා කවුරුත්. කීකරු කියන එකයි. සුවවො වසස මුදු අනනිමානී - මුදු කියන එකත් දන්නවා. 'අනනිමානී' - නිහතමානී. 'සනතුසසකො ව'. 'සනතුසසකො' කියල කියන්නේ ලද දෙයින් සතුටුවන ස්වභාවය ඇති, 'සුභරො' කියන්නේ පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැකි බව. 'සුභරො ව'. 'අසපකිවො ව' කියල කියන්නේ අල්පකෘත්‍ය ඇති-වැඩි වැඩි නැති, වැඩි වැඩි ඇති කෙනෙකුට භාවනා කරන්න අමාරුයි. 'සලලහුකවුත්ති'- ලසු පැවතුම් ඇති. ලසු කියල කියන්නේ සැහැල්ලු පැවතුම් ඇති. 'සනතිජ්‍යො ව නිපකො ව'- ශාන්ත වූ ඉඳුරන් ඇති. 'නිපක' කියල කියන්නේ පැසුණු බුද්ධිය ඇති. ප්‍රඥාවන්ත කියන එකයි. 'අසගබ්‍හො' කියල කියන්නේ ප්‍රගල්භ කියන වචනය යොදනවා කයින් වචනයෙන් ඕළාර්ක, ගොරෝසු පැවතුම් ඇති බවට. තැනට නොගැළපෙන ගොරෝසු පැවතුම් ඇති කෙනාට ප්‍රගල්භ කියලා කියනවා. 'අසගබ්‍හො' කියන්නේ එසේ ප්‍රගල්භ වීමේ ස්වභාවය නැති, 'කුලෙසු අනනුගිඤ්ඤා' කුලයන්හි නොඇලනු. සංඝයා වහන්සේලා ගැන කියනව නම් නුසුදුසු නොමනා ගිහි සම්බන්ධකම් නැති කියන එකයි. ඊළඟට තව විශේෂ එකක් කියනව. 'න ව බුඤ්ඤා සමාවරෙ කිඤ්ඤා යෙන විඤ්ඤා පරෙ උපවදෙය්‍යං - අන්‍යවූ ඒ නුවණැත්තන් ගරහන සුඵවූ- ගරහන අන්දමේ සුඵ වූද වරදක් නොකරන්නාවූ කියලා ඔන්ත ඔහොම ගුණාංග පහළොවක් දක්වලා ඔන්ත ඊළඟට මෙත්‍රී භාවනාවට අදාළ පද සමූහයයි. ඉදිරිපත් කරන්නේ.

ඊළඟට කියනවා 'සුඛිනො වා බෙමිනො භොනතු - සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා' - සුඛිනො කියන එක තෝරන්නේ කායික වශයෙන් සුව ඇති, 'බෙමිනො භොනතු' බෙම කියල කියන්නේ ආරක්ෂා සහිත නිර්භය. එහෙම නැත්නම් උපද්‍රව රහිත කියන එකයි. 'සුඛිනො වා බෙමිනො භොනතු.' සියලු සත්ත්වයෝ ඒ විධියට සැප ඇත්තෝ වෙන්නවා. 'සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා. සුඛිතත්තා කියන එක තෝරන්නේ සුවපත් සිත් ඇත්තෝ. සුඛිත චිත්ත කියන එකයි. ඉතින් මෙන්න මේ මෙත්‍රී භාවනාව පිළිබඳ හරියට කොඳුනාරටිය වගේ වටිනා මේ පාඨය-පාලි භාෂාවෙන්

දරාගන්න අමාරු අයට නිරන්තරයෙන් සිහිපත් කිරීමට සුදුසු අන්දමින් මීට කලකට පෙර වැඩිවාසය කළ පැලැණේ ශ්‍රී වජිරඤාණ මාහිමිපාණන් වහන්සේ එක්තරා සරල සිලෝවකට නඟලා තියෙනවා. පොඩි ළමයකුට වුනත් මතක තියා ගන්න පුළුවන්.

කයිනුත් සුවැන්නෝ
කිසිත් උවදුරු නැත්තෝ
වෙත්වා සියලු සත්භූමු
සුවපත්වූ සිතැත්තෝ

ඉතින් කොයි ආකාරයෙන් නමුත් අන්න අර මූලික අදහස එතන කියවෙනවා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ විග්‍රහ කරනවා අර 'සබ්බෙ සත්තා' කියලා හැඳින්වූයේ කවුද කියලා. සියලු සත්ත්වයෝ. ඒක බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතැනදී කොටස් පහකට දක්වනවා. පොදු වශයෙන් මුළු මහත් ලෝකයාම බෙදෙන හැටි. 'යෙ කෙච් පාණභුතන්ථ' යම්තාක් ප්‍රාණීන් සත්ත්වයින් සිටිනවා නම්, 'තසා වා ටාවරා වා අනවසෙසා' 'තස' කියල කියන්නේ තැනිගත්. 'ටාවර' කියන්නේ තහවුරු. 'අනවසෙසා' කියල කියන්නේ නිරවශේෂයෙන්, එකකොට මුළු ලෝකයම බෙදන්න පුළුවන් ඕනෑම මොහොතක තැනිගත් හා තැනි නොගත් හැටියට. සාමාන්‍යයෙන් අපි තැනි ගත් අය ගැනයි කරුණාව මෙහි පතුරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ. නමුත් අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා තැනිගත්- තැනිනොගත් දෙපක්ෂයටම. 'ටාවර' කියන්නේ තහවුරු. අපි ගනිමු, පහසුවට, තැනිගත් - තැනි නොගත්, කියල. තසා වා ටාවරා වා අනවසෙසා' නිරවශේෂ වශයෙන්.

ඊළඟට ඔන්න ශරීර ප්‍රමාණය අනුව-'දීඝා වා යෙ මහනතා වා - මජ්ඣිමා රසසකාණුකපුලා' දික් හෝ මහත් හෝ මධ්‍යම ප්‍රමාණය හෝ කොට හෝ සියුම් හෝ ස්ඵුල තරබාරු හෝ ඒ කියන විධියට ශරීර ප්‍රමාණ වශයෙන් ඒ ඕනෑම සත්ත්වයෙක්.

'දිට්ඨා වා යෙව අද්දිට්ඨා' දුටු හෝ නුදුටු- ඒ දෙගොල්ලම 'යෙ ව දුරෙ වසන්ති අවිදුරෝ' දුර හෝ නුදුර. එකකොට දුටු හෝ නුදුටු, දුර හෝ නුදුර, භූතා වා සමභවෙසී වා' හටගත් හා හටගැනීමක් බලාපොරොත්තුවෙන් සිටින්නාවූ කියන එක. අපි තේරුම් ගන්න ඕනෑ දෙවන වචනය මව්කසක ඉන්න දරුවන් බිත්තරයක ඉන්න සත්ත් කියල ඒ විදියටයි. උපන් නූපන් කියල ගනිමු. අන්න ඒ විධියට එකකොට මේ

සමස්ත පහක් හැටියට ගත්තොත් මේ මුළු ලෝකයා, බුදුරජාණන් වහන්සේ 'සබ්බෙ සත්තා' නමින් හඳුන්වලා තියෙන්නේ අර මේ කාලයේ බොහෝ දෙනා හිතන ආකාරයට මම, මගේ හිතවතා, මැදහතා ආදී වශයෙන් නොවේ, ජෞද්ගලික මට්ටමින් නොවේ. පොදු වශයෙන් ලෝකයා විග්‍රහ කරලා තියනවා. මේ විධියට අපි ගනිමු තැනි ගත්- තැනි නොගත්, ලොකු -කුඩා, දුටු-නුදුටු, දුර-නුදුර, උපන්-නුපන්, වශයෙන් ඔය විධියට කොටස් පහක් වශයෙන්. 'භූතා වා සමභවෙසී වා- සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිතත්තා, එතැනින් හැඟවෙනවා 'සබ්බෙ සත්තා' කියන එක ආයින් කියැවෙනවා. ඒ සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත්වූ සිතැත්තෝ වෙත්වා. 'සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිතත්තා.'

ඒ එකකොට සත්ත්වයින්ට සුවය පැතීම වශයෙන්. ඒවගේම මෙතන කියවෙනවා හිත සුව පැතීම වගේම අහිත දුක දුරලීම සඳහාත් යම් ප්‍රාර්ථනාවක් කරනවා.

න පරො පරං නිකුබ්බෙථ
 නාතිමඤ්ඤුඤථ කැපචී නං කඤ්චී
 බ්‍යාරොසනා පටිඝසඤ්ඤා
 නාඤ්ඤමඤ්ඤුඤ්ඤා දුකම්චෙඡය්‍යා

කියන ඒ ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ 'න පරො පරං නිකුබ්බෙථ' එකෙක් තව එකෙකුට වංචා නොකෙරේවා. තව කෙනෙක් තොරවට්ටාවා කියන එකයි. 'නාතිමඤ්ඤුඤථ කැපචී නං කඤ්චී' කොතැනක හෝ කිසිවෙක් තවත් කෙනෙකු හෙළා නොදකීවා කියන එකයි 'බ්‍යාරොසනා පටිඝසඤ්ඤා-නාඤ්ඤමඤ්ඤුඤ්ඤා දුකම්චෙඡය්‍යා' රොස් පරොස්චී 'පටිඝසඤ්ඤා' කියන්නේ ගැටෙන අදහසින් 'නාඤ්ඤමඤ්ඤුඤ්ඤා දුකම්චෙඡය්‍යා' එකෙක් අනෙකෙකුගේ දුකක් කැමති නොවන්නේය කියන එකයි.

ඔන්න ඊළඟට තියනවා කවුරුත් අහලා තියන කාටත් ප්‍රිය මනාප උපමාව.

මානා යථා නියං පුත්තං
 ආයුසා එක පුත්තමනුරකෙඛ
 එවමපී සබ්බභුක්ඛෙසු
 මානසං භාවයෙ අපරිමාණං

යම්සේ මවක් තමාගේ එකම පුතු දිවිපුදා හෝ රැක ගනීද එසේම

මුළු ලෝකය පිළිබඳව 'එවමයි සබ්බ භූතෙසු- මානසං භාවයෙ අපරිමාණං'- ඒ විධියටම මුළු ලෝකයටම - මවක් දරුවකුට කියන මෙකීය මුළු ලෝකයටම පැතිරවිය යුතුය කියන එකයි. 'එවමයි සබ්බ භූතෙසු මානසං භාවයෙ අපරිමාණං' අප්‍රමාණවූ මෙකීමය මනසක් වැඩිය යුතුය.

මෙතන ව සබ්බලොකසමී
මානසං භාවයෙ අපරිමාණං

මුළු ලෝකය පුරාම අප්‍රමාණ වූ මෙකී සිතක් වඩනේය.

ඊළඟට කියවෙනවා- '**අපරිමාණං**' කියන වචනය විග්‍රහ කරනවා. ප්‍රමාණයක් නැත කිව්වේ මොන අදහසින්ද? අන්ත එතැනදී තමයි ඔය මෙත්තා වෙනො විමුක්තිය පැත්තට යන්නේ.

උදුං අධො ච තිරියං ච
අසම්බාධං අවෙරං අසප්තනං

උඩ, යට, සරස- සරස කියනකොට දියා අනුදියා අනුවෙනවා- 'උදුං අධො ච තිරියං ච', 'අසම්බාධං' -බාධා රහිතව, 'අවෙරං' අවෙර්ව, 'අසප්තනං' නොසතුරුව 'උදුං අධො ච තිරියං ච අසම්බාධං අවෙරං අසප්තනං'

ඔන්න ඊළඟට වඩන ඉරියව්ව පිළිබඳව කියවෙනවා. දැන් ආනාපාන සනිය ආදී භාවනාවලදී බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝවිට ඒකට ඉදගත්තු ඉරියව්ව, කෙලින් ශරීරය තබාගෙන ආදී වශයෙන් විශේෂයක් දක්වුවත් මෙතන සතර ඉරියව්වෙන්ම, 'තිට්ඨං වරං නිසිනො වා' හිටගෙන හෝ ඇවිදීමත් හෝ හිඳීමත් හෝ, 'සයානො වා යාවතසස විගතමිද්ධො' භාන්සිවී හෝ යම්තාක් නින්දට යට නොවී සිටී නම්, නිදීමතට යට නොවී සිටී නම්, ඒ තාක්ම පුළුවන් කියන එකයි. 'එතං සතිං අධිධෙය්‍යා' මේ සිහිය මොකක්ද? **මෙකීමය සිහිය**, මෙකීමය සිතින්ම ඒ අනුවම සනිය පැවැත්වීමයි 'එතං සතිං අධිධෙය්‍යා - බ්‍රහ්මමෙතං විහාරං ඉධිමානු' මේ ලෝකයේ ඒක බ්‍රහ්මචිහරණයකැයි නුවණැත්තෝ කියත්. බ්‍රහ්මචිහරණයක්, බ්‍රහ්ම විහාරයක් කියන එකයි.

ඊළඟට 'දිට්ඨිංච අනුපගමම සීලවා'- ඔන්න යමක් විශේෂයෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ මොකද? මේ මෙකී භාවනාව සත්ත්වයින් අරමුණු කරලයි පවතින්නේ. ඒක තුළ කෙනෙක් දැඩිව ගන්න පුළුවන් මේ සත්ත්වයා තුළ ආත්මයක් තිබෙනවා කියලා. ඒක ආත්ම දෘෂ්ටියට නැඹුරු වෙන්න

ඉඩ තිබෙන නිසා- ඒ මිසඳිටුවට යන්න ඉඩ තියෙන නිසා- 'දිට්ඨිකූච අනුපගමම සීලවා' සිල්වත් වූයේ, ඒ දෘෂ්ටියට යන්න නොදී 'දසසනෙන සමපනෙනා' ආර්ය දර්ශනයෙන් යුක්ත වූයේ 'කාමෙසු විනයො ගෙධං' පංචකාමයන් පිළිබඳ ගිජු බව දුරලා, 'න හි ජාතු ගඛභසෙයං පුනරෙකී' කි. ඒ කියන්නේ, නැවත මවිකුසයක නින්දට වැටෙන්නේ නැහැ කියන්නේ අනාගාමී වේ. අනාගාමී තත්ත්වය දක්වාම මේ භාවනාව තුළින් නිවන් පැත්තට හැරෙන්න පුළුවන් බව ඒ සූත්‍රයේ ප්‍රකාශ වෙනවා.

එකකොට දැන් මෙතන අපි ඒ සූත්‍රයේ කියවුණු අදහස් පිළිබඳව ප්‍රායෝගිකව වචන කීපයක් කියනොත්- බොහෝ දෙනා ඒවා බලාපොරොත්තු වන නිසා- මෙහි භාවනාව පිළිබඳ නා නා විධ ක්‍රම දක්වලා තිබෙනවා. ඕනෑම ක්‍රමයක් කළත් හිතට එකඟව, මෙන්නා සහගත මෙහිමය අදහසින් කළා නම්, ඒවා අපතේ ගියේ නැහැ. නමුත් අපි යම් යම් ක්‍රම දක්වනවා, මේ කාලයේ හැටියට, සරල වඩාත් ප්‍රායෝගික හැටියට සලකන්න පුළුවන්. අර බහුල වශයෙන් දවස පුරා කරන්න පුළුවන් අන්දමට. ඒක නිසයි අපි බොහෝ විට කියන්නේ ඔය කොඳුනාරටිය වශයෙන් පෙන්වූව අර 'සුඛිනො වා ඛෙමිනො හොනතු- සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා' කියන එකේ අදහස් සමූහයම අපි එක වචනයකට දැමීමොත් 'සුවපත් වෙත්වා! හෝ සුවපත් වේවා!' කියන වචනයට. තමන් ඒක ඇත්ත වශයෙන් අර්ථවත් කරගත යුතුයි. සාමාන්‍ය වචනයක් හැටියට සලකන්නේ නැතිව හරියට අර **විටමින් පෙත්තක් වගේ.** අර මෙහි සූත්‍රය පුරා කියන මුළු පදාර්ථයම මේ පදයට දමලා '**සුවපත් වෙත්වා**'. ඒක මට ඇති කියලා හිතට සලකා ගත්තොත්, ඒ තුළ මෙහිමය හදවතට ළං වෙනවා නම්, අන්න එහෙනම් ඒක භාවිතා කළාට කමක් නැහැ - අර්ථවත්ව '**සුවපත් වෙත්වා**'. මොකද දවසේ සතර ඉරියව්වේදීම ඒ ටික පහසුවෙන් පාවිච්චි කරන්න පුළුවන් නිසා. හතර ඉරියව්වේ අමාරුයි- අර නිදුක් වේවා නිරෝගි වේවා අවෙරී වේවා කියල හැල්ලක් කියන්න අමාරුයි. ඒකයි අපි කියන්නේ ඒක ඉතින් තමන් දනගන්න ඕනෑ. ඒ වචනය ඇත්ත වශයෙන් ඒක මන්ත්‍රයක් වගේ - ගුප්ත දෙයක් හැටියට නොවෙයි. තමන්ගේ හදවතට ළංව '**සුවපත් වෙත්වා!** කියන වචනය තුළට අර ටික දාගත්තොත් අන්න ඒක ලේසියි. ඊට පස්සේ, තමන්ට ඒක පරිහරණය කිරීම පහසුයි.

ඉතින් විශේෂයෙන්ම මෙහි වෙනො විමුක්තිය වඩන්න නම් අර විධියට ප්‍රබල අන්දමින් සෑහෙන කාලයක් ඒක වඩන්න ඕන. ඉතින් ඔන්න ඒකට අදාළ විශේෂ කරුණු ඒවගේම ඒකේ ආනිශංස පක්ෂයත් ප්‍රකාශ වන මෙතන සූත්‍රය ළඟට කියන වැදගත් සූත්‍රය තමයි- මෙහිමය ගැන කථා කරන කොට- මෙතනානිසංස සූත්‍රය. ඒකත් මේ පින්වතුන්

දන්නවා. ඔය සජ්ඣායනා ආදියේදී භාවිතා කරනවා.

බුදු රජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේදී කෙලින්ම ඒකේ ආනිශංස පක්ෂය ප්‍රකාශ කිරීම වශයෙන් 'මෙතනය හිකබ්වෙ වෙතො විමුක්තියා ආසෙච්ඡාය භාවිතාය බහුලිකතාය යානිකතාය ව්‍යුප්ප කතාය අනුධිතාය පරිච්ඡාය සුසමාරඤ්ඤාය එකාදසානිසංසා පාටිකංඛාත්' මහණෙනි, මෙහි වෙතො විමුක්තිය- ඔන්න ඊළඟට ඒක වඩන ආකාර අටක් එතන සඳහන් වෙනවා. 'මෙතනය වෙතො විමුක්තියා ආසෙච්ඡාය, 'ආසෙච්ඡාය' කියන්නේ ඇසුරු කරන ලද්දේ. ලද්දී කියල කියමු. ඇසුරු කරන ලද මෙහි වෙතො විමුක්තියයි. ඇසුරු කරනවා කියන්නේ යහළුවෙක් වගේ නිරන්තරයෙන් ඒක පුරුදු කිරීමයි- 'ආසෙච්ඡාය' - 'භාවිතාය' කියන්නේ වැඩීම, ක්‍රමානුකූලව දවසින් දවස ඒක දියුණුවන ආකාරයට වැඩීමයි. 'බහුලිකතාය'-අන්න එනවා වචනය-බහුල වශයෙන් කිරීම. අර ඒකයි අපි කීවේ බහුල වශයෙන් කරන්න කෙටි කමටහන උපකාර වෙනවා කියලා. 'ආසෙච්ඡාය භාවිතාය බහුලිකතාය' - 'යානිකතාය' අන්න වැදගත් වචන කීපයක් එනවා. 'යානිකතාය' යානාවක් මෙන් කරන ලද්දේ. දන් ගමන් කරන කොට මෙහි යානයේ යනවා කියලා හිතාගෙන වගේ ඒ තරමට මෙහි සහගත හිතීන් යන්න, ඇවිදින්න, ඒ කටයුතු කරන්න පුළුවන් නම් 'යානිකතාය' යානාවකින් යන්නා වගේ. යානාවක් බවට පත්කරගන්නා ලද්දේ. 'ව්‍යුප්ප කතාය' කියන එක ඇතැම් විට වරදවලා තේරුම් ගන්නවා. ව්‍යුප්ප කියන්නේ එතන වස්තුව නොවේ. වාස්තු කියලා වචනයක් තියනවා. 'වාස්තු' කියල කියන්නේ ඔය ගෙයක් හදන කොට ඉඩමක්, ඉඩමට කියනවා. වාස්තු විද්‍යාව කියලා ඔය ව්‍යවහාරයේ තියෙන්නේ. අන්න ඒ අදහසින් මෙන 'ව්‍යුප්ප කතාය' කියන්නේ එතකොට තමන්ට, අපි හිතමු, ලොකු උස ගොඩනැගිල්ලක් හදනව නම් ඒ ඉඩම හොඳට සකස් කරගන්න එපායැ. එතකොට මෙහි සිත අන්න වාස්තුවක් බවට පත්කර ගන්නව, ඉඩමක් බවට පත්කර ගන්නව. අනුධිතාය, අනුධාන කියල කියන්නේ යමකට අනුව හිට ගැනීම. යමකට හේතු වීම වගේ. එතකොට ඒකත්, මෙහි අන්න එතකොට හිටගැනීමටත් උපකාර වෙනවා- 'අනුධිතාය' 'පරිච්ඡාය' කියන්නේ පුරුදු කරන ලද්දේ- 'සුසමාරඤ්ඤාය' - හොඳින් ආරම්භ කරන ලද්දේ.

ඔය කියන අට ආකාරයකින් මෙන්තා වෙතො විමුක්තිය වඩන කොට ආනිශංස එකොළහක් බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන් කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒවා බොහෝ විට මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති. අපි කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත්,

සුඛං සුපති - සුවසේ නිදියනවා
සුඛං පටිබුඡ්ඤාති - සුවසේ පිබ්ඳෙනවා
න පාපකං සුපිතං පසස්ති - නපුරු නරක සිහින පෙනෙන්නේ
නැත කියන එක.
මනුස්සානං පියො හොති - මනුෂ්‍යයින්ට පිය වෙනවා.
අමනුස්සානං පියො හොති - අමනුෂ්‍යයින්ටත් පිය වෙනවා.
දෙවතා රක්ඛනති - දෙවියෝ රකිනවා
නාස්ස අග්ගි වා විසං වා සඤ්චං වා කමති - ඔහුගේ ශරීරයට
ගින්න වස විස ආයුධ ආදියෙන් පීඩාවත් වන්නේ නැත,
කියන එකයි.
තුචං චිත්තං සමාධියති - ඉක්මණින් සිත සමාධිමත් වෙනවා.
මුඛවණේණා විප්පසීදති - මුහුණ ප්‍රසන්න වෙනවා
අසමමුලෙහා කාලං කරොති - නුමුලාව කඵරිය කරනවා
උත්තරං අප්පට්චිජ්ඣධනෙතා බ්‍රහ්මලොකුපගො හොති- මෙලොව
අථ්භත් භාවය ලැබුවේ නැත්නම් - ඊට ඉහළ තත්ත්වයක්
නොලැබුව හොත් - බ්‍රහ්මලෝකයට යනවා.

කියලා අන්න ඒ විධියට ආනිශංස බුදුරජාණන් වහන්සේ අර
මෙන්නා වෙනොවිමුක්තිය වැඩිමේ ආනිශංස නිවන් දක්වාම යන හැටි ඒ
සූත්‍රය තුළ පෙන්වුවා. ඔන්න එකකොට ඒ ආනිශංස එකොළහයි එතන
දක්වන්නේ.

නමුත් මේ ආනිශංස එකොළහ පමණක් නොවෙයි අපි අර කලින්
කීව මේ මොන වෙනොවිමුක්තිය මහ ප්‍රබල ආනිශංස ඇති දෙයක් බව
ප්‍රකාශ වන වටිනා සූත්‍රයක් කියනවා. ඒක හඳුන්වන්නේ සංඛ සූත්‍රය
නමින්. සංඛ කියන්නේ හක්ගෙඩිය. ඒ පිළිබඳ කථා ප්‍රවෘත්තියයි දන් අපි
විශේෂයෙන් කියන්නේ. මේ පින්වතුන් සමහර විට අහලා නැති නිසා.
අනිත් ඒවා නම් ඔය ප්‍රකට දේවල්, මෙතෙක් සඳහන් කළ ඒවා. මේ
පිංවතුන්ට පහසුවෙන් සලකාගන්න පුළුවන්.

මේ සංඛ සූත්‍රය පිළිබඳ කථානතරය මෙහෙමයි සඳහන් වන්නේ.
බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක නාලන්දාවේ පාවාරික අඹ වනයේ
වැඩ වාසය කරනකොට අසිබන්ධකපුත්ත කියන නිගණ්ඨ ශ්‍රාවකයා
බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්නට ඇවිල්ලා ඉඳගන්නා. බුදුරජාණන් වහන්සේ
නිගණ්ඨ ශ්‍රාවකයාගෙන් අහනවා 'ගාමණී, මොකක්ද ඔබේ ශාස්තෘන්

වහන්සේ - නිගණ්ඨනාථ පුත්ත - දේශනා කරන ධර්මය' එකකොට ඒ ධර්මයේ කොටසක් ගාමණී කියනවා 'ස්වාමීනී අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මෙහෙමයි ප්‍රකාශ කරන්නේ. යම් කෙනෙක් ප්‍රාණඝාතය කරනවා නම් 'යම්තාක්' කෙනෙක් ප්‍රාණඝාතය කරනවා නම් - ඒ තැනැත්තා ඒකාන්තයෙන්ම නිරයට අපායට යනවා. යම්කෙනෙක් අදින්නාදානය කරනවා නම්, භොරකම් කරනවා නම්, නිරයට - අපායට නියතයි. ඊළඟට කාමමිථ්‍යාවාරය ඒ පාපකර්මය කළොත් ඒත් නිරයට. මුසාවාද - බොරු කීවොත් යම් කෙනෙක්, ඒත් අපායට යනවා කියලා ඊළඟට ඒකේ සිද්ධාන්තයත් ඒ එක්කම ප්‍රකාශ කරනවා. 'යං බහුලං යං බහුලං විහරති තෙන තෙන නිය්‍යාති.' ඒ පාඨයෙන් කියවෙන්නේ යම් යම් ආකාරයට බහුල වශයෙන් ජීවත් වෙයිද, විහරණය කරයිද, වෙසෙයිද, ඒ ඒ විධියට පරලොව තත්ත්වය වෙයි. ඕක කිව්ව හැටියේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'එහෙම නම් ගාමණී ඔය නිගණ්ඨ නාථපුත්තගේ ධර්මයට අනුව කවුරුවත් නිරයට යන්නේ නැහැ නේ.' එතන සියුම් තර්කයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ නගන්නේ. ඊළඟට ඒක විස්තර කරන්නේ මේ විධියට. බුදුරජාණන් වහන්සේ අභනවා ගාමණීගෙන්, 'ගාමණී දන් යම්කිසි කෙනෙක් ප්‍රාණඝාතය කරනවා රැයේ හෝ දවාලේ හෝ ඉඳ හිටලා විටින් විට ප්‍රාණඝාතය කරනවා. එකකොට ඒ පුද්ගලයා දවසකට ප්‍රාණඝාතය කරන වෙලාවද වැඩි, නොකර ඉන්න වෙලාවද වැඩි? එකකොට අසිඛන්ධක පුත්ත ගාමණී කියනවා ඒ පුද්ගලයා ප්‍රාණඝාතය නොකර ඉන්න වෙලාවයි වැඩි. ඔන්න ඒක අනුවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ එහෙමනම් ඒ පුද්ගලයා අපායට යන්නේ නැහැ නේ. ඇයි වැඩියෙන් ජීවත් වෙන කාලය අනුව නේ නිරයට යන්නේ. ඒ විධියටම - ආයි මේ පින්වතුන්ට නොකීවට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කථා ශෛලිය අනුව අදින්නාදානය පිළිබඳවත් අර විධියට ප්‍රශ්න කරලා, කාමමිථ්‍යාවාරය පිළිබඳවත් ප්‍රශ්න කරලා, මුසාවාදය පිළිබඳවත් ප්‍රශ්න කරලා නිගණ්ඨනාථ පුත්තගේ අර මතය නිෂප්‍රභා කළා. මොකක්ද? යම් යම් ආකාරයකින් බහුල වශයෙන් ජීවත් වනවා නම් ඒ ආකාරයටම අපායට යනවා කියන එක.

ඔන්න ඊළඟට ඒ වෙනුවට මොකක්ද බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන ධර්මය කියලා දන් මේ පින්වතුන් කල්පනා කරනවා ඇති. ඒ එක්කම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ වගේ දෘෂ්ටියක් ගැනීමේ ආදීනවත්. 'ගාමණී' දන් යම් ශ්‍රාවකයෙක් - අර විධියේ ධර්මයක් දේශනා කරන ශාසනා වරයකුගේ ශ්‍රාවකයෙක් - මොකක්ද? යම් කෙනෙක් ප්‍රාණඝාතය කළොත් අපායට නිරයට යනවා ඒකාන්තයි. භොරකම් කළොත් අපායට නිරයට යනවා. කාමමිථ්‍යාවාරයෙහි හැසුරුනොත් අපායට නිරයට

යනවා. බොරුවක් කීවොත් අපායට නිරයට යනවා මයි. එහෙම කියන ශාස්තෘවරයකු කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගත් ශ්‍රාවකයා මෙහෙම කල්පනා කරනවා. මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මේ වගේ දෘෂ්ටියක් දරනවා. මේ වගේ මතයක් දරනවා. දැන් මම යම් ප්‍රාණඝාතයක් කරලා තියනවා. දැන් ඉතින් මම අපායට කැපවෙලා ඉන්නේ. එහෙම හිතන ශ්‍රාවකයා ඒ හිත අතහරින්නේ නැතිව, ඒ දෘෂ්ටිය අතහරින්නේ නැතිව, ඒ වචනය අතහරින්නේ නැතිව, සිටියොත් ඇත්ත වශයෙන් අපායේ ගිහින් කිව්වා වගේ ඇත්ත වශයෙන්ම අපායට යන්න ඉඩ තියනවා කියලා බුදු රජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

මන්න ඒකේ ආදීනව පක්ෂය දක්වුවා අර විධියට - නියති වාදයක් හැටියට සැලකීමේ. ප්‍රාණඝාතයක් කළොත් අපායට යනවා ඒකාන්තයෙන් කියන එක නිගණ්ඨ ධර්මයට අනුකූල එකක්. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ මන්න දක්වනවා ඒකේ අනික් පැත්ත. මන්න ලෝකයේ තථාගත සම්මා සම්බුදු කෙනෙක් උපදිනවා, උන්වහන්සේ මේ විධියටයි ප්‍රකාශ කරන්නේ- මේ තමන් වහන්සේ ගැනයි කියන්නේ- ප්‍රාණඝාතයට නොයෙකුත් ආකාරයෙන් ගරහනවා. නින්දා කරනවා. ප්‍රාණඝාතය කරන්න එපා කියනවා. අදින්නාදානය කරන්න එපා කියනවා. කාමමිථ්‍යාවාරයෙන් වළකින්න කියනවා. මුසාවාදයෙන් වළකින්න කියනවා. අන්ත ඒ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව ඇති කර ගත්තු ශ්‍රාවකයා මෙහෙමයි කල්පනා කරන්නේ 'මාගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ මේවාට ගරහනවා ප්‍රාණඝාතය අදින්නාදානය ආදියට. ඒක සුදුසු නැහැ. ආ! මා විසින් කරලා තියනවා යම් ප්‍රමාණයක්-අපි හිතමු ප්‍රාණඝාතය ගැනයි මේ සුද්ගලයා කල්පනා කරන්නේ-මේ මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ ප්‍රාණඝාතයට ගරහනවා. නමුත් මම යම් අවස්ථාවක ප්‍රාණඝාතයක් කරලා තියෙනවා. ඒක හොඳ නැහැ. නමුත් මා ඒ කළ ප්‍රාණඝාතය ගැන පසුතැවිලි වෙනවා නම්- 'විපපට්ඨාරි' - ඒ ගැන පසුතැවිලි වෙනවා නම් ඒක නොකළා වෙන්නේ නැහැ. මා ඒ ගැන පසුතැවිලි වීම තුළින් ඒ කරපු දේ නැති කරන්න බැහැ' එහෙම කල්පනා කරලා ඒ තැනැත්තා ඉදිරියට ප්‍රාණඝාතයෙන් වළකිනවා. ඒ ශික්ෂාපදය රකිනවා. ඒ විධියටම අනික් ඒවාත් මේ පිංවතුන්ට හිතා ගන්න පුළුවන් නේ. ඒ ශ්‍රාවකයා අර හතර ගැනම කල්පනා කරලා තමන්ගෙන් ඒක සිද්ධවුනට මොකද නියත වශයෙන් හිතන්නේ නැහැ අපායට කැපවුනා කියලා. අනාගතයට ඒ පිළිබඳව හික්මෙනවා.

මන්න ඊළඟට කරන්න තියන ටික බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ

කරනවා. ඒ ශ්‍රාවකයා එතනින් නවතින්නේ නැතිව තමා කරපු අකුසලය ගෙවා දාන්න කරන ඊළඟ උත්සාහයයි මේ පෙන්නුම් කරන්නේ. ඒ තැනැත්තා - ඒ ආර්ය ශ්‍රාවකයා- ප්‍රාණඝාතය අතහැරලා - ඒ දස අකුසල්ම අතහරිනවා- ප්‍රාණඝාත, අදින්නාදාන, කාමමිඨ්‍යාවාර ඊළඟට බොරුකීම. බොරුකීම පමණක් නොවේ කේලාමි කීම, පරුෂ වචන කීම, තිෂ්ඨල වචන දෙසීම, ඒවායින් ඉවත් වෙනවා. වචනයෙන් කෙරෙන අකුසල් හතරෙකුත් ඊළඟට අවසාන වශයෙන් දක්වෙනවා අභිජක්ඛා, ව්‍යාපාද, මිඨ්‍යාදිට්ඨි කියන විෂමලෝභය ද්වේශය, ඊළඟට මිඨ්‍යාදාෂ්ටිය ඒ දසඅකුසල්ම ඉවත් කරලා, දසකුසල් මාර්ගයට අවතීර්ණ වෙලා, සම්‍යක්දාෂ්ටියෙන් යුක්තව සතිමත්ව- ඊළඟට මොකද්ද කරන්නේ?- අන්න එතනදී තමා ඔය මෙහිවෙතොවිමුක්තිය ප්‍රකාශ කරන්නේ.

ඒ තැනැත්තා, ඒ ශ්‍රාවකයා, අර අකුසල් ගෙවා දාන්න මොකක්ද කරන්නේ? 'මෙතනා සහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵර්‍යවා විහරති විජුලෙන මහගතතෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ඣෙධන.' ඔය විදියටම කියනවා පුළුල්වූ මහත්වූ අප්‍රමාණ වූ අවෙර්වූ ජීවාරභිතවූ මෙහි සහගත සිතින් එක දිසාවක් පතුරුවා වාසය කරනවා. එක දිසාවකට පතුරුවනවා. දෙවෙනි දිසාවට පතුරනවා. තුන්වැනි දිසාවට පතුරනවා. හතරවෙනි දිසාවට පතුරවනවා. උඩට යටට පතුරනවා. අන්න ඒ විධියට අන්න එතෙක්දී කියන්නේ දිසා වශයෙන්. අර වෙතොවිමුක්ති තත්ත්වය දක්වා යන්න නම් මේ මෙහි අප්‍රමාණව වඩන්න ඕන. අප්‍රමාණව වැඩීම තමා අර මෙතන සූත්‍රයෙන් කිව්වා වගේ මෙතන කියෙන්නේ. එක් දිසාවක්, දෙවෙනි දිසාව, තුන්වැනි දිසාව, හතරවැනි දිසාව, උඩ, යට, - මුළුලෝකය කෙරෙහිම අපරිමාණ, අප්‍රමාණවූ, අවෙර්වූ ඒකට කියන්නේ මහද්ගතසිත - මහද්ගතසිතක් වඩනවා. මෙතනදී මතක තියාගන්න ඕන, ඔය පරණ පොත්වලත් කියනවා - පරණ කියන්න නරකයි මේ මැන යුගයේ - ඕවා තෝරන්න ගියාම කියෙනවා 'සීමාසමෙහද' කියලා එකක්. සීමා බිඳින්න ඕන කියලා සීමා හතරක් දක්වනවා- තමා, හිතවතා, මැදහතා, වෛරකාරයා කියලා. ඔහොම ආරම්භයේදී ඒක ගැන හිත යෙදීම බොහෝ භාවනායෝගීන්ට කරදරයක් බව අපට ප්‍රකාශ කරලා කියෙනවා. ඒකයි අපි කියන්නේ ඒ ක්‍රමය හොඳ නැහැ කියලා ආරම්භයේදී. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වූ ආකාරයට පොදු වශයෙන් විග්‍රහකරනවා මිසක් පෞද්ගලික වශයෙන් තමන්ට ඉස්සර වෙලා මෙහි කරලා තමන්ගේ හිතවතා ඊළඟට ඔහොම ඔහොම වැට කඩුළු හද හදා කඩන්න ඕනෑ නැහැ. කියන වැටකඩුළු කඩාගෙන යන විධියට හතර දිසාවටම පතුරුවන එකයි මෙතන කරන්න කියෙන්නේ. ඒ හතර දිසාවට පැතිරීම තමන්ගේ හිතට නිසි ආකාරයට-

ගැලපෙන ආකාරයට-අපි උපමාවල් කිව්වොත් මේ විධියට කරන්න පුළුවන් කෙනෙකුට.

දැන් බොහෝ තැන්වල කරන්නේ මේක වචනයට නගලා නැගෙනහිර දිශාවේ යම් සත්ත්වයෝ වෙත්ද, බටහිර දිශාවේ, දකුණු දිශාවේ, උතුරු දිශාවේ, එහෙම එහෙම ඒක නිකං වචන මාත්‍රයක් වෙනවා. එහෙම නොවෙයි තමන් ඉන්න ඉරියව්ව ගැන සලකලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනත කිව්වේ 'එකං දිසං' එක දිසාවක් කියනකොට එතකොට පළමුව තමා ඉදිරිපිට තියන දිසාව කියා හිතා ගන්න පුළුවන්. ඒ දිසාව, දෙවෙනි දිසාව, තුන්වැනි දිසාව, හතරවැනි දිසාව, අන්න එහෙම තමන්ගේ ප්‍රත්‍යක්ෂයට ගෝචරවන ආකාරයෙන් දිසාවලට මේ මෙහි සිත විහිදුවා හැරීමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියාපු සමස්ත පහ අනුව ආරම්භයේදීම තමන්ගේ හිත- එක වචනය යෙදවට මොකද- ඒක ශක්තිමත් කරගන්න ඕනැ. හිතට එකඟව කරන දෙයක් මිසක් මේක ගුණ මන්ත්‍රයක් නොවේ. අර 'සුවපත් වේවා' කියන එක ඒ අදහස පතුරුවලා හරින්න ඕනැ.

අපි උපමාවකට කිව්වොත් අපුරු රූපයක කළ මුද්‍රනක ඉඳගෙන විදුලිපන්දමකින් ආලෝකය විහිදුවනකොට අපි දන්නවා කෝණාකාරව ආලෝකය විහිදෙන බව. එතකොට ඒ විදියට හතර දිසාවට විදුලි පන්දම හැරෙවුවාම හතර දිසාවම සම්පූර්ණයි. ආයෙ අනුදිසා ගැන කියන්න ඕනැ නැහැ. උඩට යටට. අන්න එහෙම යම් කිසි තමන්ට හිතට ගැලපෙන උපමාවක් අනුව. එහෙමත් නැත්නම් මහා ජලාශයක සොරොව්ව ඇරියාම මුඩුබිම් ඔක්කොම අස්වද්දන්න ඒ වතුර ගලාගන යන්නා වගේ මෙහි සිත ගලා යන්න සලස්වන්න ඕන, අප්‍රමාණව. අන්න ඒ විධියට කරලා යම් අවස්ථාවක වෙන එකක් තබා යම් තැනක, යම් මධ්‍යස්ථානයක, කේන්ද්‍රස්ථානයක, ඉඳගෙන ඒ දිසා වලට දිසාචරණ වශයෙන් සීමා කඩාගෙන යන විධියට මෙහි පතුරවා හැරියාද, අන්තිමට ඒ කේන්ද්‍රස්ථානයත් මැකිලා ගිහිල්ලා තනිකරම මෙහි සිත වශයෙන් මිදුනු අවස්ථාව තමයි මෙහි වෙනොවිමුක්තිය කියලා කියන්නේ. එතකොට අපි යම් තැනක ඉඳලා මෙහි වඩනවා හතර දිශාවට, අන්තිමට ඒ තනිකර මෙහි හිත පමණයි. තමන් ඉන්න තැනක්වත් හරියට නැහැ. ඒ තරමට එහෙම පිටින්ම මෙහි සිත. ඒකෙන් හිත විමුක්ත වෙනවා. මොකද හිත විමුක්තය කියල කියන්නේ? එක එක්කෙනාට වෙන වෙනම මෙහි කිරීම හිතට කරදරයක් බව වැටහෙනවා. අන්තිමට මේක තනිකර මෙහි සියලුම සත්ත්වයින් කෙරෙහි පතුරුවන්න පුළුවන්. අන්න ඒ තත්ත්වය තමයි එතකොට- ඒ අප්‍රමාණ සිතේ ශක්තිය තුළින්.

ඊළඟට අපි දැන් ආයින් එමු අර සුත්‍රය ඉවර නැහැ. අන්න සංඛ සුත්‍රයේ අර ටික කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙනවා හක්ගෙඩියේ උපමාව. යම්සේ ගාමණී ශක්තිමත් හක් පිඹින්නෙක් පහසුවෙන්ම හතර දිශාවට ඒ හක්ගෙඩියේ හඬ අසවනවාද, අන්න ඒ විධියට අර පුද්ගලයා, අර කලක් පවිකම් කළ පුද්ගලයා, අර විධියට මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය පැතිරෙව්වාම ඒ මෙත්‍රී සිත තුළ- එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'යං පමාණකතං කමමං න තං තත්‍රාවසිසසති න තං තත්‍රාවතිට්ඨති' ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද අර පාපකර්ම ඒ මෙත්‍රී වෙතොවිමුක්තිය තුළ රඳන්නේ නැහැ. ඉතුරු වෙන්නේ නැහැ. ඒවා මැකිලා යනවා. එහෙම නැත්නම් දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙන් සුළු වශයෙන් ඒවා විපාක දීලා එතනින් කෙළවර වෙනවා. ආයෙ පරලොවට ගෙනයන්නේ නැහැ. අන්න ඒ තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන්- මේ නිගණ්ඨ ධර්මය වගේ නොවේ අපේ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ ධර්මය තුළ කෙනෙකුට හැදෙන්න පුළුවන්. ඒ විධියේ පවිකම් කළ කෙනෙකුට පවා මම දැන් නිරයට යනවා කියලා ඒකාන්ත වශයෙන් හිතන්නේ නැතිව ජීවිත පරිවර්තනයක් තුළින් අර බරපතල අකුසල් කර්ම පවා ගෙවා දමීය හැකි බවයි මේ හක්ගෙඩියේ උපමාවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ.

ඉතින් මේ ධර්ම න්‍යාය මීටත් වඩා පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කළ සුත්‍රයක් - සමහර විට මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති කලින්ත් අපි ප්‍රකාශ කළ නිසා- ලුණුකැටයේ උපමාවට ඊළඟට එමු. මේ උපමා ආශ්‍රයෙන් මතක තියා ගන්න පහසු නිසා. ඒ සුත්‍රය තුළින් මේ කර්මය පිළිබඳ මේ කාලයේ බොහෝදෙනා නගන ගැඹුරු ප්‍රශ්න වලටත් උත්තර කියෙන්නේ. කර්මය නියතිවාදයක්ද? ඒකාන්තයෙන්ම කෙනෙක් මෙහෙම කළොත් විපාක ඒ විධියටම දෙනවාද? ඒවාට පිළිතුරු තිබෙනවා ලෝණපල සුත්‍රය කියලා කියන ලුණුකැටය පිළිබඳ උපමාව දක්වන සුත්‍රයේ. ඒකෙදි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විධියටයි ආරම්භ කරන්නේ. ඉස්සර වෙලා අර සිද්ධාන්ත වශයෙන් දක්වනවා. යම් කෙනෙක් කිව්වොත්-එතන යම් කෙනෙක් කියන්නේ යම් ශාස්තෘවරයෙක්, අපට හිතාගන්න පුළුවන් නිගණ්ඨතාට පුත්‍ර- එයාගෙ ධර්මයේ එහෙමයි තියෙන්නේ. යමෙක් යම් යම් ආකාරයකින් කර්මය කරයිද ඒ ඒ ආකාරයකින්ම විදිය යුතුයයි කියනවා නම් යම් ශාස්තෘවරයෙක්, එහෙම නම් එම ධර්මය තුළ බ්‍රහ්මචරීය වාසයකට, නිවන් සඳහා කරන ප්‍රතිපත්ති පුරුණයකට, ඉඩක් නැත. මේ දුක් -සසර දුක්-කෙළවර කිරීමට අවසරාව නැත. මොකද? ඒ කරන ඒ හැම පාපයකටම ගෙවන්න ගියොත් කවදාවත් ගෙවලා නිම කරන්න බැරි නිසා.

ඊළඟට කියනවා ධර්මානුකූල සිද්ධාන්තය. ඒක ටිකක් සියුම් විධියටයි

එකන ඒ පාලි වචන යොදලා තියෙන්නේ. කෙනෙකුට තේරුම් ගැනීම ටිකක් අපහසු වෙන්නත් බැර නැහැ. එතෙක්දී කියන්නේ 'යථා යථා අයං පුරිසො කමමං කරොති තථා තථා නං පටිසංවේදියති' අපට පාලි වචන කියන්න වෙනවා ඒකෙ වෙනස පෙන්වන්න. යම් යම් ආකාරයට මේ පුරුෂයා කර්මයක් කරනවාද, ඒ ආකාරයට එය විදී කිව්වොත් අපට බැහැ විමුක්තියක් ලබන්න. ඔන්න ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක සංශෝධනය කරනවා. "යථා යථා **වේදනීයං** අයං පුරිසො කමමං කරොති තථා තථාසස **විපාකං** පටිසංවේදියති" යම් යම් ආකාරයකට විදිය යුතු ලෙස - යම් යම් ආකාරයකට **විදිය යුතු ලෙස**-යමෙක් කර්මය කරයිද ඒ අනුව එහි **විපාකය** විදී කිව්වොත් ඔන්න එහෙම ඉහ්මවරය වාසයකට ඉඩක් තියනවා. විමුක්තියට ඉඩක් තියනවා. ඒක බොහොම සියුම් කාරණයක්. එතැනින් අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ මෙහෙමයි. නිගණ්ඨ ධර්මය අනුව ඒ කර්මානුරූපව ඒ විධියටම විදින්න වෙනවා. දඬුවමක් වගේ විදින්න වෙනවා. නමුත් ධර්මයට අනුව කර්මයයි විපාකයි - විපාකය කියන වචනය තුළ තියෙනවා පැසීම කියන අර්ථය- එතකොට මේ කර්ම වාදය ඇත්ත වශයෙන්ම තියෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තුළයි. හේතු ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධය තුළයි. ඒක නිසාම තමයි මෙතන අර විධියේ බරපතල කර්මයක් කළ කෙනෙකුට පවා ජීවිත පරිවර්තනයක් තුළින් ඒ කර්ම වේග ගෙවා දමිය හැක්කේ.

ඊළඟට ඒ ගෙවා දමන ආකාරය මේ සූත්‍රයේ එතනදීම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒක ඒ කර්මය ගෙවන්න පුළුවන් දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙනුත් - කර්ම විපාක ගැන මේ පිංචතුනුත් අහලා තියෙනවා ඇතැම් කර්ම මෙලොවම ගෙවා දමනවට කියනවා 'දිට්ඨධම්මවේදනීය' කියලා. ඊළඟ ආත්ම භවයේදී ගෙවන ඒවාට කියනවා 'උපපජ්ජවේදනීය' කර්ම කියලා. 'අපරාපරය වේදනීය' කර්ම කියලා කියන්නේ අනාගත ආත්ම ගණනාවක විදින්න වෙන කර්ම වලට. ඔය විධියට ප්‍රභේදයක් තියනවා. දිට්ඨධම්මවේදනීය, උපපජ්ජවේදනීය, අපරාපරයවේදනීය. අන්න අර 'විපාකයේ කථාව' කිව්වේ ඒකයි. එතකොට කෙනෙකුට අර පාපකර්ම මෙලොවම සුළු වශයෙන් විදලා බේරෙන්නත් පුළුවන්කම තියන බවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. ඊළඟට ඒක තවත් පැහැදිලි කිරීමට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා යම්කිසි කෙනෙක් සුළු පාපකර්මයක් කරල, එක තැනැත්තෙක් සුළු පාපකර්මයක් කරල එයින් නිරයට යනවා. තව තැනැත්තෙක් ඒ ප්‍රමාණයේම පාපකර්මයක් කරල නිරයට යන්නේ නැහැ. එයින් බේරෙනවා, මෙලොවම සුළු වශයෙන් ගෙවා දමනවා. දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙන් පාපකර්මයේ විපාක ගෙවා දාලා පරලොවට කිසිවක් පාපකර්ම

ඉතුරු කර ගන්නේ නැහැ. ඔන්න ඒක ප්‍රහේලිකාවක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරලා ඊළඟට තෝරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ කවුද ඒ පළමුවැනි පුද්ගලයා? යම්කෙනෙක් පාප කර්මය කරලා-ඒ තැනැත්තාගේ ජීවන චර්යාව ගැන ප්‍රකාශ කරනවා -ඒ තැනැත්තා 'අභාවිත කායො අභාවිත සීලො අභාවිත චිත්තො අභාවිත පඤ්ඤා' සංවර ආදී වශයෙන් කයක් දියුණු කරලා නැහැ. සීලයක් දියුණු කරලා නැහැ. සමාධි වශයෙන් සිතක් දියුණු කරලා නැහැ. ප්‍රඥාවක් දියුණු කරලා නැහැ. අන්ත එබඳු පුද්ගලයා සුළු පාපකර්මයක් කරලා නිරයට යනවා. දෙවනුව කී පුද්ගලයා පාපකර්මයක් කළ බව ඇත්ත. නමුත් ඒ තැනැත්තා ඊටපසුව ජීවිත පරිවර්තනයක් තුළින් -'භාවිතකායො භාවිතසීලො භාවිතචිත්තො භාවිතපඤ්ඤා' සංවරව හැසිරෙනවා, සීලය දියුණු කර ගන්නවා, සමාධිය වඩනවා, ප්‍රඥාව වඩනවා. අන්ත එබඳු පුද්ගලයා අර කර්මය පරලොවට ගෙන යන්නේ නැහැ. මෙලොවම සුළු වශයෙන් ගෙවා දමලා කෙළවර කරගන්නවා.

ඔන්න ඊළඟට එනවා උපමාව. ඔන්න අර සංඝයා වහන්සේලාට ඒක පෙන්නුම් කරන්න උපමාව දෙනවා. "මහණෙනි, මොකක්ද හිතන්නේ. දැන් යම් ලුණු කැටයක් පොඩි දිය තලියක දමනවා. ඒ දිය තලියේ වතුර ඒ ලුණු කැටය නිසා ලුණු රස ගැන්වෙනවාද?" "එසේය, ස්වාමීනි" "මොකක්ද ඒකට හේතුව?" "ඒ දිය තලියේ වතුර ටිකයි." ඔන්න ඊළඟට අනික් පැත්තට දෙන උපමාව. "ඒ ප්‍රමාණයේ ලුණු කැටයම ගංගා නම් ගහේ දිය කළාට පස්සේ ඒ දිය ලුණු රස ගැන්වෙනවාද?" "නැත ස්වාමීනි," "මොකද ඒකට හේතුව?" "අර දියකද ලොකුයි." අන්ත ඒක නිසා තමයි අර මහග්ගක භාවයට, අප්‍රමාණ භාවයට වැඩුණ සිතක් තුළ -ඒක ආශ්‍රයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා- අර ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද පාපකර්ම ඒවා රදන්නේ නැහැ. ඉතිරිවන්නේ නැහැ. මෙලොවම සුළු වශයෙන් පෙන්නුම් කරල දීල එතනම කෙළවර වෙනව. **ඔන්න සත්ත්වයින්ට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළින් කියන සැනසිල්ල, කර්මවාදය තුළින් කියන සැනසිල්ල.** මේවා බොහෝ දෙනා අවුල් කරගෙන. අර විධියට ජීවිත පරිවර්තනයක් තුළින් හොඳ මාර්ගයට පිවිසෙන්න පුළුවන් අයක් සමහරවිට අධෛර්ය වන විධියට කර්මවාදය විග්‍රහ කරන නිසයි මේක අපි ප්‍රකාශ කළේ.

ඒක එතනින් ඉවර වෙන්නේ නැහැ. තව ඊට වඩා ශක්තිමත්ව- ඔන්න ඊළඟට අපි තව දේශනයක් ඒකට එකතුකරන්න යනවා. ඒක කොටින්ම ඔන්න මෙහි වෙතොවිමුක්තිය පිළිබඳ දේශනාව. එතෙක්දී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. කෙනෙක් වරදවා වටහා ගන්න

ඉඩ ඇති නිසා "මහණෙනි, මම කියන්නේ නැහැ වේතනාවක් සහිතව කරන ලද කර්ම- රැස් කරන ලද කර්ම- විපාක නොදී ගෙවෙනවා කියල. ඒක විපාක දෙන්නට ඕනෑ. නමුත් ඒ විපාක දෙන ආකාරය ඒක දිට්ඨධම්මවේදනීය වෙන්න පුළුවන්. උපපජ්ජවේදනීය වෙන්න පුළුවන්. අපරාපර්යවේදනීය වෙන්න පුළුවන්. ඔන්න ඊළඟට කෙලින්ම ප්‍රකාශ කරනවා- මේ කාරණය තේරුම්ගත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා අන්ත අර කියාපු විධියට අර දස අකුසල් වලින් ඉවත් වෙලා, දසකුසල් පැත්තට වැටිලා සිත වශයෙන් බලනකොට එතෙක්දී ප්‍රකාශ කරන්නේ අන්තිමට එන අර සිත පිළිබඳ කාරණයයි. විෂමලෝභය අතහැරලා ද්වේශය අතහැරලා සමාක්දෘෂ්ටිකව, එනන ඉඳලා මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය වඩන ආකාරය. එක දිසාවක් 'මෙතනා- සහගතෙන වෙතසා එකං දිසං ඵර්ණවා විහරති'. ඔය අප්‍රමාණ අවෙර් මහගගන සිතින් එක දිසාවක් පතුරුවා වසනවා. දෙවෙනි දිසාව, තුන්වැනි දිසාව, හතරවැනි දිසාව, උඩ යට අර විධියට සිලවන්නව මේ පුද්ගලයා එහෙම වඩනවා.

ඊළඟට ඒ පුද්ගලයා කල්පනා කරන ආකාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. 'කලින් මගේ සිත, පටුයි, පොඩියි, සුළුයි-මේ පාපකර්ම කරන කාලයේ. නමුත් දන් මගේ සිත පුළුල්, මහත්, අප්‍රමාණයි. ඒක නිසා අර මා කළ ඒ පාපකර්ම මේ මහත්වූ සිතේ රඳන්නේ නැහැ. ඉතිරි වන්නේ නැහැ.' අන්ත ඒ සැනසිල්ල ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්ත මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තියේ අර කියාපු ප්‍රබල ශක්තිය- පාප කර්මවල විපාක ශක්තිය බිඳින ආකාරය- ඒ සූත්‍රයේ විශේෂයෙන්ම ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. මෙතෙක් ඔය කියාපු උපමා ආදියටත් වඩා ප්‍රබල අන්දමින් ඔන්න ඊළඟට එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රබල ප්‍රකාශයක් කරනවා. "මහණෙනි මොකද හිතන්නේ? **යම්කිසි ළමයෙක් - 'කුමාරො' කියන වචනය යොදනවා- යම්කිසි ළමයෙක් ළදරු කාලයේ ඉඳලම මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය වඩනවා නම් ඒ ළමයා පාප කර්මයක් කරයිද?**" මේ සංඝයා වහන්සේලාගෙන් අහන්නේ. "නැත ස්වාමීනි," "පාපකර්මයක් නොකරන ඔහු වෙත දුකක් එයිද?" මේ සංඝයා වහන්සේලා අහනවා "කොහොමද ස්වාමීනි පාපකර්මයක් නොකරන කෙනා වෙත දුක එන්නේ?" ඔන්න එතකොට ඒක පිළිගන්නාට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා- මුළු ලෝකයටම- **මහණෙනි, ස්ත්‍රියක් විසින් හෝ පුරුෂයෙක් විසින් හෝ මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය වැඩිය යුතුයි.** ස්ත්‍රියක විසින් හෝ පුරුෂයෙකු විසින් හෝ මේ ශරීරය අරගෙන යන්න බැහැ. මේ ශරීරය තබලා යන්න ඕනෑ. නමුත් මේ ශරීරය තුළ හිතක් තිබෙනවා. **'විතතතරො'** සිතක් තිබෙනවා. ඒක තේරුම් අරගෙන ඒ සිත උපකාර

කරගෙන ඒ අර කියාපු මෙක්තාවෙතොවිමුක්ති පැත්තට හරවලා මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය වඩනොත් ඒ වඩන්න ඕනෑ මේ අදහසින් කියලා දක්වනවා. ඒ තැනැත්තා හිතන්න ඕනෑ මම මේ මගේ කර්මානුරූපව ලැබිවිච කයෙන් යම් කර්මයක් මේ ජීවිතය තුළ කරලා තියෙනවා නම් ඒක මෙතනම මම ගෙවලා දමනවා. මා පීටිපස්සේ යන්න දෙන්නේ නෑ කියන අදහසින්. අන්න මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය වඩනවා. ඒ වැඩිම තුළින් අන්තිමට එන්නේ - අර ඒකයි කලින් කිව්වේ - අර හක්ගෙඩියේ උපමාවේ කිව්වා වගේ අර ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද පාපකර්ම සුළු වශයෙන් ගෙවා දාල එතනම ඉවර වෙනවා. පරලොවට යන්නේ නැහැ උපපජ්ජවශයෙන් අපරාපරය වශයෙන්. අන්න ඒ විධියේ ප්‍රබල සැනසිල්ලක් එතකොට මෙත්‍රී වෙතොවිමුක්තිය තුළ තිබෙන නිසා අර කලින් ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට මුලින්ම අපි යෙදූ උපමා, බුදුරජාණන් වහන්සේ යෙදූ උපමා, අතිශයෝක්ති නොවන බව අපි දන්නවා. එතකොට තරුවලට වඩා වන්ද්‍රප්‍රභාව. දානාදී පින්කම් ඔක්කොම පරදවලා උපධිසම්පත්ති ගෙන දෙන- අපි මේ ලොකුවට ගන්න- ඒ දානාදී ජිංකම්වලට වඩා ප්‍රබල කුසල් සිතක් මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය. ඕකයි කියන්නේ මෙත්‍රීභාවනාව අනික් ඔක්කෝම පරදවනවා කියල වෙතො විමුක්තිතත්වයෙන්. අර කියාපු ඵදිනෙදා ආනිශංස පමණක් නොවෙයි අර කියාපු ප්‍රබල පාපකර්ම පවා- කෙනෙක් නිරයට ගෙනයාමට සමත් දේවල්- මෙතනම ගෙවල දමල බේරෙන්න පුළුවන්.

ඊළඟට මෙන්න මේ කාරණා සම්පිණ්ඩනය වන තවත් කෙටි දේශනා තියනවා. ඇතැම් කෙනෙක් ඒවා ගැන ප්‍රශ්න කරනවා. මේවා වෙන්න පුළුවන් දේවල්ද කියලා. නමුත් බුද්ධ වචනය හැටියට ගත්තොත් පුදුම හිතෙනවා. "මහණෙනි, යම් හික්ෂුවක් අසුරු සණක් - අසුරුසණක් කියන එක මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති- ඇහිලි දෙක එකතු කරලා අර ගහන සද්දේ. අසුරුසණක් තරම් කාලයක් මෙත්‍රීසිත වඩනවා නම් යම් හික්ෂුවක්, ඒ හික්ෂුව නොසිස් ධා්‍යන ඇතිව ජීවත්වෙනවා කියල කියන්න පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවවාද අනුශාසනය අනුව ජීවත්වෙනවා කියලා කියන්න පුළුවන් වෙනවා. රටුන් විසින් දෙන පිණ්ඩ ආහාරය නිෂ්පල නොවන ආකාරයට වළඳනවා කියල කියන්න පුළුවන්. ඊට වඩා මෙත්‍රී චිත්ත විමුක්තිය, මෙත්‍රීසිත වඩනවා නම් කියනුම කවරේද? ඒ විධියට අසුරුසණක උපමාවෙන් දෙනවා. මෙත්‍රී වේතොවිමුක්තියේ අගය, මෙත්‍රීසිතක අගය. මෙත්‍රීසිතින් මෙනෙහි කරනවා නම්, මෙත්‍රීය වඩනවා නම් ඒ වගේ වෙනවා කියලා.

ඔන්න ඊළඟට ඒ වගේම තවත් වටිනා සූත්‍ර කෙටියෙන් දක්වනවා, එක තැනක. කෙටියෙන් කියනොත් තවත් සූත්‍රයක බුදුරජාණන් වහන්සේ

ප්‍රකාශ කරනවා "මහණෙනි, යම්කෙනෙක් උදේවරුවේ බත් හැලී සියයක් දන් දෙනවා. මද්දහන වේලාවෙන් බත් හැලී සියයක් දන් දෙනවා. සවස් යාමෙන් බත්හැලී සියයක් දන් දෙනවා" මේ එක්කෙනෙක්. අනික් එක් කෙනා උදේ වරුවේ -එතන කියවෙනවා වචනයක් ගද්දුහනමතනං- ගද්දුහනමතනං කියන එක තෝරන්නේ දන් එළදෙනකගෙන් කිරී දොවන කොට තණපුඩුව අදින සුලු වෙලාවක් තියනවා නේ ඒකෙ තියන කිරී ඇදෙන්න. අන්න ඒ සා සුලු වෙලාවක් මෙත්‍රීසිත වඩනවා නම් උදේ වරුවේ, මද්දහන වෙලාවේ ඒ තරම් සුලු වෙලාවක් මෙත්‍රී සිත වඩනවා නම්, සවස්වරුවේ ඒ තරම් සුලුවෙලාවක් මෙත්‍රීවෙනො විමුක්ති තත්වයෙන් සිත වඩනවා නම්, ඒ දෙන්නාගෙන් අර දෙවෙනු කී එක්කෙනා අර සියලු කුසලයට අර දානාදී වශයෙන් ඇතිකරගන්නා කුසලයට වඩා ප්‍රබල කුසලයක් ඇතිකර ගන්නවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඊට වඩා මෙත්‍රීය වඩනවා නම් කොහොමට ඇද්ද කියලා එහෙම එතන පෙන්නුම් කරනවා.- 'ගද්දුහනමතනං' ඉතින් එකකොට අර බත්හැලී තුන්සියයක් දන් දෙනවාටත් වඩා අර තරම් සුළු කාලයක් මෙත්‍රී වෙනොවිමුක්ති තත්වයෙන් සිත පැවැත්වීම, ලෝකයාට මෙන් වැඩීම, ප්‍රබල පිංකමක් බවයි එතනින් ප්‍රකාශ වෙන්නේ.

තවත් ඒ වගේ සූත්‍රයක් තියනවා හෙල්ලක උපමාවකින්. මහණෙනි හෙල්ලක් තියෙනවා තුඩ ඉතාමත් තියුණුයි. තියුණු තුඩ ඇති හෙල්ලක් තියෙනවා. පුරුෂයෙක් එනවා මම මේ හෙල්ල-දන් මේ කාලයේ දන්නවා නේ ඔය අභියෝග කරනවා- අභියෝග කරන පුරුෂයෙක් එනවා. 'මම මේ හෙල්ලේ තුඩ මොට කරනවා මේ අල්ලෙන්, එහෙම නැත්නම් මීටෙන්. මේ හෙල්ලේ තුඩ මොට කරනවා, මේක නමනවා අඹරනවා' කියලා. "මහණෙනි ඒක එයාට කරන්න පුළුවන් එකක්ද?" "නැත ස්වාමීනි," මොකද ඒ හෙල්ලේ තුඩ බොහොම සියුම්. අර පුද්ගලයා කරන්නේ අත තුවාල කරගන්න එක විතරයි. දුකට පත්වෙනවා පමණයි. අන්න එසේම මහණෙනි, යම් කෙනෙක් ඒ ප්‍රබල මෙත්‍රීවෙනොවිමුක්තියෙන් සිත ශක්තිමත් කරගෙන තිබෙනවා නම්, යම් අමනුෂ්‍යයෙක් එතොත් ඒ තැනැත්තාගේ හිත වික්ෂිප්ත කරන්න, ඒ අමනුෂ්‍යයාගේ ප්‍රයත්නය, උත්සාහය, නිෂ්ඵල වෙනවා. අන්න අර තියුණු හෙල්ලේ තුඩ මොට කරන්න ගිය පුද්ගලයාගේ වගේ. අන්න ඒ තරමට එකකොට මෙත්‍රීයේ ආනිශංස බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියනවා. මෙත්‍රී වෙනොවිමුක්තිය පිළිබඳව. අපි මේ පැයක් තුළ මේ ඔක්කොම කියන්න ඕනෑ නිසා බොහොම වෙගයෙන් කිව්වේ. මේ පිංවතුන්ට ඒ පමණකින් ඒ මූලික කරුණු ටික කියනවා.

දන් බොහෝ දෙනා අහන එකක් තමයි මේ ප්‍රායෝගික පැත්ත. ඒකට දනටමක් යමක් කියව්ලා තියෙනවා. මෙහි වැඩිම අපි තේරුම් ගන්න ඕන. නා නා විධි භාවනා ක්‍රම තිබෙනවා. ඒවා කරපු කට්ටිය අප ළඟට එනවා. කිසිසේත් හිතන්න නරකයි ඒවා අපතේ ගියයි කියලා. ඒ කරපු දේවල යම් යම් ප්‍රමාණයට ආනිශංස තිබෙනවා. කොයි විදියට කළත්. විශේෂයෙන්ම තමන්ගේ හිතට එකඟව- නිකන් ආවට ගියාට නොවේ. කවුරුවත් කිව්වට පොතේ තිබෙනවාට නොවේ. අවංකවම ඒ විධියට කළා නම්. නමුත් අන්න අර සරලව වැඩිම වැදගත් බව අපට පේන්නේ මෙතන විශේෂයෙන් කියවුනා හේ අර කුඩා දරුවෙක්, පොඩි ළමයෙක්, ලාබාල කාලයේ ඉඳලා මෙහි වෙතොව්මුක්තිය වඩන්නේ කොහොමද? අර විධියට සංකීර්ණ ක්‍රමයකින්ද? ඉතාම සරලව වඩන්න පුළුවන්. අර විධියට 'සුවපත් වේවා' කියන වචනය පොඩි එකාට පුරුදු කළොත්, හතර දිසාවට වඩන්න. හතර දිසාව ගැන දන ගන්න, මනින්න, යන්න ඕන නැහැ. මේ කාලයේ ලෝකයා ඔය ගෝලීය කරණයට ගියා වගේ. කෙනෙකුට සලකගන්න පුළුවන්. අපට පෙනෙන දේවලට වඩා නොපෙනෙන දේවල් තිබෙනවා. ඉතින් ඒ දිශා වශයෙන් පතුරුවා හරින විට අර විධියට සීමාවක් නැතිව, අසීමිත ලෙස, පිට සක්වලවල් තිබෙනවා නම්, ලෝක කියෙනවා නම්, විශ්ව කියෙනවා නම් ඕනෑම දිශාවකට යන්න කියලා අර ආලෝකය විහිදුවන්නා වගේ පොඩ්දරුවට පුරුදු කළොත් අන්න අර පොඩ්කාලේ ඉඳලම ඒ දරුවා එහෙම කරනව නම්, පාපකර්ම වලට යොමුවන්නේ නැති බවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඉතින් ඒක අනුව අපි සරල ක්‍රමයේ ආනිශංස තේරුම් ගන්න ඕන. ඒක එදිනෙදා ජීවිතයේ. හැබැයි ඒ වචනය අර්ථවත්ව කරන එකයි මෙතන වැදගත් වන්නේ. මේ මෙහි වෙතොව්මුක්තිය පමණක් නොවේ අපි මේ මෙහි ගැන විශේෂයෙන් කියන නිසා අර ඒ වෙතොව්මුක්ති ගැන කියන හැම අවස්ථාවකම බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒ හා සමානව ආනිශංස තිබෙනවා කියල ප්‍රකාශ කරනවා මේ කාලයේ වැඩිදෙනා නොදන්න, වැඩිදෙනා පුරුදු නොකරන, කරුණා වෙතොව්මුක්තිය මුදිතාවෙතොව්මුක්තිය උපෙක්ඛා වෙතොව්මුක්තිය. වෙතොව්මුක්ති හතරක් තිබෙනවා.

එකකොට මෙහි සිත මුළු ලෝකයට පතුරුවනවා වගේ තමයි කරුණා සිතක් මුළු ලෝකයේම පැතිරීම. ඒකෙන් අර වගේම ආනිශංස. කරුණාව කියන එක දන්නවා නේ? මෙහි සාමාන්‍යයෙන් පොදුවේ කාට කාටත්. කරුණාව කියන එක විශේෂයෙන්ම දුකට පත් වූ අයට. දුකට පත්වූකු ආශ්‍රයකරගෙන ඒ ආශ්‍රයෙන් අර හිතුවිලි පැතිරවීමයි. ඊළඟට මුදිතාව කියලා කියන්නේ අන්න අර ඊෂ්ඨාව වෙනුවට. ලෝකයේ

පැතිරෙන්නේ ඊෂ්ඨාවයි. ඒ වෙනුවට හදවතින්ම සතුටුවෙනව. කෙනෙකුට ලැබීවට සතුටු විය හැකි අන්දමේ ජයග්‍රහණයක් හරි, හොඳ දෙයක් හරි, දියුණු වීමක් හරි ඇතිවුනා නම්, ඒ තැනැත්තා අරමුණු කරගෙන අර මුදිතාව වඩනවා- ඊෂ්ඨාව ඉවත් කරලා. අනේ කොයි තරම් හොඳද? තමන්ට ලැබුන ලාභයක් හැටියට සලකලා. ඒ සිත ඒ විධියටම වැඩුවොත් මුළු ලෝකය පුරා මුදිතාව- අන්ත එතකොට මුදිතා වෙනොවීමක්නිය ඒ හැම එකක් පිළිබඳව 'මුදිතා සහගතෙන.' 'මෙතතාසහගතෙන' මෙහි සහගත සිතක් තියෙන්න ඕනෑ. 'කරුණාසහගතෙන' කරුණාසහගත සිතක් මුදිතා සහගතසිතක්. ඊළඟට උපේක්ඛාසහගත සිතක්. වැඩිහිටියෙකුට තමන්ගේ දරුවන් පිළිබඳව තියෙන්නා වගේ මුළු ලෝකය දිහා බලනකොට අවස්ථානුකූලව උපේක්ෂාවශයෙන්. ඒක ඉතාම ගැඹුරු ගුණයක් කෙනෙකුට සාමාන්‍යයෙන් සලකාගන්න බැර. අර ඔක්කොම ගුණවලින් පෝෂණය වෙලා අවසානයේ පදම් වුන සිත තමා උපේක්ෂා සිත. ඒකයි මෙහි කරුණා මුදිතා උපේක්ෂා සතර බ්‍රහ්මච්ඡරණය. මේ පින්වතුන් කවුරුත් අහල තියනවා.

බ්‍රහ්මච්ඡරණය කියල කිව්වට අන්ත අර කියාපු සිල්ලර වශයෙන් ඒවා වැඩිමයි සාමාන්‍යයෙන් අපි අදහස් කරන්නේ. මෙතන අන්ත ඉහළම මට්ටමින් අපරමාණ වශයෙන් 'විපුලෙන මහගතෙන අප්පමාණෙන' ඔය ආදී වචන සඳහන් වෙනවා. විපුල මහගත අප්පමාණ මට්ටමින් වැඩිමේ ආනිශංස පක්ෂය ලෝකයාට කෙසේ වෙතත් තම තමන්ට මේ තරමින් තියනවා කියා කෙනෙක් හිතාගත්තොත් අන්ත එතකොට ධර්මයේ වටිනාකම තේරුම් ගන්න පුළුවන් වෙනවා. අර තරම් බරපතළ කර්මවල විපාක බිඳලා, අර අමනුෂ්‍ය උපද්‍රවත් බිඳලා, ඒ විධියට තමන්ගේ ජීවිතය සකසාගන්න උපකාර වන නිසා බුද්ධ වචනය අනුව මේවායේ අගය අපි තේරුම් ගන්නවා නම්, ඒ තුළින් අර අපි බලාපොරොත්තු වන සමාජයේ අනිකුත් ප්‍රශ්න සමහරවිට බොහෝ දුරට සමනය කර ගන්න පුළුවන්.

ඉතින් ඒ වගේම මේ මෙහි භාවනාව ගැන තවදුරටත් කියනවා නම් අර එක වචනයක්-ඒවගේම ඉරියව් වශයෙන් මෙතන ප්‍රකාශ කලා නේ ඒ ඒ ඉරියව්වලදී. මෙතන ප්‍රකාශ කලා නේ නින්දයනතුරුත් පුළුවන් කියලා. අර හිත වැඩිමේදී කල්පනාකාරී වන්න ඕනෑ. ඒක නිකම් මන්ත්‍රයක් හැටියට නොවේ. හදවතට අනුව ඒ වචනය ඇත්ත වශයෙන්ම. ඒකටයි අර උපමාව දීලා තියෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. 'මාතා යථා නියං පුත්තං - ආයුසා එක පුත්තමනුරකෙඛ' බලන්න ඒ සුත්‍රයේ කොයි තරම් පුදුම විධියට සංග්‍රහවෙලා තියනවද? කාරණා ඔක්කොම ප්‍රකාශ කරලා ඉවරවෙලා,

තර්කානුකූලව තේරුම් ගන්න පුළුවන් ආකාරයට ප්‍රකාශකරලා, ඊළඟට භාවමය වශයෙන් හදවතට එකතුවන අන්දමේ උපමාවක් යෙදිලා තියෙන්නේ. ඒ ටික ඔක්කොම ඒ මොනව්‍යයේ සුත්‍රයේ පදාර්ථ රාශිය- දැන් විටමින් ගැන කියන කොට පදාර්ථ කියන්නේ වෙන අර්ථයකින්. නමුත් අපි හිතමු මෙහෙම- 'සුවපත් වේවා' කියන විටමින් පෙන්නට දාගන්නට පස්සේ තමන්ට ප්‍රශ්නයක් නෑ කවුරු ඇහුවත්. වෙන අය නම් මොනව්‍යය වඩන්න හුඟාක් වචන පාවිච්චි කරනවා. වෙන අය නම් මොනව්‍යය වඩන්නේ තමන්ගෙන් පටන් ගෙන ඉස්සරවෙලා ටික කලක් ඒක කරලා, හිතවතෙක් අල්ලගෙන එයාට කරලා, ඊළඟට මැදහතෙක් අල්ලගෙන එයාට කරලා, පස්සේ විරුද්ධකාරයට කරනවා. ඔන්න ඔහොම ක්‍රමයක්. ඒ වැටකඩුළු අවශ්‍ය නැහැ, මේක ශක්තිමත් කර ගන්න නම්. අර පොඩිලමයාට අරවා කියන්න ගියොත් එහෙම තරහකාරයා ගැන හිතන්න කියලා මහා පටලැවිල්ලක් වෙනවා. ඒකයි අපි කියන්නේ කල්යාණමේදී මේවා සංකීර්ණත්වයට පත්වෙලා මේ භාවනා ක්‍රම. ඒ තුළින් ප්‍රායෝගික වශයෙන් අපේ ජීවිතයෙන් ඇත්වන ගතියක් තිබෙනවා. ඒකයි මේ ඒක සුවවශයෙන් සලකන්නේ නැතිව, මේ එක වචනය හෝ වේවා කමටහන කෙටිවීම තුළින් අපට වැඩි කාලයක් ඒ වෙනුවෙන් අර කියාපු 'ආසේවිතාය භාවිතාය, බහුලිකතාය' බහුල වශයෙන් 'යානිකතාය, ව්‍යුත්කතාය' වශයෙන් කරන්න අපට අවස්ථාව සැලසෙනවා. එකකොට ඒ විධියට අපි පුරුදු කරනවා නම් මේක අර සමාජය වශයෙන් වගේම තමන්ටත් තමන්ගේ අර කර්ම වෙග ගෙවාදැමීමටත්. එදිනෙදා ජීවිතයේ අසහනකාරී නානාවිධ පීඩාවලින් පෙළිල සිටින අයට- ඒ වගේම කවුරුත් අහලා තියනවා රෝග ආදියෙදි පවා මොනව්‍ය භාවනාව උපකාර වන බව දැන් කාලේ. ඒ නමුත් ඒ ගුප්ත බලයක් නිසා නොවෙයි. මේක ස්වාභාවික වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ කර්ම වෙග පවා ගෙවා දැමීමට ශක්තිමත් හැකියාවක් ඇති පුදුම වින්ත තත්ත්වයක් බවයි.

අතීතයේ බුද්ධධර්මය පහළවීමට කලින් ඒ සෘෂිවරු ඔය සතර බ්‍රහ්ම විහරණ වඩලා තමයි බ්‍රහ්මලෝකවල උපන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ධර්මය ඉදිරිපත් කිරීමේදී මොනව්‍යභාවනාව ඊට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨ වන්නේ මොකද, ඒක නිවනට නැඹුරු කරලා වැඩිම තුළින් අන්ත අනාගාමී තත්ත්වය පමණක් නොවේ තවත් ඕනනම් මෙලොවම ඒ මොනව්‍යවෙතොවිමුක්තිය ඒ ධ්‍යානය පාදක කරගෙන විදර්ශනා වඩලා අර සත්ත්ව සංඥාව ඉවත් කරලා මේක සංස්කාර වශයෙන් සලකලා උතුම් අර්හත්වයෙන් මුළු සංසාර දුක කෙළවර කරගන්න පුළුවන් මෙලොව වශයෙන්. ඒ ටික බැර වූනොත්

පමණයි අනාගාමී වෙලා බ්‍රහ්මලෝකයට යන්නේ. එතකොට අතීතයේ ඒ වැඩු සාම්පවරුන් එපමණකින් පවා කල්පගණන් බ්‍රහ්මලෝකවල ජීවත්වන්න පුළුවන් විධියේ තත්ත්වයක් ඒ වෙතොවිමුක්තිය තුළින් ඇතිකරගන්නා. ඒක අතීතයේ ඉඳලා පැවතුන එකක්.

මෙතනදී බුදුරජාණන්වහන්සේ ඒකට එකතු කලා බොජ්ඣංග ආදී වශයෙන් වැඩීමත්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. "මෙතනා සහගතං සතිසම්බොජ්ඣංගං භාවෙති විවෙක නිසස්සිතං චිරාගනිස්සිතං නිරොධනි සස්සිතං වොසසගගපරිණාමිං. මෙතනාසහගතං ධම්මච්චය සම්බොජ්ඣංගං භාවෙති" ආදී වශයෙන් බොජ්ඣංග භාවනාවන් මෙත්‍රිය කර්මස්ථානය තුළින්ම කරන්න පුළුවන් බවත්. ඒ විධියට වැඩීමෙන් බෝධිපාක්ෂික ධර්මන් මෙත්‍රී භාවනාව තුළින් මතුකරගෙන අර මාර්ගඵල අවබෝධයෙන් උතුම් අමාමහනිවන් දක්වාම මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය පාදකකරගෙන ඒ උතුම් නිර්වාණ ධර්මය සාක්ෂාත් කරන ආකාරයක් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ ප්‍රකාශකරලා තියෙනවා. එතකොට අන්න ඒ තරම් වටිනා භාවනාවක් මෙත්‍රීභාවනාව කියලා කියන්නේ.

දන් ඒක ගැන අපි කවුරුත් කතා කරන නිසා ඒක අවතක්සේරුවකට ලක්වෙලා කියන්න පුළුවන් තරමට කවුරුත් ඒක සුළු දෙයක් හැටියට සලකනවා. දන් මෙතනින් පෙනෙනවා ඒක ඉතාමත්ම ප්‍රබල දෙයක් බව. ප්‍රබල ශක්තියක් ඇති භාවනාවක් බව.

ඉතින් මේ පිංචතුන් අද වගේ වටිනා දවසක ගෙදරදොර වලින් ඉවත් වෙලා වටිනා සීලයක් සමාදන්වෙලා අද දවස සතියෙන් සම්පජ්ඣයෙන් යුක්තව තම තමන්ගේ කටයුතු කරමින් භාවනාව කරමින් අද මේ අවස්ථාවේ ඇසූ ධර්ම දේශනයත් උපකාර කරගෙන මේ කියාපු ධර්ම මාර්ගයේ යමින් තමන්ගේ ජීවිතත් සාර්ථක කරගනිමින් ලෝකයාටත් අර කියාපු විධියට මෙත්‍රීවෙතොවිමුක්තිය තුළින් සහනයක් සලසන්න ශක්තිමත් වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මෙතෙක් මේ තමන් රකින ලද සීලය, කරන ලද භාවනාව, අසන්න ලැබුණ බණ, උපකාර කරගනිමින් හැකිතාක් ඉක්මණින් සෝවාන් සකදාගාමී අනාගාමී අර්හත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේධයෙන් උතුම් අමා මහ නිවනින් මේ සංසාර දුක කෙළවර කරගන්න මේ පිංචතුන්ට ශක්තිය බලය ලැබේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරන අතර අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්ම ශ්‍රවණමය ධර්ම දේශනාමය කුසලය අනුමෝදන්වීමට කැමතිනම් ඒ අනුමෝදන්වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනින්නවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන ඊළඟට මේ ගාථා කියන්න.

'එතනාවතා ව අමෙහි.....'

නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබ්බසස

සබ්බා දිසා අනුපරිගමම වෙතසා
නෙවජ්ඣධගා පියතර මතතනා කචචි
ඵචං පියො පුට්ඨි අතතා පරෙසං
තසමා න හිංසෙ පරමතතකාමො

- උදාන පාළි

සැදහැවත් පින්වතුනි,

'තමාට නමා තරම් ප්‍රිය කෙනෙක් නැත' කියන එක සිද්ධාන්තයක් තරමටම පිළිගත හැකි කාරණයක්. තමන්ගේ ඇලුම් බැඳුම්වල සුලඹුල ලිහා බලන ඕනෑම කෙනකුට ඒ කාරණය ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනව ඇති. නමුත් ඒ සිද්ධාන්තය අධාල වශයෙන් පිළිගැනීම තුළින් කෙනෙක් ආත්මාථීකාමියෙක් වෙන්න හොඳටම ඉඩ තියෙනවා. ඒ නිසා ඒ සිද්ධාන්තයේ ගැඹුරු පැත්ත හෙළිකරල දීල තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ආත්මාථී පරාථී දෙකම සාධාගත හැකි ආකාරය ලෝකයාට පහදා වදාළා. මේ අද මාතෘකා කරගත්තු ගාථාව එකට හොඳ නිදර්ශනයක්.

මේ ගාථාව දේශනා කරන්නට යෙදුන අවසථාව හැටියට දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි, උදාන පාළි නමැති ග්‍රන්ථයේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරන අවස්ථාවක පසේනදී කොසොල් රජපුරුවෝ මල්ලිකා දේවියත් එක්ක ප්‍රාසාදයේ මතුමහල් තලයේ සුව කථාවක - අලලාප සල්ලාපයක - යෙදිල හිටියා. රජපුරුවෝ අහනව මල්ලිකා දේවියගෙන් "මල්ලිකා, ඔබට ඉන්නවාද ඔබට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක්? තමාට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක් ඉන්නවාද?" එකකොට මල්ලිකා දේවිය කියනවා. "නැහැ මහරජ, මට, මට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක් නැත." එකකොට අහනවා ඊළඟට මල්ලිකා දේවිය, "මහරජ, ඔබට ඉන්නවාද ඔබට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක්?" "නැහැ මල්ලිකා මටත් මට වඩා ප්‍රිය කෙනෙක් නැහැ." මෙහෙම කිව්වට මොකද, කොසොල් රජපුරුවෝ බලාපොරොත්තු වුන

උත්තරය නොලැබුන නිසාදෝ මේකෙන් සැහීමට පත් නොවුනු නිසාදෝ ඒ අවස්ථාවේම ප්‍රාසාදයෙන් බැහැල බදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ගියා. ගිහිල්ල බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ පොඩි සිද්ධිය - අල්ලාප සල්ලාප කතාන්තරය - ප්‍රකාශ කලා. එකකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට ප්‍රතිචාර වශයෙන් උදාන ගාථාවක් කියලා කියන අනුශාසනාමක වැටහීම් වශයෙන් එන, යම්කිසි විශේෂ ධර්මානුශාසනයක් කලා. ඒ අනුශාසනය තමයි අපි මේ මාතෘකාව හැටියට ඉදිරිපත් කළේ.

සබ්බා දිසා අනුපරිගමම වෙනසා
නෙවජ්ඣගා පියතරමඝනනා කච්චි

හැම දිසාවකටම සිත විහිදුවලා බැලුවත්, තමාට තමා තරම් ප්‍රිය කෙනෙක් කොතනකවත් සොයා ගත නොහැකියි.

එවං පියො පුච්ච අත්තා පරෙසං
තසමා න හිංසෙ පරමඝනකාමො

ඒ වගේම අනිත් අයටත් තම තමා ප්‍රියයි. ඒක නිසා තමාට කැමති තැනැත්තකු අනෙකාට හිංසා නොකළ යුතුයි.

එකකොට මෙන් මේ ගාථාව වගේම කථානකරය අපට වැදගත් වෙන්නේ මේක තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මල්ලිකා දේවිය ප්‍රකාශ කළ කාරණය ඒ හැටියටම පිළිගත්තේ නැති බව පෙනෙන නිසයි. "සාධු, සාධු. මගෙන් ඇහුවත් මෙව්වරයි කියන්නේ" කියලා සමහර අවස්ථාවල කරනවා වගේ ඒ හැටියටම පිළිගත්තේ නැහැ. නමුත් ඒක මත පිහිටලා සාධාරණීකරණයක් කලා. ඒ දෙන්නා අතර ඇතිවුන සංවාදයෙන් කියවුනේ 'තමාට තමා තරම් ප්‍රිය කෙනෙක් නැත' කියන එක විතරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක සාධාරණීකරණයෙන් පෙන්නුවා ඒක සර්ව සාධාරණ විශ්වාසාධාරණ ධර්මතාවක් බව. හැම කෙනෙක්ම හිත විහිදුවලා බැලුවත් හැම කෙනෙක්ම තමන්ට ප්‍රියයි. ඒ වගේම ඒ කාරණය අනිත් අයටත් එසේමයි. අන්න ඒක නිසා තමාට කැමති කෙනා අනිත් අයට හිංසා නොකළ යුතුයි. එයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? මේක විශ්වාසාධාරණ ධර්මතාවක් නිසා ඒ ධර්මතාව කඩකිරීමක් වෙනවා තමාගේ සැපත වෙනුවෙන් අනුන්ට හිංසා කිරීම. ඒකයි ඒකේ මූලික අදහස.

එකකොට මීට සමාන සිද්ධි ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා, විශේෂයෙන්ම උදාන පාළි කියන ග්‍රන්ථයේම කව පොඩි සිද්ධි දෙකක්.

එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවරට පිණ්ඩපාතයේ වඩින වෙලාවට ළමයි වගයක් සර්පයකුට කෝටුවකින් - ලියකින් - හිංසා කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එකුන නැවතිලා ගාටා දෙකක් වදාළා, අර ළමයින්ට අනුශාසනාවක් වශයෙන්.

සුඛකාමානි භූතානි
යො දණ්ඩන වීහිංසනි
අත්තනො සුඛමෙසානො
පෙච්ච සො න ලහතෙ සුඛං

සැප කැමතිවූ සත්ත්වයින්ට යමෙක් දණ්ඩකින් හිංසා කරයිද, තමන්ගේ සැපත බලාපොරොත්තුවෙන් ඒ තැනැත්තා පරලොවදී සැපයක් නොලබයි. ඒකේ අනික් පැත්ත ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා.

සුඛකාමානි භූතානි
යො දණ්ඩන න හිංසනි
අත්තනො සුඛමෙසානො
පෙච්ච සො ලහතෙ සුඛං

නමුත් යම් කෙනෙක් ඒ විධියට සර්පයකුට ගහලා විනෝදවෙන්හිනිනි ආවත් ඒක වැරද්දක් හැටියට හිතලා ඒ ශික්ෂා පදයට - ප්‍රාණඝාත ආදී ශික්ෂා පදයට - හික්මලා ඒ තමන් සැපයට කැමති වූනත්, විනෝදවීම වශයෙන් හරි, සජීයාගෙන් බේරීමේ අදහසින් හරි, හිංසාවක් නොකරනවා නම්, ඒ හිංසා නොකිරීමේ කුශල ශක්තිය තුළ - ඒකයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ - 'අත්තනො සුඛ මෙසානො පෙච්ච සො ලහතෙ සුඛං' එබඳු තැනැත්තා පරලොවදී සැපයක් ලබනවා. අර සත්ත්වයින්ට හිංසා කරන්න හිතුනා නමුත් වැළකුනා. ඒ දෙපැත්තම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. නරක පැත්තත් හොඳ පැත්තත්.

තව දවසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතයේ වඩින කොට, ඒත් ජේතවනාරාමයේ ඉඳලා ඒ සැවැත් නුවර නගරයට වඩිනකොට ළමයි වගයක් මාලු බානවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මාලු බාන තැනටම වැඩියා. සමහරවිට ගෙදරට හොරෙන් ඇවිල්ල මාලු බාන ළමයි වෙන්හ ඇති. දැන් මේ කාලෙත් දන්නවා නේ? ගිහිල්ල මේ ළමයින්ගෙන් අහනවා,

"ළමයින් මය ළමයි දුකට බයද? දුක මය ළමයින්ට අප්‍රියද?"

“එසේය, ස්වාමීනි, අපි දුකට බයයි. අපට දුක අප්‍රියයි.”

එවිවරයි කිව්වේ. ඔන්න ඊළඟට ආයින් අර වගේ ගාථා දෙකක් වදාලා අර ළමයින්ට අනුශාසනා වශයෙන්.

සවෙ භායථ දුකඛසස
සවෙ වො දුකඛමපපියං
මාකඝථ පාපකං කමමං
ආචී වා යදී වා රහො

“ඉදින් නුඹලා දුකට භයනම්, දුක නුඹලාට අප්‍රිය නම්, පාපකම් කරන්න එපා එළිපිට හෝ හොරෙන් හෝ.”

සවෙ ච පාපකං කමමං
කර්සසථ කරොථ වා
න වො දුකඛා පමුත්තාඝථී
උපෙචචාපී පලායනං

ඉදින් නුඹලා පාපකම් කරනවා නම්, ඒ විධියට සත්ත්ව හිංසා මාලු බැම් ආදිය කරනවා නම්, එහෙම නැත්නම් කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා නම්, නුඹලාට දුකෙන් බේරෙන්න බැහැ - පැනල දිව්වත්.

පොඩි අය ඔය වගේ හොර වැඩ කරන කොට පැනල දුවනව නේ. පැනල දිව්වත් නුඹලාට බේරෙන්න බැහැ, පරලොව ගිහිල්ල කියල අන්න අනුශාසනාවක් කලා.

ඔන්න එයින් අපට පෙනෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ අන්න අර දුකට අකැමැති සැපයට කැමති ඒ ප්‍රචණ්ඨාව, ඒ ධම්තාව, මුල්කරගෙන අර සීලාදී ගුණ ධම් පවා මතුකර දුන්න බව. මේ පින්වතුන්ට ටිකක් හිතන කොට තේරෙනවා පංචසීලය යට තියෙන්නෙත් ඒකයි. සතුන් මරන්න, හොරකම් කරන්න, කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන්න, බොරු කියන්න, මත්පැන් බොන්න කැමතියි බොහොම. නමුත් අන්න අර විදියට අනුන්ට හිංසාවීම් ආදිය ගැන හිතලා එයින් වැළකෙනවා. ඒක කුසලයක් වෙනවා. එයින් පෙනෙනවා අර ශීලයට පදනමක් ඒකයි.

එතකොට මේ ආශ්‍රයෙන් අර මල්ලිකා දේවිය කියාපු ඒ කාරණය

සර්වසාධාරණ විශ්වසාධාරණ ධර්මතාවක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකර දුන්නා.

නමුත් ඔන්ත ඔතන ඉඳලා අපට යමක් කියන්න සිදුවෙනවා. මෙන්න මේ ගාථාවත් මීට අදාළ සිද්ධිත් ආශ්‍රය කරගෙන **තමාට මෙහි කිරීම** පිළිබඳ සංකල්පයක් මෙහි භාවනාව පිළිබඳව පසුකාලීනව ඇති වෙච්ච බවයි අපට කියන්න සිදුවෙලා තියෙන්නෙ. පසුකාලීන භාවනා උපදෙස් ග්‍රන්ථවල තමාට මෙහි කිරීමක් ගැන සඳහන් වෙනවා. එතකොට තමාට මෙහි කිරීම ගැන කල්පනා කරල බලනව නම්, තමන්ගේ දෙයක් - අපි හිතමු - ආභාරයක් හෝ වේවා. එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ ශරීරයේ කොටසක් හෝ වේවා. අනිත් අයට හරිත්‍යාග කිරීම තමාට මෙහි නොකිරීමක් හැටියට කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන්. එහෙම හිතන බවත් අපට යම් යම් අවස්ථාවල අහන්න ලැබුනා. තමන්ට මෙහි කිරීම මෙහි භාවනාව පිළිබඳ පළමුවෙනි පාඩම නම්, තමන්ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කිරීම හෝ සෑප පරිත්‍යාග කිරීම හෝ තමට අකාරුණික වීමක්, මෙහි නැති කමක් හැටියට කියන්න පුළුවන්.

එතකොට මෙන්න මේ විකෘත චිත්තන මාර්ගයට මුල හේතුව වූනේ මෙහි භාවනාව විග්‍රහ කිරීමේදී මධ්‍යතන යුගයේ ආචාර්යවරු පුද්ගල හේදයක් දැක්වීම. හතර දෙනෙක් පිළිබඳව මෙහි වඩන්න ඕන. ඉස්සර වෙලා තමාට, ඊළඟට තමාගේ හිතවතාට, ඊළඟට මැදහත් කෙනාට, ඊළඟට වෙර කරයාට. ඔහොම පන්ති හතරක් හදාගෙන ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තමාට ඉස්සර වෙලා මෙහි වඩනවා, ඔය විශුද්ධිමාගී ආදී ග්‍රන්ථ පිළිගන්නවා තමාට මෙහි වඩන්න ඕනෙ තමා සාක්ෂි ස්ථානයේ තබා ගැනීමටය කියලා. නමුත් මෙහි පැතිරවිය යුතු බවක් කියනවා. එතැනින් නවතින්නේ නැහැ. ඇත්ත වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නේ **තමා සාක්ෂි ස්ථානයේ තබාගෙන අනුන්ට මෙහි කිරීමක්**. නමුත් යම්කිසි හේතුවක් නිසා මේ අය කල්පනා කරලා තියෙනවා පටන්ගන්න ඕන මෙහි භාවනාව තමාට මෙහි කිරීමෙන් කියලා. ඒ එක්කම පිළිගන්නවා තමන්ට අවුරුදු සීයක් මෙහි කළත් ධ්‍යාන තත්ත්වයක් නම් ලැබෙන්නේ නැත කියලා. හැබැයි මෙහි කරන්න ඕන.

ඒ වගේම ඒ තකිය උඩ ගත්තොත් ඒ අය දක්වන්නේ මෙහි භාවනාවේ ධ්‍යාන ආදී තත්ත්වවලට යන්න නම් **සමමෙත** ඇතිකරගන්න ඕන කියලා. සමමෙත කියලා කියන්නේ සතරගොල්ලටම එක හා සමානව මෙහි කරන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ තමාටත්, හිතවතාටත්, මැදහතාටත්, අහිතවතාටත් කියන සතරගොල්ලටම සමමෙත පැතිරවීම තමයි මෙහි

භාවනාවේ උපරිම අවස්ථාව හැටියට සලකන්නේ. අන්න ඒකට විශුද්ධිමාර්ගයේ දක්වන නිදර්ශනයම මේ තර්ක ක්‍රමයේ ඇති දුච්චතාව හෙළි කරනවා.

කාල්පනික සිද්ධියක් එතනදී දක්වනවා. ඔන්න යම්කිසි තැනක හිඤ්ඤත් වහන්සේ නමක් ඉන්නවා තවත් තුන් නමක් එක්ක. ඒ තුන්නමගෙන් එක්කෙනෙක් තමාට හිතවත්, අනිත් එක්කෙනා මැදහත්, අනිත් එක්කෙනා වෙරයි. ඔය හතරනම ඉන්න තැනට සොර මුලක් එනවා. ඇවිල්ල ඉල්ලනවා “අපට හිඤ්ඤවක් දෙන්න” කියලා. මොකටද කියලා අහනවා. “ බෙල්ල කපල බිලිපුජාවක් කරන්න.” එහෙම කිව්වාම - මේ කාල්පනික සිද්ධියක් මේ කියන්නේ - එහෙම කිව්වාම අර හිඤ්ඤව කියනවා නම්, එක්කෝ වෙර හිඤ්ඤව ගන්න, එක්කෝ මැදහත් හිඤ්ඤව ගන්න, එක්කෝ හිතවත් හිඤ්ඤව ගන්න. එහෙම කිව්වත් වැරදියි. **තමන් ඉදිරිපත් වූනක් වැරදියි.** ඔන්න ඔතනයි වැඩේ වරදින්නේ. තමන් ඉදිරිපත් වීම තමන්ට මෙහි නොකිරීමක් හැටියටයි දක්වන්නේ. මේක මහ අමුතු තර්කයක් මෙනෙ නියෙන්නේ. එතකොට අර හොර මුල හතරදෙනාටම මෙහි කරල ගියා නම් කමක් නැහැ. බලහත්කාරයෙන් ඉල්ලුවා නම්? එතකොට කොහොමද කරන්නේ? ඔන්න ඔතනදී අපි කියන්න ඕන මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් කියවලා නියෙනවා බෝධිසත්ත්වය වර්තය.

ඒ ජාතක කථාවල, ඒ වගේම බුද්ධ වර්තයේ දක්වෙන විශිෂ්ටත්වය තමයි, උදාරම ක්‍රියාව තමයි. අන්න අර **සැප පරිත්‍යාගය, ආත්ම පරිත්‍යාගය.** අද පවා ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන කියන කොට - හොදයි අපි හිතමු අතිශයෝක්තියි කියලා - ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ දන්දුන්නයි කියලා. නමුත් අද පවා, මේ පින්වතුන් හොදින් දන්නවා - ඇතැම් කෙනෙක් ලේ දන්දෙනවා, වකුගඩු දන් දෙනවා. තවත් ශරීරයේ කොටස් දන්දෙනවා. එතකොට ඒවා තමාට මෙහි නොකිරීමක් හැටියට පිළිගන්න වෙනවා. එතකොට මෙහි භාවනාව එතනම වැරදුනා. පළමු පාඩම වැරදුනා!

එවිචර දුර යන්න ඕන නැහැ. කරණීය සූත්‍රයේ කියන ‘**මාතා යථා නීයං පුත්තං - ආයුසාං එකපුත්තමනුරකෙඛි, එවමපි සබ්බභුතෙසු මාතසං භාමයෙ අපරිමාණං**’ කියන බුද්ධවචනයටත් ඒක විරුද්ධයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතැනදී දක්වන ඒ මවු මේ කියන විග්‍රහයට අනුව තමාට මෙහි නැති කෙනෙක්. ඔන්න එතකොට වැරදුනේ කොතනද? කොතනද වැරදිල නියෙන්නේ? ඔන්න දන් මේ පින්වතුන් හිතන්න ඕන මේ කාරණය. මේ පින්වතුන්ටත් හිතන්නයි කියන්නේ. මේක අභියෝගයක්

නොවෙයි ආරාධනාවක්. මොකද, මේ රටේ අද සියයට සියයක්ම වගේ භාවනා මධ්‍යස්ථානවල බුද්ධච්චනයට ගැලපෙන නැති, කරණීය සුත්‍රයට නොගැලපෙන මෙන් මේ තමාට මෙහි කිරීමක් පිළිබඳ සංකල්පයක් මතුකරගෙන තියෙනවා. ඒකේ ආදීනව පෙන්වන්නයි මේ ටික. අපි මීට කලින් මෙහි භාවනාව පිළිබඳ විශේෂ දේශනාවක් පැවැත්තුවා, 147 වෙනි පහන් කණුව දෙසුම. ඒකේදී මෙහි භාවනාවට අදාළ බොහොම දේවල් කියවුනා. නමුත් මෙන් මේ ප්‍රශ්නය ගැඹුරු එකක් නිසා මේ දේශනාව විශේෂයෙන්ම මේකට යොමුකරන්න කල්පනා කළා.

ඉතින් මෙන් මේ බුද්ධච්චනයටත් විරුද්ධ මේ කියමනට හේතුව මොකක්ද? මේකට හේතුව, අවුච්චාරීන් වහන්සේලා තේරුම් ගත්තේ නැහැ බුහම්චිහාර භාවනාව පිටතට මිසක් ඇතුළතට යොමු නොකළ යුතු දෙයක් බව. බුහම්චිහාර භාවනාව හඳුන්වන්නේ ‘අප්පමංඤ්ඤ’ නමින්. අප්‍රමාණ හිතක්. අප්‍රමාණ හිතක් වැඩෙන්න නම් ඒක පිටතට විහිදුවන එකක් වෙන්න ඕන. පිටතට විහිදීමක් කරන්න ඕන. ඇතුළතට යොමු කිරීමක් නොවේ. දන් මේ පින්වතුන් දන්නවා උල්පතක් පාදා ගන්නේ එහි ජලය පිටතට යොමු කරන්න, ඇතුළත දාන්න නොවෙයි. ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අර ගාථාව තුළින් කළේ මල්ලිකා දේවිය යන්නම් මතුකළ අර කාරණය සාධාරණීකරණයෙන් මෙහිදී කෙරුණා වේ උල්පත පාදා දීමයි. වෙන කෙනෙකුට හිංසා නොකළයුතුයි, වෙන කෙනෙකුගේ සෑපය බලාපොරොත්තු විය යුතුය කියන එකයි.

එකකොට මෙහිදී ආදී බුහම්චිහාරණ හැම එකක්ම බැහැරට යොමු කළයුතු දේවල්. සෑප පරිත්‍යාගය, ජීවිත පරිත්‍යාගය, කවදත් ලෝකයේ උදාර දේවල් හැටියට සැලකෙනවා. ද්වේෂයෙන් කරන, තරහෙන් කරන, පලිගැනීම් වශයෙන් කරන, ජීවිත පරිත්‍යාග නොවේ. තනිකර කරුණාවෙන්, දයාවෙන්, මෙහිදී අර මවු පිළිබඳව එතන ප්‍රකාශ කළේ බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවක් වශයෙන් ‘මාතා යථා නියං පුත්තං’ - තමාගේ එකම දරුවා වෙනුවෙන් මවක් තමාගේ ජීවිතය පුජා කරන්නා වාගේ. ඊළඟට කියන්නේ ඊට වඩා ගැඹුරු යමක්. ‘එවමපි සබ්බභුතෙසු මාතස්ම භාවයේ අපරිමාණං’ මවකට තමාගේ දරුවා වෙනුවෙන් ජීවිතය පුජා කරන්න පුළුවන්. නමුත් හැම සත්වයින් වෙනුවෙන්ම ඒ හා සමාන මෙහිදී කිත් ජීවිතය පුජා කරන්න පුළුවන් නම් තමයි අන්න මෙහිදී ශ්‍රේෂ්ඨ කියලා කියන්නේ. නමුත් මෙන් මේ කියපු පසුකාලීන විග්‍රහයට අනුව බෝධිසත්ත්වයන් වහසේලා තමන්ට මෙහි කිරීමේ මුල් පාඩමක් ‘පාස් කරලා’ නැහැ. ඔන්න දන් මේ පින්වතුන්ට ටිකක් තේරෙනවා ඇති.

ඉතින් අපි පෙන්නුම් කරන්නේ මේ මෙහි, කරුණා, මුදිතා, උපෙකබා කියන බ්‍රහ්මචීරණ **හුදෙක්** - වචනය මතක තියාගන්න - **හුදෙක්** බැහැරට යොමු කළ යුතු දේවල් මිසක් ඇතුළතට යොමු කරන දේවල් නොවේ. උල්පතකින් වතුර ගලන්න ඕනෙ පිටතටයි. අපි හිතමු දන් අඩකාර රාත්‍රියක අපි යම් කිසි ආලෝකධාරාවක් විහිදුවනවා. විහිදුවන තැනට නොවෙයි ඒක බැහැරටයි යොමු කරන්නේ. ඒ වගේ මෙහි, කරුණා, මුදිතා, උපෙකබා කියන ඒවා වැඩිමෙදි ධර්මයේ දක්වෙන්නේ හතරදිසාවට උඩට යටට පැතිරවිය යුතුය කියලයි. එතකොට කොටින්ම **'එරකි'** කියන පාලි වචනය සඳහන් වෙනවා. **'එරකි' කියන්නේ පතුරුවනවා.** මේ පැතිරවීම බැහැරටයි. නමුත් අවාසනාවකට වගේ මේක පටලවාගෙන. පුද්ගල - හතරගොල්ලක් හදාගෙන ඒක තුළ හිරවෙලයි තියෙන්නේ. මේ හතර ගොල්ලෙන් ඉස්සරවෙලා තමාට මෙහි කරනවා. ඔය කියන විග්‍රහය මහා ව්‍යාකූල තත්වයකට පත්වෙලා තියෙනවා. කරුණිය සුත්‍රයේ තියෙන්නේ අර දිශා වශයෙන් **'උදධං අධො ව තිරියඤ්ච'** - **උඩ, යට, සරස** - අපි මේ ගැන කලින් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කළා. බුද්ධදේශනාව අනුව මෙහි භාවනාව වැඩිය යුත්තේ සතර දිශාවටත්, උඩටත්, යටටත්, ඒ කරුණිය සුත්‍රය ආදී බොහෝ සුත්‍රවල සඳහන් වෙන්නේ මොකද **'අපමඤ්ඤා'** කියලා කියන **අප්‍රමාණ** වශයෙන් අප්‍රමාණ සිතක් වැඩීම. බ්‍රහ්ම විහාරවල තියෙන්නේ, මෙහි වේවා, කරුණා වේවා, මුදිතා වේවා. ඒවා **බැහැරට** - තමන්ට මෙහි කිරීමක්, තමන්ට කරුණාව කිරීමක් නොවේ.

හොඳයි, ඒකෙ තවත් පැත්තක් තියෙනවා. මෙහෙම කිව්වම මේ පින්වතුන්ට සැක ඇතිවෙන්න පුළුවන්. ඇයි ආතමද්වේෂය කියල එකක් තියනවා නේ? තමන්ට ද්වේෂ කරගන්න පුළුවන් නේ? තමන්ට හිංසා කරගන්න පුළුවන් නේ? එහෙම සංකල්පයකුත් තියෙනවා. අපි ඒකත් ටිකක් ලිහලා බලමු. මොකක්ද මේ ආත්ම ද්වේෂය කියල කියන්නේ? දන් අපි කවුරුත් දන්නවා නිගණ්ඨයින්, ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වයට උත්සාහ දරණ අවසථාවේ, හය අවුරුද්දක් තුළ කයට දුක් දුන්නා - අත්තකිලමථානුයෝගය, නිගණ්ඨයින් එහෙමයි. කයට දුක්දෙනවා. එ යම්කිසි වැරදි දෘෂටියක් නිසා. මොකක්ද? **දුකෙන්මයි සැප ලැබිය හැක්කේ කියන ඒ වැරදි දෘෂටිය** සමාජයේ ප්‍රකටව තිබුන නිසා බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේත් ඒක පිලිඅරගෙන අර විධියට ශරීරයට දුක් දුන්නා - අත්තකිලමථානුයෝගය, නිගණ්ඨයින් එහෙමයි. කයට දුක් දෙනවා. එ යම්කිසි වැරදි දෘෂටියක් නිසා.

තවත් විදියකට කයට දුක්දෙන්න ඉඩ තියෙනවා. සමහරවිට ඔය -

දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා - ඔය මරාගෙන මැරෙන්නෙ. එහෙමත් නැත්නම් පලිගැනීම් වශයෙන්. ඔය විධියේ යම් යම් අවසථාවල ආත්මද්වේෂය කියලා වචනයක් යෙදෙනවා. ආතම හිංසාව කියලා යොදනවා. තමන්ගේ ශරීරයට වධදීම, දිවිනසාගැනීම් ආදිය. බලාපොරොත්තු කඩවුනාම දිවිනසාගන්නවා. නමුත් මෙන් මේක තේරුම් ගන්න ඕන. එනන **ද්වේෂය පිළිබඳ විකෘත වින්තනයක් තියෙන්නෙ.** දැන් අපි උපමාවකට කිවොත් තුවක්කුවක් කෙනෙකුට එල්ල කරනවා. එල්ල කරලා පත්තු කරනකොට වැරදීමකින් ඒ තුවක්කුව වාංගුවෙලා ඇවිල්ලා තමාගෙ උරහිසටම පීඩා කරනවා. උරහිසට තුවක්කුව වාංගුවෙලා එනවා. අන්න ඒ වගෙ තමයි බැහැරට යොමු කරන ද්වේෂය ඇතුළතට එන්නේ. විෂම ආකල්පයකින් ඉන්නවා නම් කෙනෙක් තමාටම හිංසා පමුණුවා ගන්නවා. **ඒක විකෘත වින්තනයක් පමණයි.** ඒ විදියටයි හිතාගන්න තියෙන්නෙ. තමාට හිංසා කරගැනීමත් එහෙමයි.

අන්න ඒක නිසා දැන් ඔන්න තව ටිකක් දිගට කල්පනා කරලා බලනවා නම් ඒකෙ අතින් පැත්ත දක්වන්නෙ මෙහෙමයි. අර තමාට මෙහි කිරීමේ සංකල්පය දක්වන අය. යම්කිසි කෙනෙක් දුර ගමනක් ගිහිල්ලා ආපහු ගෙදරට ආවහම 'දැන් මට මේ ගමන යන්න හුඟක් උපකාර වුනෙ කකුල් දෙක නේ'. කකුල් දෙකට සංග්‍රහ කරනවා. ඊළගට වම් අත තුවාල වෙලා තියනවා නම් දකුණු අත, 'අනේ මං එක්ක වැඩකරන කෙනා නේ' කියලා වම්අතට මෙහි යෙත් අතගානවා. ඔන්න ඔය විදියේ තමාගේ ශරීරයට මෙහි කිරීමේ සංකල්පයකුත් ඇතැම් අය මතුකරනවා. මේක එක්තරා වැරදි අදහසක්. එහෙම ගත්තොත් දැන් අර මෙහි දක්වීම, කරුණාව දක්වීම, තමාටම සංග්‍රහ කරගැනීමක් වෙනවා. මේ තමාට සංග්‍රහ කිරීමේ සංකල්පය දන්නෙම නැතුව සීමාරහිතව ආත්මාථීය දක්වාම යනවා.

ඒකට පොඩි ජන කථාවක් අපි මේ අවසථාවෙ කිව්වොත් - එක ස්වාමියෙක් හිටියා ඉතාමත්ම කාරුණික. ඒ ස්වාමියා තමාගේ දාසයාට තමාගේ ආහාරයෙන් කොටසක් දීමයි අනුභව කරන්නේ - ආහාරයෙන් භාගයක් දීම. දවසක් තමාගෙ දාසය - මෙහෙකරුව - යැව්ව කඩේට කෙහෙල්ගෙඩි ඇවරියක් ගේන්න. මේ දාසයා කෙසෙල්ගෙඩි ඇවරියක් අර එනවා. මේ කෙහෙල් ගෙඩි ඇවරියේ කෙහෙල්ගෙඩි දහසයයි තියෙන්නෙ. ටිකක් දුර ගිහිල්ල මේ දාසයා කල්පනා කරනවා 'දැන් කොහොමත් මං මේක ගෙනිව්වාම මගේ ස්වාමියා මෙයින් අටකින් මට සංග්‍රහ කරනවා නේ'. මග නැවතිලා අටක් කෑවා. තව ටිකක් දුර ගිහිල්ල කල්පනා කරනවා. 'දැන් මං අටක් ගෙනිව්වත් මගේ ස්වාමියා හතරක් දෙනවා නේ'

මට'. නැවතීලා අර හතරක් කැවා. ඊළඟ හතර අරගෙන යන අතරේ කල්පනා කරනවා, 'මෙයින් මට බාගයක් දෙනවා නේ'. තවත් දෙකක් කැවා. සමහර විට ඉතිරි කෙහෙල් ගෙඩියෙකුත් භාගයක් දාසයාට ලැබෙන්න ඇති.

මන්න ඔය තමන්ට සංග්‍රහ කරගැනීමේ සංකල්පය ඔය වගේ ඇතට ඇතට යන්න ඉඩ තියෙනවා. අත් පා වලට සංග්‍රහ කරනවා. හොඳයි අපි ටිකකට හිතමු තමන්ට මෙහි දැක්වන්න පුළුවන්, තමන්ට කරුණාව දැක්වන්න පුළුවන් කියලත් හිතමු. **නමුත් තමන්ට මුදිතාව දැක්වන්න පුළුවන්ද?** දන් අපි දන්නවා මෙහියට ප්‍රතිවිරුද්ධ චිත්තනය තමයි ද්වේෂය. කරුණාවට ප්‍රතිවිරුද්ධ චිත්තනය තමයි භියාව. මුදිතාවට ප්‍රතිවිරුද්ධ චිත්තනය තමයි ඊර්ෂ්‍යාව. **තමාටම ඊර්ෂ්‍යා කරගන්න පුළුවන්ද?** දන් අත් දෙකේ කතාවම කිව්වොත් කවුරු හරි දෙන දෙයක් දකුණු අත පිළිගත්තොත් වම් අතට පුළුවන්ද ඊර්ෂ්‍යා කරන්න? 'පේනවා නේද? ඒ අතට දුන්නා මට දුන්නේ නැහැ' කියලා.

අන්න ඒ වගේ විකෘත චිත්තනයක් කරා යනවා මේ බ්‍රහ්මචිහාර භාවනාව තමාට යොමු කිරීම තුළින්. ඒ වෙනුවට අපට හිතන්න තියෙන්නේ බුද්ධච්චනයට අනුව, '**අත්තානං උපමං කතවා න හනෙය්‍ය න ඝාතයේ**' කිව්වා වාගේ '**තමා උපමා කොට**' දන් අතන තියෙන්නේ '**එවං පියො පුච්ච අත්තා පරෙසං**' මේ තමා උපමාවක් හැටියට ගැනීම, සාක්ෂි ස්ථානයේ තබාගැනීම පමණයි කරන්න තියෙන්නේ. ඒ මිසක් තමාට මෙහි කිරීමක් අමුතුවෙන් අවශ්‍ය නැහැ. ඒ වගේම ඒක වැරදි සංකල්පයක්. මෙහි, කරුණා ආදිය '**බ්‍රහ්ම විහරණ**' වෙන්නේ, **බ්‍රහ්ම විහරණ** කියන්නේ - **ඒවා පුළුල් සිත්**. ඒ පුළුල් සිත්වල වටිනාකම අපි කලින් අවසථාවකින් ප්‍රකාශ කලා. දන් ඔය මෙහිය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කරන කොට '**සංඛ සුත්‍රය**' කියල සුත්‍රයක් අපි විස්තර සහිතව කිව්ව නිසා මේ අවසථාවට අවශ්‍ය ටික විතරක් මතක් කරමු.

ඒ සංඛ සුත්‍රයේ තියෙන්නේ හක්ගෙඩියක උපමාවක්, බුදුරජාණන් වහන්සේ අසිඛන්ධකපුත්ත ගාමණී කියන ගෘහපතියාට දේශනා කළ. යම් ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් හක් ගෙඩියක් පිඹින කොට පහසුවෙන්ම එක් එක් දිශාවට ඇතට අස්වනවා. ආයි සීමාවක් නැහැ. මෙතෙක් ඇහේවා මෙතෙක් නොඇහේවා කියල. ඒ වගේ මෙහිය කියන එක අර විධියට **වැටකඩුලු හදාගෙන තමා - හිතවතා - මැදහතා - අහිතවතා කියල වැටකඩුලු හදාගෙන යවන එකක් නොවේ**. අන්න අර දිශා වශයෙන් **යම් සත්වයෙක් ඉන්නවා නම් - දන් බලන්න අපි ඒක**

කලින් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කළා - කෙටියෙන් මතක් කරන්නයි තියෙන්නෙ - කරණීය සුත්‍රයේ කාටත් ප්‍රිය කියමනක් තමයි.

යෙ කෙවී පාණභුතපථී

තසා වා ටාවරා වා අනවසෙසා
දීඝා වා යෙ මහනතා වා
මජ්ඣමා රසසකාණුකපුලා
දිට්ඨා වා යෙව අද්දිට්ඨා
යෙ ව දුරෙ වසනති අවිදුරෙ
භුතා වා සමභවෙසී වා.....

- කියන ඒ පදමාලාව තුළ කියවෙන ඒ අදහස් සමූහය අපි සිංහල වචනයට නඟල එදා දැක්වුවා, **සමස්ත පහකට බෙදල දක්වන්න පුළුවන් බව**. සමස්ත කියලා කියන්නෙ, පින්වතුනි, යම්කිසි හැදින්වීමක් තුළ එය නිරවශේෂ නම්, ආයෙ ඉතුරුකරන්නෙ නැත්නම් යමක් - ඒකට සමස්තයක් කියලා කියනවා. එකකොට ඒ විදිහට සමස්ත පහක් දක්වනවා. **තැනිගත් - තැනිනොගත්** - ඇත්තවශයෙන් පාලි වචනය ගත්තොත් අපට කියන්න වෙන්නෙ, 'තස ටාවර' කියන වචන දෙක කියන්න වෙන්නෙ. 'සැලෙන - තහවුරු, සැලෙන - තහවුරු, නමුත් ඊට වඩා හිතට එකඟ නිසා අපි කියන්නෙ තැනිගත් - තැනිනොගත්, සැලෙන සතුන් ඉන්නවා, තහවුරු සතුන් ඉන්නවා, සාපේක්ෂව, එකිනෙකාට. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සැලෙන සතුන්ට පමණක් නොවේ තහවුරු සතුන්ටත්, එහෙම නැත්නම් තැනිගත් අයට පමණක් නොවේ තැනි නොගත් අයටත්, ඒ වගේම ලොකු සතුන්ට පමණක් නොවේ කුඩා සතුන්ටත්, දුටු අයට පමණක් නොවේ නුදුටු අයටත්, ළඟ අයට පමණක් නොවේ දුර අයටත්, උපන් අයට පමණක් නොවේ උපදින්න ඉන්න අයටත් - අන්න **අනවශේෂය, ඒකයි අපි සමස්ත කිව්වේ**. ඒ විධියට අනවශේෂයෙන් හැම සත්ත්වයින්ටම - **'සබ්බෙ සත්තා'**.

ඒ වෙනුවට මේ කියාපු භාවනා ක්‍රමය යන්නේ පුද්ගලයින් - බොහෝවිට මනුෂ්‍යයින් - ආශ්‍රයෙන්. ඉස්සරවෙලා තමන්ගේ ආචාර්යන් වහන්සේට, උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට මෙහි කරන්න ඕනෑ. එතැනත් මහ පටලැවිලි රාශියක් තියෙනවා. තමාට මෙහි කරල ඉවරවෙලා ඊළඟට ප්‍රිය පුද්ගලයා කියන එකක් පන්ති දෙකක් හදාගෙන. ප්‍රිය - අතිප්‍රිය කියල. අතිප්‍රිය එක්කෙනාට මෙහි වඩන්න එපා කියනව ඉස්සර වෙලා. ඉස්සෙල්ල ප්‍රිය පුද්ගලයට. ඕකක් තේරුම් කරගන්න අමාරුයි. ඒ

මදිවට 'ලිංග විසභාග' කියල තව පටලැවිල්ලක් තියෙනව, ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදය අනුව. කෙනෙකුට ස්ත්‍රීයකට මෙහි වඩන්න යන්න එපා කියනවා රාගයට කිට්ටු නිසා. ස්ත්‍රීයකට පුරුෂයකුට. ඔය විදියට බලනකොට මේ අපවාර යුගයේ පුරුෂයකුටත් කරන්න බැහැ. ඔන්න ඔය වගේ පටලැවිලි ගොඩක් හදාගෙන තියෙන්නේ මොකද මේක බැහැරට අප්‍රමාණ වශයෙන් වැඩිමක් බව නොතැකීමෙන්.

ඊළඟට මේක යටින් තියන මූල සිද්ධාන්තය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවේ. **"සැපතට කැමති - දුකට අකමැති"** කියන එක. දැන් මේ පින්වතුන්ට මේක කාලීන උපමාවක් වෙන්න පුළුවන්. ඔය විවිධ පක්ෂවල අය රැස්වන, විශාල පිරිසක් ඉන්න රැස්වීමක් මැදට ගිහිල්ලා ළඟින් ඉන්න කෙනාගේ පිටට තට්ටු කරලා අහන්න "මේ, ඔහේ දුකට අකමැතිද?" "ඔව්" කියාවි. "සැපයට කැමතිද?" "ඔව්" කියාවි. එතකොට **එහෙනං අපේ පක්ෂයේ නේ, අපි කවුරුත් සැපයට කැමතියි. දුකට අකමැතියි. අපට මෙහි යට 'ජනදේ' දෙන්න ඒ ඇති.** අන්න ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මතු කරන්නේ. ආයි ඕකේ අර තමන්ගෙකම, තමන්ගේ හිතවත්කම, මැදහත්කම වෙරකම කිසිවක් නැහැ. ඒ වෙනුවට කොච්චර ලස්සනද? අර කිව්ව තැනිගත් - තැනිනොගත්, ලොකු - කුඩා, දුටු - නුදුටු, දුර - නුදුර, උපන් - නුපන්.

කරණීය සුත්‍රයේ මේ තරම් පැහැදිලිව කියා තියෙද්දී **'යබ්බෙ යතතා'** අපි කිව්වේ හැම සත්ත්වයින් පිළිබඳව, අනවශ්‍ය විධියට මේ සිද්ධ වූනේ මොකක්ද? අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ **පසුකාලීන උගතුන් අතරට මේ භාවනාව යනකොට - අපට කලින් අවස්ථාවකත් පෙන්නන්න සිද්ධ වූනා - අවාසනාවකට වගේ ප්‍රායෝගිකත්වයෙන් ගිලිහිලා, සරලත්වයෙන් ගිලිහිලා, ශාස්ත්‍රීය පැත්තට යොමුවූනා.** ඒ නිසා වෙන්න ඕන මෙන් මේ විදියට පුද්ගලයින් හතර දෙනෙක් බෙදාගෙන - ඒ හතරෙන් අපි කලින් කිව්වා **'තමා'** කියන එක කොහෙත්ම කිට්ටු කරගත යුතු එකක් නොවේ, මෙහි පිළිබඳව කියනවා නම්. 'තමා' තියෙන්නේ සාක්ෂි ස්ථානයේ තබා ගැනීමට පමණයි. ඇත්ත වශයෙන් මේ සාක්ෂිය කියන එක දැන් අර පාතලයින් හැටියට මේ කාලේ හඳුන්වන කෲර ජීවිතවලට යොමුවූන අයට ඇත්තවශයෙන් ටික වෙලාවක් යනවා හිතාගන්න. 'මම ඇත්තවශයෙන්ම සැපතට කැමතියේ?' අන්න ඒ ටික හිතාගන්න ටිකක් කල් දෙන්න ඕන. කාරණය ඇත්ත. නමුත් ඒක තමන්ට මෙහි වැඩිමක් කියල ගන්න බැහැ. ඒක අපි අර කිව්වේ - විකෲත විනතනයක් පමණයි.

ඒවගේම තමන්ට කරුණාව දක්වීම කියන එක. කරුණාව, මෙමතිය, මුදිතාව ආදී ඔක්කොම බැහැරට යොමු කළ යුතු ඒවා. අනික් සත්ත්වයින්ට - මනුෂ්‍යයින්ට පමණක් නොවෙයි. ඉතින් අටුවා ආදියෙදී මෙන් නම් කියන ශාස්ත්‍රීය අන්දමේ මෙමතිය වැඩිමේ පාඩම දක්වන අවස්ථාවෙදී අපි කලින් පෙන්වා ඇති **සතර දෙනාටම සම මෙන පැතිරවීම කියන්නේ ඔන්න ඔය වැට කඩුලු බිදීම.** ඒක හඳුන්වන්නේ සීමා සම්භේද නමින්. **සීමා සම්භේදය කියල කියන්නේ ඉස්සර වෙලා සීමා හතරක් හදාගෙන වැටකඩුලු හතරක් හදාගෙන, ඒක කඩපු අවස්ථාවයි.** ඒකයි මේ කට්ටිය භාවනාවේ උපරිම තැන කියල කියන්නේ. එකකොට ඒක දක්වායි අර සම මෙන පැතිර විය යුතු බව කියන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සම මෙන දක්වුවේ කොහොමද? අර කියපු පදමාලාව තුළින් තැනිගත් - තැනිනොගත්, ලොකු - කුඩා ආදී වශයෙන් ආයි ඉතිරි වෙන්න කෙනෙක් නෑ. පුද්ගල හේද - තමා මුල්කරගෙන කරන බෙදිල්ලක් නොවේ මෙන නියෙන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේට අපි කියනවා අසමසම වෛද්‍යවරයෙක් කියල. ඒ අසමසම වෛද්‍යවරයා නළාව කියල හදවතේ ගැස්මට කන් දීල මේ හැම සත්ත්වයාම දුකට අකැමැතියි සැපයට කැමතියි කියන එක තේරුම්ගත්ත. දන් අර පිටට තට්ටු කරලා අර කියාපු කෙනාගෙන් ඇහුවම 'ඔයා සැපතට කැමතියිද?' 'ඔව්' 'දුකට අකැමැතියිද?' 'ඔව්' පිටට විතරක් නොවෙයි හදවතට තට්ටු කරල ඇහුවත් ඔය ටිකයි කියන්නේ. ඔන්න හැම දෙනාගෙම පොදු අපේක්ෂාව. එකකොට පොදු අපේක්ෂාවටයි අපි ඡන්ද දෙන්නේ. පොදු අපේක්ෂාව මොකක්ද? ලෝකයේ හැම මනුෂ්‍යයෙක්ම පමණක් නොවෙයි හැම සත්ත්වයෙක්ම අපි මේ 'පරපුටුවන්' හැටියට හිතන හැම සතෙක්ම සැපයට කැමතියි. දුකට අකැමැතියි. ලොකු වේවා! කුඩා වේවා! මේ පින්වතුන් දන්නවා.

එකකොට අන්න ඒ ටිකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නේ. මේ කාරණය අපි මේ අවස්ථාවේ මතුකරන්නේ මොකද? මේ ශාස්ත්‍රීය විග්‍රහය තුළ හිරවේවි බොහෝ යෝගාවචරයින් ඒ බව දන්නේ නැහැ. හිරවේවි බව. ප්‍රගතියක් සලසා ගන්න බැහැ. ඒකට තවත් පටලැවිල්ලක් තියෙනවා. මේ කියන විශුද්ධිමාභී ආදී ග්‍රන්ථවල දක්වන භාවනා ප්‍රගතියට අවශ්‍යතාවක් හැටියට දක්වන්නේ ඒ තමන් මෙමතිය කරන පුද්ගලයා ජීවතුන් අතර ඉන්නත් ඕන - ධ්‍යාන අවස්ථාව කියල කියන අර්පණා අවස්ථාවට. මෙමතී ධ්‍යානයක් ලබන්න නම් මෙමතිය කරනු ලබන පුද්ගලයා අවශ්‍යයෙන්ම ජීවතුන් අතර සිටිය යුතු බව දක්වනවා. ඒකට නිදහිතයක් කියනවා නම් දන් යම්කිසි කෙනෙක් තමන්ගේ උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට

මෙහි වඩනවා. මෙහි වඩනවා නමුත් ධ්‍යානය ලැබෙන්නේ නැහැ. මොකද කියලා **බලනකොට උපාධ්‍යායයන් වහන්සේ අපවත් වෙලා!** ඉතින් ඒ විදියට බලනවා නම් දන් බොහෝ විට ආවාපි උපාධ්‍යායයන් වහන්සේලා විදේශගත වෙනවා. ඒක නිසා **යෝගාවචරයන්ට සිද්ධ වෙනවා දුරකථනයක් ළඟ තියාගෙන විටින් විට තෙරුවන් සරණින් කමන්ගේ ආවාපියන් වහන්සේ ජීවත්ව ඉන්නවාද කියල දනගන්න!**

මන්න ඔය විදියේ බාහිර කරුණුත් එකතුවෙලා තියෙන්නෙ මොකද? බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ නිවරණ යටපත්වුන තැන සමාධියයි. ඒ නිසා දන් මේ පින්වතුන්ට කියන්න කැමතියි අර දිසා ඵරණය තුළින්ම ඔය කියාපු පටිභාග ආදී නිමිති මතුවෙල ඒ ධ්‍යාන අවස්ථාව මතුවෙනවා. මොකද මෙහි සිතේ ප්‍රබලත්වය තුළින් මිසක් අන්ත අර ආකාශමික බාහිර හේතූන් නිසා නොවෙයි සමාධියක් ලැබෙන්නේ, එතකොට මෙන්න මේ ක්‍රමය වැරදීම නිසාම බොහෝ දෙනෙකුට මෙහි භාවනාව අප්‍රිය වෙලා තියෙනවා. දන් අපට අහන්න ලැබෙනවා අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ උගන්වන ක්‍රම වලින් බොහෝ දෙනා සැඟිමට පත් නොවන බව.

නමුත් දන් මේ කියාපු ක්‍රමය අපි දක්වන එකක් නොවේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කරණීය සූත්‍රයේ - කරණීය සූත්‍රය කියලා හඳුන්වන්නේ මෙත සූත්‍රයේ - අපි කිව්වනේ නම් දෙකින් එකකින් හඳුන්වන්න ඕන බව - කරණීය සූත්‍රයේ හෝ මෙත සූත්‍රය කියන්නේ දන් අපි කවුරුත් දන්නා මෙත සූත්‍රයටම තමයි. එතකොට මෙත සූත්‍රයේ, මෙතනානිසංස සූත්‍රයේ, සංඛ සූත්‍රයේ ඊළඟට මෙතනා වේතෝ විමුක්ති සූත්‍ර ආදී සූත්‍ර රාශියකම ඒ වේතෝ විමුක්ති තත්ත්වය දක්වා යන මාර්ගය දක්වන බුදුරජාණන් වහන්සේ කිසිම අවස්ථාවක කියන්නේ නැහැ අන්ත අර විධියට පුද්ගලයින් හතර කොට්ඨාශයකට බෙදලා අර විධියට සමාධියක් ලබාගෙන ඉවරවෙලා වේතෝ විමුක්තියට යන්න ඕන කියලා.

අර සංඛ සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා හක් ගෙඩියක් පිඹින කොට ඒ ශබ්දය නිකුත්වන්නේ ආයෙත් ඉතුරු කරලා නොවෙයි. ප්‍රදේශය පුරා විහිදෙනවා. ඒ වගේම ටිකකට හිතන්න ජලාශයක් උතුරා යනකොට වලගොඩුලි පුරවා ගෙන යනවා. ආයෙ බේරන්නෙ නැහැ. ඒ වගේම තමා ආලෝකයක් විහිදෙන කොට. මේ පැතිරීමේ ස්වභාවය ඒකයි. ඒ වගේම, දියුණු කරගත්තු මෙහි සිත, අප්‍රමාණ වශයෙන්. ඒ වචන නිතර යෙදෙනවා - **විපුලෙන, මහගගතෙන, අපපමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජේඛන** ආදී වචන සඳහන් වෙනවා මෙහි වේතෝ විමුක්තිය පිළිබඳව. විපුල කියන එක මේ පින්වතුන් දන්නවා. පුළුල්,

අප්‍රමාණ, මහද්ගත, මහත්වු අවෙර්චු. ඒවගේම 'අසමබාධං අවෙරං අසපතකං' කියල තියෙනවා. සමබාධ කරදර නැති - වැට කඩුලු නැති - විධියටයි ඒ මෙහි සිත ගලා යන්න ඕන.

එකකොට ඒකට මේ විදියට ප්‍රිය - අප්‍රිය හේදයක්, මධ්‍යස්ථ හේදයක් - මේක මේ පොඩි දරුවකුට තේරුම් ගන්නවත් බැහැ. දන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වපු අර දිසා ඵරණය ඇත්ත වශයෙන් දිසා අනුදිසා නොදන්නා මේ කාලයේ හැටියට කියනවා නම් - පෙර පාසල් දරුවකුට වුනත් තේරුම් ගන්න පුළුවන්. මොකද? බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතකා වේතොවිමුතති සුත්‍රයේ ප්‍රකාශ කරලා කියනවා - අපි කලින් දවසක මතක් කලා - බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන් අහනවා ප්‍රශ්නයක්: "මහණෙනි, යම්කිසි දරුවෙක් ළදරු වියේ ඉඳලා මෙහි වේතෝ විමුතතිය වැඩුවොත් ඒ දරුවා පාපකම් කරයිද?" "නැත ස්වාමීනි" කියලා සංඝයා වහන්සේලා පිළිතුරු දෙනවා. එකකොට ළදරුවියේ දරුවෙක් කොහොමද අන්න අර කියාපු වැටකඩුලු හද හදා මෙහි වඩන්නේ?

පොඩි දරුවෙක්, අපි හිතමු, පෙර පාසල් දරුවෙක්, නැගෙනහිර, බටහිර, දකුණ, උතුර දන්නෙත් නැහැ. නිර්ත, ඊසාන, ආදිය දන්නෙත් නැහැ. දන් බොහෝ දෙනා මෙහි වඩන්නේ 'නැගෙනහිර දිසාවේ සියලු සත්ත්වයෝද, බටහිර දිසාවේ සියලු සත්ත්වයෝද.....' ඔය කියන හැල්ල කියමින් නේ. ඔය කිසිවක් පොඩි දරුව දන්නෙ නැ. නමුත් ඒ දරුවා දන්නවා තමාගේ ඉදිරිපිට, දෙපැත්ත, පිටිපස්ස, ඉහළ, පහළ. අන්න ඒ ඇති. එකකොට ඒ දිසා වලට කියන නම් නොදන් අර පොඩි දරුවට ළදරුවියේ ඉඳලම මෙහි වේතෝ විමුතතිය වඩන්න පුළුවන්. ඒ තරම් සරල ක්‍රමයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබේදි - සරල ප්‍රායෝගික - ආයෙ පුද්ගලයින් තෝරන්න බේරන්න බැහැ. මනුෂ්‍යයින් විතරක් නොවේ හැම සත්ත්වයෙක්ම. පොඩිකාලේ ඉඳලා අර විධියට පුරුදු වුනානම් ඇත්ත වශයෙන් පාපකම් කරන්නේ නැහැ නේද? එකකොට ඒ ළදරු මතසට ඒ වෙනුවට දීලා තියෙන්නෙ අන්න අර විදියේ වැටකඩොලු හදාගන්නයි. ප්‍රිය, අතිප්‍රිය, මධ්‍යස්ථ, වෙරී හැටියට. ඉතින් වෙරකාරයෙක් නැත්තම් හිතන්න ඕන අඩු ගණනේ තමන්ගෙ අදහසට විරුද්ධවන මවිපියන් හර වෙරකාරතත්තියේ හැටියට තියාගන්න ඕන.

ඔන්න ඔය විදියේ ආකල්පයකටයි තුඩු දෙන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙනුම් කරලා තියෙනවා. අන්න අර දිසා ඵරණය තුළින් යම් කෙනෙක් ඒ ප්‍රබල මෙහි දියුණුකරගන්න නම් ඒක අවශ්‍ය අවස්ථාවක

පුළුවන් කෙනෙකුට යොමු කරන්න. දන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන මේ පින්වතුන් අභලා තියනවා, නාලාගිරි දණ ගැස්සුවේ අර දිසී කාලයක් සංසාරයේ පුරාපු මෙහි ශක්තියෙන්. බුද්ධශක්තියත් උපකාර කරගෙනයි නාලාගිරිය දණ ගැස්සුවේ. තවත් අවස්ථාවක රෝප කියන මල්ලයා, බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ආවේ නැත්නම් දඩගහනවයි කියලා මල්ල රජදරුවන් පැනවු නිතියට යටත් වෙලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ඇවිල්ල තැන තැන කිය කිය ගියා මම මේ ගියේ ශ්‍රද්ධාවකින් නොවෙයි දඩයකින් බේරෙන්නෙයි මම ගියේ කියලා. මේක අහන්න ලැබිල ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට හිතට අමාරුයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට කිව්වා 'අනේ භාග්‍යවතුන් වහන්ස මේ රෝප මල්ලයාට ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරන්න පුළුවන් නම් කොච්චර හොඳද' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පොඩි වැඩෙයි කළේ. ඒ අවස්ථාවේ මෙහි යොමුකළා රෝප මල්ලයාට. අන්තිමට රෝප මල්ලයා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්නට ආවේ - උපමාවට කියන්නේ - එළදෙනෙක් වහුපැටියෙක් දකින්න එන්න වගේ 'කෝ මගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ?' කිය කියා.

අන්න එකකොට මෙහි ඒ විදියට දිසා එරණයෙන් දියුණුකරගත් සුද්ගලයකුට අවශ්‍ය අවස්ථාවක පුළුවන් එහෙම කෙනෙකුට යොමු කරන්න. නමුත් මේ කියන ක්‍රමයේ හැටියට නම් ඉස්සර වෙලා අර වගෙ කෙනෙකුට මෙහි වඩල ධ්‍යාන ශක්තිය උපකාර කරගෙන ඊට පස්සෙයි, දිසා එරණයට යන්න ඕනේ. ඒ හැටියට බලනවා නම් කාටවත් බෑ වේනෝ විමුක්තිය. දන් බොහෝ දෙනෙක් මෙහි වේනෝ විමුක්තිය කියන වචනයටත් දන්නේ නැහැ. මෙහි ගැන දන්නවා. 'මෙතනා වේනෝ විමුක්ති' කියන වචනය පවා හැගිලියි තියෙන්නේ. මොකද හේතුව? අන්න අර අනවශ්‍ය සංකීර්ණත්වයක් ඇතිකරලා තියනවා පසුකාලීන මෙහි භාවනා විග්‍රහය කුළු.

එකකොට අපි මේ කියන වචන ටික මේ පින්වතුන්ට ආරාධනාවක් වගේම යම් ආකාරයකින් මේ දේශනාව අහන්න හෝ කියවන්න හෝ ලැබුනොත් ඇත්ත වශයෙන් ඒ භාවනා මධ්‍යස්ථාන වල වේවා, අතිකුත් ආයතනවල වේවා, කෙනෙක් කල්පනා කරනවා නම් ආපහු බුද්ධවචනයට ඇවිල්ලා අන්න අර දිසා එරණයට හැරෙනවා නම් අර කියපු පොදු අපේක්‍ෂාව තේරුම් අරගෙන, පිටට තට්ටු කළත් හදවතට තට්ටු කළත් කවුරුත් කියන සැපයට කැමතියි, දුකට අකැමැතියි කියන සංකල්පය මිසක් තමන්ගේ හිතවත්කම්, මැදිහත්කම් දාන්නේ නැතිව පෞද්ගලිකත්වයක් දාන්නේ නැතිව, පොදු අපේක්‍ෂාවෙන් 'හැම සත්ත්වයාටමයි' කියන හිත පුරුදු කරගන්නොත් ඒ අයට පුළුවන් වෙනවා අර විදියේ අවශ්‍ය අවස්ථාවක

කෙනකුට ප්‍රබල අන්දමින් ඒ මෛත්‍රීය යොමු කරන්න.

ඉතින් කල්පනා කරගන්න ඕන මහද්ගත හිතින් - අප්‍රමාදයා කියලා හඳුන්වනවා, මේ බ්‍රහ්ම විහාර හඳුන්වන්නේ 'අප්‍රමාදයා' වශයෙනි. අප්‍රමාණ වශයෙන්. අප්‍රමාණ වශයෙන් වැඩිය යුතු දේවල්. අර දිසා ඵරණ කියල කියන්නේ දිසාවලට පැතිරවීම. ඒ දිසා වලට පැතිරවීම කුඩා දරුවකුට පමණක් නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතනම දක්වනවා මෙතනා වේතෝ විමුක්ති සුත්‍රයේ '**මහණෙනි, ඕනෑම ස්ත්‍රීයක් විසින්, ඕනෑම පුරුෂයෙකු විසින් වැඩිය යුතුයි. මෙතනා වේතෝ විමුක්තිය.** ඒ කිසිම තැනක බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ නැහැ ඉස්සර වෙලා අර කියාපු හතර විදියක වැටකඩුලු හදාගෙන ඒවා කඩලා ඉවරවෙලා, ධ්‍යාන ඔක්කොම ලැබුනට පස්සේ තමයි වේතෝ විමුක්තියට බහින්න ඕන කියල. එතකොට කල්පනා කරන්න ඕන මේ පින්වතුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ සරලව දක්වපු මෛත්‍රී වේතෝ විමුක්ති ක්‍රමය අපි නැවත මතුකරලා ගත්තොත් අන්න අර කියාපු අධ්‍යාපන ක්‍ෂේත්‍රයේ වේවා, සමාජ ක්‍ෂේත්‍රයේ වේවා, ටිකක් හරි මේ කියන අසහනකාරී තත්ව දුරුවෙන්න පුළුවන්.

ඒ වගේම සැබෑ මෛත්‍රීයත් අර විධියට කොන් කරලා, තමන්ට කරපු උපකාරය අනුව සිතලා ඒ විධියේ දෙයක් නොවේ. හැම සත්වයෙක්ම සැපයට කැමතියි දුකට අකැමැතියි කියන අදහස මුල්කරගෙන ඇතිකරගන්නා මෛත්‍රීය. ඒකයි කරණීය සුත්‍රයෙන් පෙන්වුම් කරන්නේ. අපි කවුරුත් දන්නවා 'මාතා යථා නියං පුත්තං' - ඒ උපමාවක් පමණයි. 'එවමපි සබ්බභුතෙසු මානසං භාවයේ අපරිමාණං' එසේම සියලු සත්වයින් කෙරෙහි 'අපරිමාණං' - ප්‍රමාණ නැති සිතක් වඩන්නේය. එතැනදී උපමාවක් පමණයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. මවක් තමාගේ එකම දරුවා වෙනුවෙන් ජීවිතය පරිත්‍යාග කළ බව, කරන බව දැනුත් මේ පින්වතුන්ට අහන්න ලැබෙනවා. ඒ තමාගේ කම නිසා තමාගේ කුස තුළ ඇතිවන දරුවා කෙරෙහි තිබෙන ආදරය නිසා මවක් ඒ විදියට කරනවා. නමුත් කෙනෙකුට අන්න අර බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයට අනුව සියලු සත්වයා වෙනුවෙන් ඒ විදියට කරන්න පුළුවන්ද? නමුත් එහෙම කරන අය ගැන කලාතුරකින් අහන්න ලැබෙනවා. උදාර වර්ත හැටියට දක්වන්නේ ජාතක කථාවල - ඒවා කියවන කොට ඇතැම් විට මේ කාලේ නම් සැක කරන්න පුළුවන් බෝධි සත්ව වර්ත පිළිබඳව. සත්වයින් හැටියට පවා ඉපදිලා බෝධිසත්වයින් වහන්සේලා කරපු ඒ පුදුම ආතම පරිත්‍යාගයන්. මේ කාලයේ පවා ඇතැම් විට ඉඳ හිටලා අහන්න ලැබෙනවා. තිරිසන් සතුන් අතර ඇතැම් සතුන් ඉන්නවා තමන්ගේ දරුවන් කා දමන. නමුත් වැඩි වශයෙන් තිරිසන් සතුන් අතරත් මවක් දරුවන් වෙනුවෙන් ජීවිතය

පරිත්‍යාග කරනවා අපට අහන්න ලැබෙනවා.

ඒක උපමාවක් හැටියට යොදලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහි කියන වැඩිමෙදි අන්ත අප්‍රමාණ වශයෙන්, විපුල, අප්‍රමාණ, මහද්ගත - ඒ වචන නිතර සඳහන් වෙනවා. අසමබාධං - අසමබාධං කියන්නේ බාධක විරහිතව. බාධක විරහිත මෙහි සිත. එකකොට මේ මෙහි භාවනාව පිළිබඳව හුඟක් දේවල් අපි කලින් දේශනාවක ප්‍රකාශ කළා. ඒ හැම එකක්ම මතු කරනවා නොවේ මේ අවස්ථාවේ. මතක් කරදීම වශයෙන් අපිට කියන්න සිදුවෙනවා. ඒ දේශනාවේ හැම එකක්ම කියන්නේ නැතිව ඒවාට අදාළ ඒවා මතක් කරගන්න. අර කිව්ව 147 වෙනි දේශනාවේ මෙතො වේතෝ විමුක්තිය පිළිබඳව බොහෝ දේවල් කිව්වා. දැන් මෙතනදි අර ක්‍රම වේදය ගැන බොහොම දෙනා අහන නිසයි අපි මේ කියන්නේ. අර ක්‍රමය අපි අතහැරියොත් කොහොමද කරන්නේ? කියලා කෙනෙක් අහන්න පුළුවන්. එහෙම අහන අයත් ඉන්නවා. අර පුරුදු ක්‍රමය අහක්වුනාට පස්සේ තමන්ට ලොකු අඩුවක් පේනවා. වැඩියක්ම ශාස්ත්‍රීය දේවල් ප්‍රිය කරන අයට සරලත්වය හිතට මදි. අපි පෙන්නුම් කළා ඒ දේශනාවෙදින් අපි කිව්වා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කරණීය සුත්‍රයේ තියෙන අදහස් සමුභය - ඒ පදාර්ථ සමුභය - අපි මේ පදාර්ථ කියන්නේ පැරණි වචනයෙන් පදාර්ථ කියල කියන්නේ පදයක කියන අර්ථය - කරණීය සුත්‍රයේ තියෙන පදාර්ථ සමුභය එක වචනයකට දාගන්නවා, ප්‍රායෝගික සරලත්වය සඳහා. 'සුවපත් වේවා!' 'සුවපත් වේවා' කියන කොට 'සුවපත් වෙත්වා!' වෙන්තත් පුළුවන්. 'සබ්බෙ සත්තා භවනතු සුඛිතත්තා' - 'සියලු සත්ත්වයෝ 'සුවපත් වෙත්වා!' නමුත් ඒක ව්‍යවහාරයෙදි අවස්ථානුකූලව 'සුවයත් වේවා! වෙන්තත් පුළුවන්. 'සුවපත් වෙත්වා!' වෙන්තත් පුළුවන්.

හොඳයි අපි කියමු 'සුවපත් වෙත්වා!' ඒකත් සිතට පුරුදු කරගන්නට පස්සේ 'සුවපත් - වා!' 'සුවපත් - වා!' එව්වරයි. එකකොට අන්ත අර පදාර්ථ සමුභය මෙන්න මේ සුවපත් වේවා හෝ සුවපත් - වා කියන **විටැම්න් පෙත්තට** දාගන්නට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතෙ සුත්‍රයේ කියපු ආකාරයට 'තිට්ඨං වරං නිසිනෙනා වා - සයානො වා යාවතස්ස විගතමිදෙධා' - ඒ ආදී වශයෙන් කියල තියෙන්නේ හිටගෙන, ඇවිදීමින්, හිඳගෙන, හාන්සිවෙලා හරි නින්ද යනතුරුම කරන්න පුළුවන්. අර තමන්ට හුරු පුරුදු කරගත්තු වචනය 'සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා!' ඇත්ත වශයෙන් අපට කියන්න වෙනව එතනදි තමන්ට හිතට හුරු ආකාරයෙන් - දැන් ඇතැම් කෙනෙකුට පාලි භාෂාව නොදන්නත් බලවත් ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා නම් නිතර සජ්ඣායනාව තුළින්, කරණීය සුත්‍රයේ සිංහල අර්ථය තේරුම්

අරගෙන ඊට පස්සේ හිතට පුරුදු නම් අන්ත අර පාඨය කිව්වත් කමක් නැහැ. 'යෙකෙහි පාණ භුක්තී - තසාචා.....' ආදී වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ පාඨය. කීපවරක් උච්චාරණය කරල හිතට කාවද්ද ගන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් අන්ත අර කියාපු සිංහල වචන ටික අරගෙන 'තැනිගත් - තැනි නොගත්, ලොකු - කුඩා, දුටු - නුදුටු, දුර - නුදුර, උපන් - නුපන් කියලා තවත් ඕන නම් එකතු කරගෙන ඉස්සර වෙලා හිතට කාවද්ද ගන්නවා මේ සියලු සත්ත්වයෝ කියන්නෙ කාටද කියලා. අන්ත අර කියාපු මනුෂ්‍යයින් විතරක් නොවෙයි. තමන්ගෙ ගුරුවරයයි, හිතවතයි, මැදහතයි කනන්දර නොවේ. සියලු සත්ත්වයෝ, සියලු ප්‍රාණීන්. එක් දිසාවක ඉන්නතාක් සත්ත්වයෝ.

එකකොට ඊළඟට එතනදි 'සුවපත් වෙත්වා!' කියන එක අන්තිමේදී පුරුදු වෙනකොට 'සුවපත් - වා!' 'සුවපත් - වා!' හතර ඉරියවුවේදීම කරන්න පුළුවන්. එතෙක්දී, ඔන්න ඉඳගෙන ඉන්නවා නම් අපි අර කිව්ව ආකාරයට කඳු මුදුනක ඉඳගෙන විදුලි ආලෝකයක් විහිදුවනවා වාගේ හතර දිසාවටත් උඩටත් යටටත්, ඊළඟට හාත්සිවෙලා ඉන්නවා නම් සමහර විට 'උදධං අධො ච තිරියංච' කියල කරණිය සුත්‍රයේ කියෙන්නේ. ඒකෙ තේරුම උඩ, යට සහ සරස. හාත්සිවෙලා ඉන්නවා නම් උඩයි, යටයි, සරසයි. සරස කියන කොට අන්ත දිසා ටික ඔක්කොම අහුවෙනවා. අනුදිසාත්. ආයි ඉතුරු වෙන්නෙ නෑ. දිසා - අනුදිසා. එකකොට හාත්සිවෙලා නින්ද යනකං මෙහිනිය වඩන කොට 'සුවපත්වා' අර හිතට දානවා හතර දිසාව. ආරම්භයේදී එක පාරට හතර දිසාව නොවේ. එක දිසාවක් - 'එකං දිසං' අපි කලින් පෙන්වුවා - දිසාවල නාමයක් අවශ්‍ය නෑ. එක දිසාවක්, දෙවෙනි දිසාව, තුන්වෙනි දිසාව, හතරවෙනි දිසාව, උඩ, යට. අර කියාපු පෙර - පාසල් දරුවට පුළුවන් සලකා ගන්න. එක දිසාවක් කියන්නේ තමා ඉදිරියේ. ඊළඟට අනික් දිසා, දෙවෙනි, තුන්වෙනි, හතරවෙනි, උඩ, යට. අන්ත ඒ විදියට ඉඳගත්තු ඉරියව්වේදී නම්. හාත්සිවෙලා ඉන්න කොට උඩයි, යටයි, සරසයි.

ආරම්භයේදී හිතට කාවද්දගන්නතාක් එක දිසාවක් හොඳට පුරුදු කරගන්නවා. **මේ දිසාවේ යම්තාක් සත්ත්වයින් ඇත්නම් ඒ සියලු සත්ත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා! සුවපත් වෙත්වා!** එක වචනයක් පුරුදු වුනාට පස්සේ ඒක හදවතේ නියම ගැස්මත් එක්ක ගන්න ඕන, ඒ ටික තමන්ට අයිතියි. අපටවත් ඒක කියන්න බෑහැ. තමන්ගෙ හිත අවංකවම මෙහිනියට යොමුවන ආකාරයට බුද්ධවචනයෙන් හරි, තමන්ට හුරු ඒ වචන ටිකෙන් හරි, ශක්තිමත් කරගත්තට පස්සේ - අපි මේ කියන්නෙ

පහසුව සඳහා ප්‍රායෝගිකත්වය සඳහා. අර විදියේ හැල්ලක් නොවේ කෙටි වචනයක් යොදා ගන්න කියලයි. 'සුවපත් වෙත්වා! සියලු සත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා!'

අපි කලින් අවස්ථාවකත් කිව්වා මෙතො වේතෝ විමුක්තිය ගැන සඳහන් කරන කොට විශේෂයෙන්ම කරණීය සුත්‍රය වගේම බොහෝ දෙනා සර්වඥයා කරන සුත්‍රයක් තමයි මෙතොනිසංස සුත්‍රය, මෙතොනිසංස සුත්‍රයේ නියත ආනිසංස එකොළහ ගැන බොහෝ දෙනා දන්නවා. අපි ඒව කලිනුත් කියල නියතවා. ඒ ආනිසංස එකොළහ බුදුරජාණන් වහන්සේ පොරොන්දු වෙන්නේ අන්න අර වේතෝ විමුක්ති තත්වයේදී. ඒක භංගපු දෙයක් නොවෙයි. භංගපු භාවනාවක්, ටික දෙනකුට යොමු කරපු, කැලැවේ ඉන්න භාමුදුරුවරුන්ට විතරක් සීමා කරපු, එකක් නොවෙයි. අන්න අර කියාපු පොඩි දරුවාට පවා - අර ඇහුවේ 'පාපකම් කරයිද?' කියල ඇහුවේ මෙහි වේතෝ විමුක්තිය දියුණු නිසා නේ? අර ආනිසංස අත් දකින්න පුළුවන් වෙන්නේ ඒ වේතෝ විමුක්තියෙන් සිත විමුක්ත වීමෙනයි. සිත විමුක්ත වෙන්නේ නැහැනේ අර වගේ පුද්ගල හේද හදාගන්නොත්, වැට කඩුලු බැඳගන්නොත්.

සිත විමුක්තවීම තමයි ආරම්භයේදීම එක මුළු දිශාවක්. ආලෝකයක් විහිදුවනවා වගේ, චතුරක් ගලාගෙන යනවා වාගේ, සොරොව්වක් එහෙම නැත්නම් ජලාශයක් පිටාර ගලනකොට ආයේ ඉතුරු කරන්නේ නැහැ නේ වල ගොඩැලී. ගලාගෙන යනවා. අන්න ඒ වගේ හිතට පුරුදු වුනාට පස්සේ මේ මෙහි සිත, පිටතට යවන මෙහි සිත අන්තිමට පිටතින් ඉඳලා ඇදගෙන යන්නා වගේ ඇදලා යනවා. හිත පුරුදු වුනාට පස්සේ. එහෙම පළමුවෙනි දිසාව හොඳට පුරුදු වුනාට පස්සේ ඊළඟට පහසුයි දෙවෙනි දිසාව, තුන්වෙනි දිසාව, හතරවෙනි දිසාව, උඩ යට.

අන්න ඒ විදියට පුරුදු කරගත්තු සිත තුළින් මෙහි යට අදාළ නිමිති පවා පහළ වෙනවා. ඊළඟට ඒ හිතට තමයි අවසරානුකූලව සමහරවිට වෙරි පුද්ගලයකුට යොමු කරලා ඒ පුද්ගලයා නිදාගන්න වෙලාවට - වෙන අය නිදාගන්න වෙලාවට වෙරකාරයට යොමුකරන්නේ ආයුධ - මෙහි වඩන කෙනාට පුළුවන් වෙරය නැතිකරන්න. වෙරකාරයා නැති නොකර. ඒ පුද්ගලයා නිදාගන්න වෙලාවට යොමුකරලා අර හොඳහැටි දියුණු කරගත්තු මෙහි සිත, බුදුරජාණන් වහන්සේ නාලාගිරි ඇතාට එල්ල කලා වගේ එල්ල කරනවා. අන්න ඒ සඳහා එකකොට අපි මෙතන දක්වන්නේ බුද්ධ වචනය අනුව අර පුළුල් වශයෙන්, විපුල වශයෙන් මහද්ගත වශයෙන්, බාධා විරහිත වශයෙන් ආරම්භයේදී වඩාපු මෙන් සිත

අවසානානුකූලව අර විධියට එක් කෙනෙකුට යොමුකරනවා විනා - ඒ මිසක් - පළමුවෙන් එක් කෙනෙකුට යොමුකරලා, ආවාසීයන් වහන්සේට උපාධ්‍යායයන් වහන්සේට යොමුකරලා 'පාස්වෙලා' ඉවරවෙලා ඊට පස්සේ ඒක ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වැඩිමක් නොවේ. අන්න ඒකයි අපට කියන්න වෙන්නේ.

අටුවා ආදියේ දක්වනවා 'මධිසෝ' 'අනොධිසෝ' කියල තවත් හේදයක්. සීමා සහිත, සීමා රහිත. ඒවා ඔක්කොම කෘත්‍රීම වශයෙන් ඇතිකරගත්ත ප්‍රභේද. නමුත් අපි කල්පනා කරමු. බුද්ධ වචනයට මුල්තැන දෙන්න ඕන. අපි කලිනුත් සඳහන් කළා මෙතො වේතෝ විමුක්තිය සඳහන් වෙන කිසි තැනක ඔය කියාපු පුද්ගල හේද ආදියක් දක්වන්නෙ නැහැ. විශේෂයෙන්ම තමාට මෙත්‍රී කිරීමක්, තමාට කරුණාව දක්වීමක්, තමාට මුදිතා කිරීමක්, තමාට උපේක්ෂා කිරීමක් කියන සංකල්පයම වැරදියි. ඒ කියාපු ග්‍රන්ථවල දිගටම ඒ 'හතරදෙනා' රැකගන්න බලනවා - හතරදෙනාගෙ විග්‍රහය. ඉතින් ඒ ටිකයි මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕන, මේ වගෙ යුගයක.

හැම පැත්තෙන්ම - අපි කියන්න ඕන නෑ - දන් නියත ව්‍යාකූලත්වය. සමාජයේත් එහෙමයි, අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේත් එහෙමයි. හැම තැනම හිතාගන්න බැරිතරම් භයානක විනාශකාරී චින්තන බලපවත්වන යුගයක්. අර විධියට අපි යොමු කළොත් පොඩ්දරුවට පොඩි කාලේ ඉඳලා ඕනෑම පුරුෂයකුට හෝ සත්‍රීයකට, යෝගාවචරයෙක් වේවා! යෝගාවචරයෙක් නොවේවා! ඒකෙ ආනිශංස බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ තවත් පැත්තකින්. ඒකත් අපි මේ අවස්ථාවේ ආයි මතක්කරමු. කලින් අවස්ථාවක දේශනාවක සඳහන් කළා - අර සංඛ සුත්‍රයේ. විශේෂයෙන්ම දක්වන්නෙ මොකද දන් ඇතැම් කෙනෙක් පසුතැවිලි වෙනව නේ. 'ඡා! ඡා!! මගෙන් මෙහෙම එකක් වුනා නේ!' කියලා මුළු ජීවිතයම ඒක ගැන හිතලා. අර නිගණ්ඨයින් කරන්නා වාගේ - අන්තිමට ඒ ගැනම හිතලා තවත් පව්කම් කරල අපායටම යනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා **මේ වඩාපු මහදගත මෙත්‍රී සිත තුළ අර - 'පමාණකතං කමමං' - ප්‍රමාණ වශයෙන් කරපු අර අකුසල් කම් ගෙවිලා යනවා.** ඒක මහ ආශ්වසීවත් දෙයක්. අපි දේශනාවලදී මතු කරලා දුන්නා. ඒක මේ බුද්ධ ශාසනයෙන් කෙනෙකුට ලැබිය හැකි මහ පුදුම සැනසිල්ලක් - වෙන ආගමක නැති. අර විදියෙ පාපකම්යක් කළ අයට පවා - මොකද, **ඒ පාපකම් කරන්නෙ පටු හිතකින්. පටු හිතකින් කරපු ඒවා පුළුල් හිතක් ඇතිකර ගැනීම තුළ නැතිවෙලා යන්නෙ කොහොමද?** අපි කලින් අවස්ථාවක දේශනාවක මතක් කරපු විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වපු පුදුම උපමාවක් තමයි

ලුණු කැටයේ උපමාව. අපි ඒකක් මතක් කර ගනිමු දැන්. එකකොට මේ මෙහි වේනෝ විමුක්තියේ තියන ප්‍රායෝගික අගය එදිනෙදාට අර මෙහි සිත වඩලා සැනසිල්ලෙන් ඉන්න එකක් එකොළොස් ආනිසංස විදින එකක් පමණක් නොවේ. අතීතයේ යම් අකුසල කම් තියෙනවා නම් ඒවා මෙලොවම ගෙවා දාන්න පුළුවන්, මහද්ගත සිතක ශක්තිය තුළින්. ඒකයි අර හක් ගෙඩියේ උපමාව දක්වලා තියෙන්නේ. ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් පහසුවෙන්ම හක්ගෙඩියේ ශබ්දය ඇතට අස්වන්නා වාගේ **මෙහි වේනෝ විමුක්තිය තුළ අර 'පමාණකතං කමමං' කියල කියන ප්‍රමාණ වශයෙන් කරන ලද, පටු හිතකින් කරන ලද, පාපකම් රදන්නේ නැහැ. ඒවා රදන්නේ නැහැ.** පරලොවට ඉතිරිවෙන්නේ නැහැ. අන්න ඒකයි එකකොට ඒකෙන් ලැබෙන සහනය, ඒ කියන්නේ, දන් බොහෝදෙනා පසුතැවිලි වෙනවා. 'ෂා! ෂා!' මේක වුනා නේ, මගේ ජීවිතේ මෙහෙම එකක් වුනා. හොරකමක් කළා. මෙහෙම දෙයක් කළා. ඒ වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ අර ගාමණිට පෙන්නුම් කරනවා ඒ වගේ පසුතැවිලි වෙන්නේ නැතිව එතන ඉඳල යම්කිසි සීලයක් සමාදන් වෙලා, ගිහියට අයිති යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වෙලා, ඒ ධම්මාභීයේ ගමන් කරන අතරේ අන්න අර විදියට අප්‍රමාණව මෙතො වේනෝ විමුක්ති, කරුණා වේනෝ විමුක්ති ආදී වේනෝ විමුක්ති තත්ත්වයට සිත දියුණු කරගන්නොත් ඒ අවස්ථාවේ ඇතිවන සැනසිල්ල තමයි පරලොවට ඉතිරිවෙන්නේ නැහැ අර කරපු පාපකම්. සමහර විට මෙලොව සුළු වශයෙන් හීර්මකින් වගේ ගෙවිල යනව. පරලොවට ඉතිරි වන්නේ නැති බව බුදුරජාණන් වහන්සේ එකෙන්දී පැහැදිලිවම ප්‍රකාශ කරනවා.

අන්න එකකොට මෙහි වේනෝ විමුක්ති, කරුණා වේනෝ විමුක්ති ආදියේ තියෙන ප්‍රායෝගිකත්වය මෙලොවට පමණක් නොවේ පරලොවටත්. පරලොවට කියල කියන්නේ බොහොම දෙනෙක් දන් කරපු පාපකර්මයකින් අපි පරලොවට ගියාට පස්සේ මේ මේ තැන්වල උපදින්න පුළුවන් කියල බයේ ඉන්නවා. ඒ වෙනුවට අපි කලින් අවස්ථාවකත් පෙන්නුවා අර අතීතයේ අබුදොට්පාද කාලවල පවා මේ බ්‍රහ්මච්චාර - ඒ කාලයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන විධියට පිරිසිදු නැහැ නිවන් කරා යන්න පුළුවන් ශක්තියක් නැහැ ඒ බ්‍රහ්මච්චාරණවල. නමුත් ඒ අය, ඒ සාම්පරු එහෙම බ්‍රහ්මච්චාරණ ඒ මට්ටමින් වඩලත් බ්‍රහ්මලෝකයට ගියා. ඒ ගියේ කොහොමද? අන්න අර කියාපු එදිනෙදා ජීවිතයේ වෙන පොඩ් පොඩ් අඩුපාඩුකම් අර අප්‍රමාණ සිතින් යට වෙන නිසා. ඒ සැනසිල්ල බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරල දෙනව. ඒකට දොර වැහෙනවා අන්න අර පටු ශාස්ත්‍රීය විග්‍රහය තුළින්.

ඒකයි අපි මේ අවස්ථාවේ මේ පින්වතුන්ට ආරාධනා කරන්නේ මේක අත්හදා බලන්න. අත්හදා බලන්න කියන කොට බොහෝදෙනා කරන්නේ ඒක අධාල සිතකින්. එහෙම කරන්න නරකයි. අත්හදා බලනව කිව්වේ බුද්ධ වචනයක් හැටියට විශ්වාසය තබාගෙනයි. අපි ඒකට නිදර්ශන බොහෝවිට දක්වුවා. මේ වේතෝ විමුක්ති භාවනාව ඕනෑම කෙනකුට කරන්න පුළුවන්. කුඩා දරුවකු ළදරු වියේ ඉඳලා වඩනවා නම් පාපකර්මයක් කරාවිද කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහුවේ පොඩි දරුවකුටත් කරන්න පුළුවන් නිසා නේ? ආයෙත් ඒකට සුදුසු කම් අවශ්‍ය නෑහැනේ. අන්න ඒ ටික මේ සුත්‍රයේ තියනවා වගේම කරණීය සුත්‍රයේ තියන උපමාව ආදියත් ඒකට අපි පෙන්නුම් කලා. 'සබ්බ සත්තා' කියන්නේ අර පඤ්චිධ සමස්තයටමයි.

ඇත්තවශයෙන්ම මේක බුද්ධිය ව්‍යාපාරයක් නොවන බව අපි කලින්ම කල්පනා කරන්න ඕන. මේ සතර බ්‍රහ්මච්ඡරණය ගැන බුද්ධිවාදීන් උනන්දු නොවන්නේ මොකද? බුද්ධිය චිතරයි නේ ගණන් ගන්නේ. නමුත් මේ හැඟීම කියන එක. අනිත් ඒවට හැඟීම තියෙනවා. මත්පැනට හැඟීම තියෙනවා. නොයෙකුත් අපරාධවලට හැඟීම තියෙනවා. නමුත් ධර්මයට, ශ්‍රද්ධාවට හැඟීම් ගැන කථාවක් නෑහැ. මෙතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ බ්‍රහ්මච්ඡරණ, මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා ආදිය දක්වුයේ ලෝකයේ තියන වැරදි ආකල්ප, තමා තුළ තියෙන වැරදි ආකල්ප, නැතිකරලීම් සඳහා. ද්වේෂය, හිංසාව, ඊර්ෂ්‍යාව, අනවශ්‍ය ඇල්ම, රාගය ඒවාට විරුද්ධවයි මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්ඛා තියෙන්නේ. එතකොට ඒවා අප්‍රමාණ තත්වයෙන් 'අපපමාණෙන, අවෙරෙන, විජුලෙන, මහගතකෙන' - ඔය විධියේ පද රාශියක් දක්වනවා. ඒක ඉතාම සරලයි, ඉතාම පහසුයි - කෙනෙක් ඒකට යෙදෙනවා නම්. හැබැයි ඒකට කැපවීමක් ඕන. ඒ කැපවීමයි අර කියල තියෙන්නේ අපි ප්‍රකාශ කලා ඒ අවස්ථාවේ.

'මෙත්තාය භික්ඛවෙ වෙතො විමුක්තියා ආසෙවිතාය භාවිතාය බහුලීකතාය යානිකතාය වත්ථුකතාය අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය සුසමාරදධාය' වැනි පදමාලාවකින් මෙත්තා වේතෝ විමුක්තිය වැඩිය යුතු ආකාරය දක්වනවා. 'ආසෙවිතාය' කියන්නේ යාළුවෙක් වගේ ඇසුරු කරනවා. 'භාවිතාය' වඩනවා - අදට වඩා හෙට හොඳයි කියන හැටියට. 'බහුලීකතාය' - බහුල වශයෙන් වඩනවා දවසේ වැඩි කාලයක්. 'යානිකතාය' - යානයක් වගේ කරගන්නවා. යන අතරෙත් වඩනවා. 'වත්ථුකතාය' - හිටගන්න අවස්ථාවෙන් වඩනවා. 'අනුට්ඨිතාය' - තමාට ප්‍රතිෂ්ඨාවක් හැටියට පිහිට කරගන්නවා. ඒකට හේතුවෙලා ඉන්නවා

වගේ. 'පරිච්ඡාය' - පුරුදුකරගන්නවා. 'සුසමාරදධාය' - හොඳින් ආරම්භ කරල කරගෙන යනවා. අන්න එබඳු අයට තමයි අර කියාපු එකොළොස් ආනිසංසයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරල තියෙන්නෙ.

එතකොට මේ කියාපු ටික ආශ්‍රයෙන් අපට නැවත මතක් කරන්න වෙනවා අපි කලින් පවත්වපු 147 වෙනි දේශනාව - මෙතො වේතෝ විමුක්තිය. ඒ දේශනාවත් එක්කමයි මේක සසඳන්න ඕනෙ. විශේෂයෙන්ම මේක ඵල්ල කළේ අන්න අර වැරදි මතය 'තමාට මෙහි කිරීම' තුළින් ඇතිවෙව්ව ව්‍යාකූලත්වය ඉවත් කිරීම සඳහායි. කාටත් හිතන්න පෙළඹෙන්නයි. අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා මේවා අර බුද්ධිවාදීන් වගේ සාමාන්‍යයෙන් තමන්ගේ දැනුමට එකතු කරගන්න එකක් හැටියට නොගෙන 'මාතා යථා නියං පුත්තං ආයුසා එක පුත්තමනුරකෙබ්' කියන ආකාරයට බුදුරජාණන් වහන්සේ මතු කළ භාවමය පැත්තෙන් ඒ හැගීම් ඇති කරගන්නවා ඇතෙයි කියලා. ඒ පමණටම මේ මෙහි සිත වඩනවා නම් තමයි ඒක ආනිසංස සම්පන්න වෙන්නෙ.

ඉතින් අද දින මේ පින්වතුන් වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා තම තමන්ගේ මට්ටමින් මේ මෙහි ආදී භාවනා කරන්න ඇති. විශේෂයෙන්ම මේ දේශනාව අපි ඵල්ල කරනව මේ පින්වතුන්ට අත්හදා බැලීම් වශයෙන් නොවේ අර බුද්ධවචනයේ වටිනාකම තේරුම් ගැනීම් වශයෙන් ක්‍රියාතමක කරල බලන්න. මේ වේතෝ විමුක්ති තත්ත්වය. ඒ ආනිසංස එතනම ලැබෙනව. අපි දෙන දෙයක් නොවෙයි. එතකොට අද දින තම තමන් පෙහෙවස් සමාදන් වීමෙන් යම් ශීලයක් සමාදන් වෙලා මේ ධර්ම මාගීයේ නිවනට නැඹුරුව යන මේ පින්වතුන් බණභාවනා කළා. ඒ වගේම මේ ධර්ම දේශනාවත් ශමථ විද්දීනා භාවනා ආදියට උපකාර වේවා කියල ප්‍රාථනා කරනවා. ඉක්මණින්ම මේ ධර්ම මාගීයේ ගමන සාථික කරගනිමින් සංසාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමා මහ නිවනින් සැනසීමට හේතු වේවා! වාසනා වේවා! කියල ප්‍රාථනා කරනවා. අවිච්ඡේ සිට අකනිටා දක්වා යම් සත්ත්වයෙක් ධර්ම දේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුශලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් එසේ අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගනින්නවා කියල ප්‍රාථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

'එතතාවතාව අමෙහභි.....'

කතු හිමියන්ගේ ඉංග්‍රීසි කෘති

- * 1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought (1971)
- do - D. G. M. B. Edition (2012)
- * 2. Samyutta Nikaya - An Anthology, Part II - Wheel No, 183/185 - (1972)
- do - D. G. M. B. Edition (2009)
- * 3. Ideal Solitude - Wheel No, 188 - (1973)
- * 4. The Magic of the Mind - (1974)
- do - D. G. M. B. Edition (2007)
- 5. Towards Calm and Insight - (1991)
- do - D. G. M. B. Edition (1998)
- 6. From Topsy-turvydom to Wisdom - Volume I - (2003)
- 7. From Topsy-turvydom to Wisdom - Volume II - (2012)
- 8. Seeing Through (1999)
- 9. Towards A Better World (2000)
- 10. Nibbana - The Mind Stilled - Volume I - (2003)
- 11. Nibbana - The Mind Stilled - Volume II - (2005)
- 12. Nibbana - The Mind Stilled - Volume III - (2005)
- 13. Nibbana - The Mind Stilled - Volume IV - (2006)
- 14. Nibbana - The Mind Stilled - Volume V - (2007)
- 15. Nibbana - The Mind Stilled - Volume VI - (2010)
- 16. Nibbana - The Mind Stilled - Volume VII - (2012)
- 17. Nibbana - The Mind Stilled - Library Edition - (2015)
- 18. Nibbana and The Fire Simile (2010)
- 19. 'A Majestic Tree of Merit' (2012)
- 20. The End of the World in Buddhist Perspective (2014)

* Buddhist Publication Society, P.O. Box, 61, Kandy
 බෞද්ධ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රකාශන සමිතිය, කැ.පෙ. 61, මහනුවර

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්
අනුර රූපසිංහ මහතා
 අංක: 27, කොළඹ විදිය, මහනුවර.
 දුරකථනය: 081-2232376

**පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරයේ
විශේෂ නිවේදනය**

2013.07.07 දින අභිනවයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද 'පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය' මගින් පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් මේතාක් සම්පාදිත සහ ඉදිරියට සම්පාදනය කරනු ලබන සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ ප්‍රකාශයට පත් කෙරෙන බවත් මින් පසු උන්වහන්සේගේ කිසිදු ග්‍රන්ථයක් කොළඹ ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය මගින් ප්‍රකාශයට පත් නොකරෙන බවත් අප පාඨක පිරිස වෙත මෙයින් දන්වා සිටිමු.

මෙයට
සසුන් ලැදි
පොත්ගුල්ගල ධර්ම ග්‍රන්ථ ධර්ම ශ්‍රවණ මාධ්‍ය භාරය